

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

MUHASEBE VE DENETİM YÜKSEK LİSANS

**UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLARDAN
DOĞAN KUR FARKLARININ BİLANÇOYA
YANSIMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: MURAT YÜCE

165140107

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşe YİĞİT ŞAKAR

İstanbul, 2017

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

MUHASEBE VE DENETİM YÜKSEK LİSANS

**UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLARDAN
DOĞAN KUR FARKLARININ BİLANÇOYA
YANSIMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: MURAT YÜCE

İstanbul, 2017

KABUL VE ONAY

Murat YÜCE tarafından hazırlanan UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLARDAN DOĞAN KUR FARKLARININ BİLANÇOYA YANSIMASI başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tezin Türü olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Danışman:

Üye:

Üye:

Üye:

Yukarıdaki imzaların adı geçen eğitim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

[imza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “*Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardan Doğan Kur Farklarının Bilançoya Yansıması*” konulu çalışmamın tamamen şahsım tarafına ait olduğunu, kullanmış olduğum alıntıların tümüne kaynak gösterildiği, çalışmamdaki tüm alıntıların kaynakçada bulunduğunu belirtir ve bunları onurumla doğrularım.

Kasım,2017

Murat YÜCE

TEŞEKKÜR

Tezimi hazırlamamda çok büyük emek sarf eden, bilgisi ve desteği ile doğru yolda ilerlememi sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Ayşe YİğİT ŞAKAR' a teŐekkürlerimi sunarım.

Her zaman yanımda olan sevgili eŐim Nurcan YÜCE' ye, birbirlerinden daha kıymetli olan canım oğlum Arif Samed ve canım kızım Merve' ye, yabancı kaynak ve evirmelerde desteğini esirgemeyen biricik dostum Stefano Carlo TRICHES' e ilgi, alaka ve desteklerinden dolayı teŐekkürlerimi sunarım.

Murat YÜCE

ÖZET

UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLARDAN DOĞAN KUR FARKLARININ BİLANÇOYA YANSIMASI

MURAT YÜCE

Yüksek Lisans Tezi, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı

Danışmanı: Doç. Dr. Ayşe YİĞİT ŞAKAR

Kasım, 2017 - 87 Sayfa

Gelişen teknoloji ve küreselleşme ile birlikte toplumların birbiriyle etkileşimi artmış, ortak değerler bulma çabası yoğunlaşmıştır. Bu süreçte ülkelerin ekonomileri de birbirinden etkilenir hale gelmiştir. Uluslararası ticari ilişkilerin yaygınlaşması ile beraber kısa ve uzun vadeli kaynakların kullanımı da gündeme gelmiştir. İleri bir tarihte ödenmek üzere alımı yapılan bir kaynağın değerlemesinde bazı sorunlar yaşanabilmektedir. Yönetim politikaları, ekonomik krizler, devalüasyon gibi nedenlerden dolayı yerel para biriminin yabancı para birimleri karşısındaki değeri etkilenmektedir. Bu bağlamda döviz üzerinden yapılan anlaşmalarda bazen tarafların sorumlulukları artabilmekte, döviz kurundaki değişime göre vergi tutarları da değişebilmektedir.

Bu çalışmada literatür bilgileri eşliğinde uzun vadeli yabancı kaynaklardan dolayı kur farkının işletmelerin bilançolarına olan etkisinin derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir. Bu çalışmada kur farkı kavramından ve döviz kuru riski kavramından bahsedilmiştir. ayrıca Vergi Usul Kanun'una göre kur farkı ve değerlendirme kavramından bahsedilmiştir. Uzun vadeli yabancı kaynaklar ve değerlemesinden bahsedilerek, uygulama bölümünde uzun vadeli yabancı kaynaklardan doğan kur farklarının nasıl muhasebeleştirileceğine dair bir monografi çalışması yapılmıştır. Yapılan monografi çalışmasında ilk olarak bir havayolu firmasının gelecek yıllara ve aylara ait olan uçak sigorta bedelinin kayıtlarını ne şekilde yapacağı örneklendirilmiştir. İkinci olarak havayolu firmasının yabancı para birimi cinsinden banka kredisi ile satın aldığı uçağın hem VUK'a hem de Türkiye Muhasebe Standartlarına göre ne şekilde muhasebeleştirileceği, söz konusu işlemde doğan kur farklarının yıllar bazında gelir/gider olarak nasıl gösterileceği anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kur Farkı, Türk Muhasebe Standartları(TMS), Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar, Vergi Usul Kanunu (VUK)

ABSTRACT

BALANCE CHANNEL REFLECTION OF DIFFERENCE OF DIFFERENCES FROM LONG-TERM FOREIGN RESOURCES

MURAT YÜCE

Master Thesis, Department of Business Administration

Thesis Adviser: Assoc. Dr. Ayşe YİĞİT ŞAKAR

November, 2017 - 87 Pages

With the developing technology and globalization, the interaction of the communities has increased and the effort to find common values has been concentrated. In this process, the economies of the countries have also become influenced by each other. Along with the widespread of international commercial relations, the use of short and long term resources became a current issue. There may be some problems in valuing a source that has been purchased to be paid at an advanced date. Administrative policies, economic crises, devaluation, influence the value of local currency against foreign currencies. In this context, the liabilities of the parties can sometimes be increased during the agreements made on the foreign exchange, and the tax amounts can be changed according to the exchange rate change.

In this study, it is aimed to investigate in depth the effect of exchange rate difference on business partners' balances due to long term foreign resources in the context of literature information. In this study, the concept of exchange rate difference and the concept of exchange rate risk are mentioned. Also the concept of exchange rate and valuation according to the Tax Procedure Law. Long-term foreign resources and their valuations were discussed, and a monograph study was conducted on how to account for foreign exchange differences arising from long-term foreign liabilities. In the monograph study, it is first exemplified how an airline company will record the records of the aircraft insurance fee belonging to future years and months. Secondly, how the airline company will be accounted for in accordance with both the Tax Procedure Law and the Turkish Accounting Standards will be accounted for by the foreign currency denominated bank loan, and how the

exchange differences arising from the transaction will be expressed as income / expense over the years.

Keywords: Exchange Rate Differences, Turkish Accounting Standards, Long-Term Liabilities Tax Procedure Law.

Önsöz

Yabancı para birimlerinin ekonomiyle ilişkisi, kur kavramını doğurmuştur. Küreselleşme ile birlikte ulusal ve uluslararası ticari ilişkiler yabancı para biriminin kullanımını gerektirmektedir. Bu bağlamda yapılan anlaşmalarda döviz kullanımı oldukça yaygın bir uygulama haline gelmiştir. Dövizle bağlı vadeli işlemlerde geçen süre zarfındaki ekonomik hareketlilik nedeniyle olası riskleri azaltmak için döviz kuruna göre planlama yapılmaya başlamıştır. Bununla birlikte döviz kurundaki değişiklik vergi tutarını da etkilemektedir.

Ülkemiz 1970'li yıllardan itibaren 30 yıl boyunca ekonomik dalgalanmalarla mücadele etmiştir. Bu süreç döviz kurunu da etkilemiştir. 1980, 1994 ve 2001 yıllarında yaşanan ekonomik krizler sonucunda uygulanan yüksek oranlı devalüasyon ile Türk lirasının değeri ciddi oranda düşüş göstermiştir. 1980'li yıllara kadar sabit kur politikası benimsenmekteydi. Bu dönemde ülke içerisinde dövizle endeksli anlaşma yapılması yaygın değildi. Bu yüzden 1980 yılından önce, kur farkından dolayı Türk Vergi Hukuk sisteminde önemli bir sorun yaşanmamaktaydı.

24 Ocak 1984 tarihinde alınan kararlarla ortaya konan dışa açılma politikası ve serbest kur sistemine geçilmesi ile döviz kurlarındaki istikrarlı yükseliş görülmeye başlamıştır. Başlangıçta bu yükseliş nedeniyle döviz cinsinden borç verenler açısından büyük gelirler elde edilmiştir. Ancak 2001 yılında patlak veren ekonomik krizin ardından alınan önlemler neticesinde Türk Lirası yabancı para birimleri karşısında değerini korumayı başarmış ve zaman zaman değerlenme trendini yakalamıştır. Bu süreçle birlikte dövizle endeksli işlemlerin yaygınlaşması Türk vergi uygulamalarında kur farkları nedeniyle çeşitli uyumsuzluklar görülmeye başlamıştır.

Döviz kurlarında değişimler olan bir ortamda dövizle endeksli olarak yapılan anlaşma ve sözleşmelerde, sözleşme tarihinde, yükümlülüklerin yerine getirildiği tarihte ve ödeme tarihinde dövizli tutar değişmezken kur farkından dolayı Türk lirası karşılığı değişmektedir. Bu değişim her iki yönde de olabilmektedir. Hangi yönde olursa olsun, kur farkından dolayı dövizli

işlemlerde vergi uygulamalarında sorun yaşanmaktadır. Bu anlamda Türk Vergi mevzuatında açık kalan noktalar vardır. Bu nedenle idari uygulamalar, yargı kararları ve vergi hukuku yazınında istikrar sağlanamamaktadır.

Bu çalışmada Türk Vergi hukukunda önemli yeri olan ancak derinlemesine işlenmemiş olan uzun vadeli yabancı kaynakların kullanımına yönelik sözleşmelerde kur farkının bilançoya işlenmesi ve Türk Vergi Kanunları çerçevesindeki yansımaları ele alınacaktır. Çalışmanın birinci bölümündeki giriş kısmının ardından ikinci bölümde Kur farkı ve döviz kur riski kavramları üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde uzun vadeli kaynaklar hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümde uzun vadeli yabancı kaynaklardan doğan kur farklarının işletmelerde bilançoya ne şekilde yansıyacağı incelenmiştir. Vergi Usul Kanunu çerçevesinde ve Türk Muhasebe Standartlarına göre kur farkının etkileri karşılaştırmalı olarak örneklerle değerlendirilmiştir. Bu bölümde kur farklarının dağıtımını konusunda bilgiler verilerek yurtdışı alacakların dönem sonu değerlendirilmesi, muhasebesi ve kur farkının imalatçılara tasnifinde kullanılan yöntemler incelenmiştir. Uygulama bölümünde örnek bir uygulama ile kur farkının bilançoya yansımaları daha kolay anlaşılır hale getirilmiştir. Çalışmanın Sonuç kısmında Vergi Usul Kanunu ve Türk Muhasebe Standartlarına göre kur farkının bilançoya etkileri sıralanmış ve çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
Önsöz	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLO LİSTESİ	xii
GÖRÜNTÜ LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	xv
1.BÖLÜM	1
TEORİK YAKLAŞIM	1
1.1. Kur Farkı Kavramı ve Tanımı.....	1
1.2. Döviz Kur Riski Kavramı ve Tanımı.....	2
1.2.1. Döviz Kur Riski Etkileri.....	5
1.2.1.1. İşlem Etkisi	5
1.2.1.2. Ekonomik Etki	9
1.2.1.3. Muhasebe Etkisi.....	11
2. BÖLÜM	14
TÜRK VERGİ MEVZUATINDA KUR FARKI VE DEĞERLEMESİ...	14
2.1. Vergi Usul Kanununa (V.U.K) Göre Değerleme.....	15
2.1.1. Kasa ve Bankaların Kur Farkı	16
2.1.2. Dövizli Borç ve Alacakların Kur Farkı	16
2.1.3. Avansların Değerlenmesi	17
2.1.4. Sabit Kıymetlerin Alınmasında Ortaya Çıkan Kur Farkları.....	18
2.1.5. Stokların Alınmasında Ortaya Çıkan Kur Farkları.....	19
2.2. Kur Farkının Dağıtımı.....	19
2.2.1. Yurtdışı Alacakların Ay Sonu Değerlendirilmesi	19

2.2.2. Kur Farklarının İmalatçılara Tasnifinde Kullanılan Yöntemler.....	20
2.2.3. Yurtdışı Alacakların Ay Sonu Muhasebesi.....	22
2.3. Türk Muhasebe Standartlarına Göre Kur Farkı	22
2.3.1. Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı Standardın Amacı ve Kapsamı	22
2.3.2. Geçerli Para Birimi.....	23
2.3.3. Tüm Kur Farklarının Vergi Etkileri.....	26
2.4. Kur Farkı Kavramına Vergi Usul Kanunu ve Muhasebe Standartları Açısından Yaklaşım Farklılığı	29
3. BÖLÜM	33
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE DEĞERLEMESİ	33
3.1. Mali Borçlar	34
3.2. Ticari Borçlar	38
3.3. Ortaklara Borçlar.....	43
3.4. Alınan Avanslar	45
3.5. Borç ve Gider Karşılıkları.....	45
3.6. Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları.....	46
3.7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	47
4. BÖLÜM	49
KUR FARKLARININ BİLANÇOYA YANSIMASI VE ÖRNEK UYGULAMA	49
4.1. MYC Havacılık Monografi Çalışması	50
4.1.1. MYC Havacılık Sigorta Gideri Muhasebeleştirilmesi	50
4.1.2. MYC Havacılık Demirbaş Alım Kaydı ve Fizibilite Çalışması.....	52
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	77
KAYNAKÇA.....	80
EKLER	87
EK-1	87
ÖZGEÇMİŞ	88

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Sigorta Tahakkuk Kaydı.....	50
Tablo 2: 2018 Sigorta Tahakkuk Kaydı.....	50
Tablo 3: 2018 Sigorta aylık kaydı örneği	51
Tablo 4: X Havayolu Uçak alış Kaydı.....	52
Tablo 5: Açılış Bilançosu-2010 (VUK'a göre).....	53
Tablo 6: Açılış Bilançosu-2010 (TMS'ye göre)	54
Tablo 7: Yılsonu Gelir Tablosu-2010 (VUK'a göre)	54
Tablo 8: Yılsonu Gelir Tablosu-2010 (TMS'ye göre).....	55
Tablo 9: Kapanış Bilançosu-2010 (VUK'a göre)	55
Tablo 10: Kapanış Bilançosu (TMS'ye göre).....	56
Tablo 11: X Finans Kurumu - 2 Yıl Anapara Ödemesiz 12 Yıl Vadeli %3 Yıllık Faiz Oranlı USD Kredi Geri Ödeme Planı (\$)	58
Tablo 12: Banka Kredisi Tahakkuk Kaydı	58
Tablo 13: Açılış Bilançosu-2011 (VUK'a göre).....	59
Tablo 14: Açılış Bilançosu-2011 (TMS'ye göre)	59
Tablo 15: Gelir Tablosu-2011 (VUK'a göre)	60
Tablo 16: Gelir Tablosu-2011 (TMS'ye göre)	61
Tablo 17: Kapanış Bilançosu-2011 (VUK'a göre)	62
Tablo 18: Kapanış Bilançosu-2011 (TMS'ye göre)	62
Tablo 19: Kur Farkı Tablosu (2011-2022)	65
Tablo 20: Kur Değerleme Tahakkuk Kaydı (Öneri) 31.12.2011.....	66
Tablo 21: İlgili Dönem Kur Zararı Giderleştirme Kaydı (Öneri) 31/12/2011	66
Tablo 22: Gelir Tablosu (Öneri)	67
Tablo 23: Kapanış Bilançosu (Öneri)	68

Tablo 24: THY 2013-2016 Dönem Bilanço Net Kârı 76

Tablo A.1: Resmi Döviz Kurları 87

GÖRÜNTÜ LİSTESİ

Görüntü 4.1: THY Yolcu Verileri (2013-2016).....72

Görüntü 4.2: THY Kârlılık ve Satış Verileri (2013-2016) 72

GİRİŞ

Gelişen teknoloji ve küreselleşme ile birlikte toplumların birbiriyle etkileşimi artmış, ortak değerler bulma çabası yoğunlaşmıştır. Bu süreçte ülkelerin ekonomileri de birbirinden etkilenir hale gelmiştir. Uluslararası ticari ilişkilerin yaygınlaşması ile beraber kısa ve uzun vadeli kaynakların kullanımı da gündeme gelmiştir. İleri bir tarihte ödenmek üzere alımı yapılan bir kaynağın değerlemesinde bazı sorunlar yaşanabilmektedir. Yönetim politikaları, ekonomik krizler, devalüasyon gibi nedenlerden dolayı yerel para biriminin yabancı para birimleri karşısındaki değeri etkilenmektedir. Bu bağlamda döviz üzerinden yapılan anlaşmalarda bazen tarafların sorumlulukları artabilmekte, döviz kurundaki değişime göre vergi tutarları da değişebilmektedir.

Ülkemizde serbest kur sistemine geçilmesinden sonra dövizdeki istikrarlı yükseliş kur farkını gündeme getirmiştir. Türk Vergi Kanunları açısından Vergi Usul Kanunu ve Türk Muhasebe Standartları bu konuyu ele almaktadırlar. Ancak iki hukuksal yaklaşım arasında farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıkların uygulamaya yansımaları bilançoları farklı şekilde etkilemektedir. Böyle bir durumda bir yaklaşıma göre yılsonunda kar etmiş görünen bir işletmenin diğer yaklaşıma göre aslında zarar etmiş olduğu görülebilmektedir. Dövizde endeksli sözleşmelerde sözleşme tarihi, hizmet veya ürünün teslim tarihi ve vade tarihindeki döviz kurları birbirinden farklıdır. Bu nedenle yılsonu bilançolarının hazırlanmasında standart bir yaklaşımın uygulanması için hukuksal dayanakların daha net bir şekilde ortaya konması gerekmektedir.

Bu çalışmada literatür bilgileri eşliğinde uzun vadeli yabancı kaynaklardan dolayı oluşan kur farkının işletmelerin bilançolarına olan etkisinin derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir. Birinci bölümde kur farkı kavramından ve döviz kuru riski kavramından bahsedilmiştir. İkinci bölümde ise VUK'a göre kur farkı ve değerlendirme kavramından bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise uzun vadeli yabancı kaynaklar ve değerlemesinden bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde uzun vadeli yabancı kaynaklardan doğan kur farklarının nasıl muhasebeleştirileceğine dair bir monografi çalışması yapılmıştır. Yapılan monografi çalışmasında ilk olarak bir havayolu firmasının gelecek yıllara ve

aylara ait olan uçak sigorta bedelinin kayıtlarını ne şekilde yapacağı örneklendirilmiştir. İkinci olarak havayolu firmasının yabancı para birimi cinsinden banka kredisi ile satın aldığı uçağın hem VUK'a hem de TMS'ye göre ne şekilde muhasebeleştirileceği, söz konusu işlemde doğan kur farklarının yıllar bazında gelir/gider olarak nasıl gösterileceği anlatılmıştır.

Monografi çalışmasına ek olarak ise THY AO' na ait 2013-2014-2015-2016 yıllarına ait yolcu sayıları, satışlar ve karlılık rakamlarındaki artış ve büyümeye paralel olarak anılan yıllara ait hem VUK'a hem de TMS'ye göre hazırlanan bilançoların net kar ve zarar rakamlarının detaylı analizi yapılmıştır.

Amortisman, borçlanma maliyetleri, ertelenmiş vergi ve dipnot uygulamaları çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

1.BÖLÜM

TEORİK YAKLAŞIM

1.1. Kur Farkı Kavramı ve Tanımı

İki farklı para birimi arasındaki değişim oranı olarak tanımlanan kur, aynı zamanda yabancı paranın yerel karşılığıdır (Karluk, 2007). Bu tanıma göre kur farkı da belirli miktarda yabancı para biriminin yerel para birimine dönüştürülmesi esnasında alış ve satış kurlarında meydana gelen fark olarak ifade edilmektedir (Apak, 2005).

Döviz kuru, faiz oranı ve ürün fiyatlarındaki ani değişimler uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmeler için önemli riskler oluşturmaktadır. Ekonomik etkisi büyük olan bu unsurların değişebilme olasılığı ile işletmelerin karşı karşıya kaldığı risk, stratejik risk olarak adlandırılmaktadır. Döviz kurundaki değişim ile işletmelerin gelecekteki nakit akışları etkilenecek ve işletmenin net değeri güncelliğini koruyacaktır (Moffet ve Karlsen, 1994:157).

Döviz kurundaki ani değişimlerle ilişkili döviz kuru riski uluslararası çapta faaliyet gösteren işletmeler için oldukça önemli bir kavramdır. Çünkü kur değişimleriyle birlikte işletmelerin sözleşmelere dayalı alacakları ve borçlarıyla ilişkili nakit akışları doğrudan etkilenmektedir. Bununla birlikte maliyet ve gelir beklentisi de değişmektedir (Nguyen vd., 2003:1). Döviz kurundaki değişimler işletmeleri farklı oranlarda etkilemektedir. Bu farklılıklar işletmelerin işlevsel yapıları, ilişkili oldukları sektörün ve rakiplerinin durumu ve risk yönetim politikalarıyla ilişkilidir. Yerel pazarda etkinlik gösteren işletmeler, uluslararası işletmelere göre döviz kurundaki değişimlerden daha az etkilenmektedir. Uluslararası düzeyde faaliyet gösteren işletmeler açısından da daha büyük işletmelerin döviz kurundaki ani değişimlerden daha fazla etkileneceği belirtilmektedir (Chang, 2002:224).

Üretim faaliyetleri ve para piyasalarındaki küreselleşme, döviz kuru riskini belirginleştirmiş ve bu riskin tahmin edilebilmesi güçleşmiştir. Küreselleşme nedeniyle yerel işletmelerin sayısı azalırken, uluslararası alanda faaliyet gösteren işletme sayısı artış göstermektedir. Bu durumda üretimin dış kaynaklarla da desteklenmesi gündeme gelmekte ve döviz kurunun değişimi

daha anlamlı hale gelmektedir. Çünkü maliyetler döviz kuru ile ilişkilendirilmektedir (Rees ve Unni, 1999:480).

Döviz kurları aynı zamanda işletmelerin finans yönetimi ve muhasebe raporları açısından da önemlidir. Bu anlamda dikkat edilmesi gereken hususlar şöyle sıralanmıştır:

- Kur değişimlerinin döviz ile yapılan işlemleri nasıl etkileyeceğinin önceden belirlenmesi gerekir. İşletme maliyetlerinin veya kredili satışların farklı para birimlerine dayalı olması durumunda bu nokta oldukça önemlidir.
- Vadesi uzatılan işlemler için finansal tabloların oluşturulması esnasında ana işletmenin faaliyet gösterdiği para biriminin esas alınması gerekmektedir.
- Faaliyet bölgesi, varlıkların bulunduğu yerler ve kazanç sağlanan bölgelerin belirlenmesi gerekir.
- Döviz endeksli borçların ve alacakların analizi yapılmalıdır.
- Döviz kuru riskine yönelik alınacak önlemler belirlenmelidir.
- Döviz kuru değişiminin işletmenin finansal yapısını ne şekilde etkileyeceğine dair geleceğe yönelik tahminler yapılmalıdır.

1.2. Döviz Kur Riski Kavramı ve Tanımı

Döviz kurlarındaki ani ve beklenmeyen değişimlerin neden olacağı etkiler, literatürde geniş bir şekilde ele alınmıştır. Genel olarak tarihte yaşanan örnekler bu alanda yapılan çalışmaların başlamasına neden olmuştur. 1973-1982 yıllarında Meksika'da ve 1978-1981 yıllarında Arjantin'de meydana gelen finansal krizlerle birlikte kur riski üzerinde tartışmalar başlamıştır. Her iki kriz sürecinde de makroekonomik değişkenlerin giderek bozulması ve yönetimlerin uyguladığı kur politikasındaki hatalar birlikte döviz krizini tetiklemiştir. Yani, ekonomi politikalarındaki yanlış adımlar nedeniyle aşırı derecede değerlenen yerel para birimi ülkenin ödemeler dengesinde açık vermesine neden olmaktadır. Böyle bir durumda Merkez Bankasının piyasaya müdahalesi ile azalan döviz rezervleri bir risk olarak görülüp, ülkede döviz yoğun talebi artırmaktadır. Bu olaylar ülkeyi döviz krizine sokmaktadır

(Krugman, 1979:316). Krugman'ın (1979) geliştirdiği bu yaklaşım ile dnyadaki bazı d6viz krizleri aıklanabilmekle birlikte, 1992-93 yılında Avrupa'da g6r6len Avrupa D6viz Mekanizması krizini açıklayamamıştır. unk6 bu kriz esnasında, Krugman'ın ifade ettiği makroekonomik g6stergelerdeki ilerleyici bozulma g6r6lmemiştir. Bu nedenle ilk yaklaşımda ele alınmamış olan "beklentiler" fakt6r6n6 de temel bir değişken olarak değerlendiren ikinci nesil yaklaşımlar geliştirilmiştir (Obstfeld, 1996:1042). Obstfeld (1994), makroekonomik bozulmalar olmamasına rağmen beklentilerin ani değişiminin d6viz krizine neden olabileceğini ifade etmiştir. İkinci nesil yaklaşımlarda d6viz krizine neden olan etkenler spekulatif beklentiler, s6r6 psikolojisi ve bulaşma etkisi ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bu modelde beklentilerin 6neminden bahsedilmiş olsa da, beklentilerin neden değiştiği ele alınmamıştır (Pesenti ve Tille,2000: 11). Bu nedenle beklentilerin ani değişimine neden olabilecek fakt6rler farklı araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Bu anlamda beklentilerin piyasaların yeterince likit olmamasına veya bankacılık sekt6r6nde varlık ve y6k6ml6klerle vade uyumsuzluğundan dolayı g6r6lebileceği ifade edilmiştir (Kızıltan ve Kaya, 2005: 93). Zaman içerisinde bu yaklaşımın da bazı krizleri açıklamada yetersiz olduğu g6r6lm6řt6r. 1997-1998 yıllarında yaşanan Asya Krizi ikinci nesil yaklaşımla açıklanamadığı için yeni yaklaşımların ortaya konulması g6ndeme gelmiştir. Krugman ve ark. (1999) tarafından geliştirilen yeni yaklaşımda daha çok bankacılık sekt6r6n6n tutumlarına yer verilmiştir. Bankacılık sekt6r6n6n yaşanabilecek kur riski için gerekli 6nlemleri yeterince almamasını ve aşırı risk taşımaya y6nelik tutumları temel fakt6rler olarak belirtilmiştir (Aklan, 2007: 61). Krugman bu fakt6rlerin 1997-98 Asya krizindeki etkisini değerlendirmiş ve finans sekt6r6n6n d6viz krizi ile ilişkisini ortaya koymuştur. Krugman (1998) bankacılık sekt6r6ndeki bu tutumun nedenlerini de ele almıştır. H6k6metlerin finans ve bankacılık sekt6r6ne sağladığı garantilerin bankacılık sekt6r6nde dış borçlanma ve kredi genişlemesinde 6l6s6z bir artışa neden olmaktadır. Asya krizinde dikkat çeken bir ayrıntı da bankacılık sekt6r6ndeki bilanço yapısıyla birlikte cari işlemler dengesidir. Beklenmeyen kur değişimlerinin bankacılık sekt6r6ndeki bilanço yapısını olumsuz etkilediği ifade edilmektedir. Sachs ve Radalet (1998:75) Krugman'ın g6r6şlerini destekleyen sonuçlar bildirmişlerdir. Dış borçlara y6nelen bankalardaki varlık

ve yükümlülükleri arasındaki uyumsuzluğun kur riskine neden olabileceği ifade edilmiştir. Böyle bir duruma vade uyumsuzluğunun da eklenmesiyle makroekonomik durumda sorun olmasa bile kur riskini tetikleyeceği ifade edilmektedir. Literatürde bankacılık sektörünün dış borca yönelmesinin kur riski ile ilişkisini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Meissner, 2006 ve Korinek, 2011:3312). Bu ifadeler Türkiye’de finansal ve reel sektörün dış borçları açısından bakıldığında, kur riski yönünden önemli mesajlar vermektedir.

Döviz borçlarının kur riski ile ilişkili olması nedeniyle finansal yapıdaki problemler veya iyi bir yönetim anlayışının olmaması halinde az miktarda bir dış borcun bile döviz kurlarını sert bir şekilde etkileyebileceği ve kriz yaşanabileceği ifade edilmektedir (Bordo, 2010: 665). Bununla birlikte ülkelerdeki döviz varlığı ve döviz yükümlülüklerinin dengesiz olması da kur riski açısından önemli olup iyi bir kriz yönetimi gerektirmektedir.

2007-2008 yıllarında yaşanan küresel kriz ile birlikte kur riski tekrar gündeme gelmiştir. Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda kur riskine neden olan faktörler üzerinde durulmuştur. Bu dönemde doğu Avrupa ülkelerinin cari açık düzeyleri ve dövize endeksli ile konut kredileri nedeniyle kur riskinin ortaya çıktığı belirlenmiştir (Bordo, 2010:664). Küresel kriz döneminde piyasalardaki ABD doları likiditesinin azalması ile ABD’li olmayan bankalarda önemli bir risk olduğu için bu bankalar, farklı kaynaklardan dolar fonlaması teminine zorlanmıştır (Fukuda, 2012:3190). Levcih (2012), kriz öncesinde ekonomileri güçlü olan ülkelerin merkez bankaları tarafından uygulanan gevşek para politikaları nedeniyle likidite bolluğu durumunun Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerine olan etkilerinin de krizi tetikleyebildiğini belirtmiştir. Likidite bolluğu kısa dönemde bir avantaj gibi görünmesine rağmen uzun vadede finansal riskleri doğurmaktadır. Yani sermaye hareketlerindeki artış kur riski ile ilişkili bir durum haline gelmektedir. Kara (2012: 20) da küresel likiditenin artmasıyla birlikte gelişen ülkelere sermaye girişini arttığını ve bilançolarda kur ve vade uyumsuzluğunun ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bu durum yerli parada değerlenmeye neden olarak kredi genişlemesini hızlandırmakta ve cari işlemler dengesi olumsuz etkilenmektedir. Neticede finansal istikrarı bozulan ülkede sermaye hareketleri

hızlı bir şekilde tersine dönebilmektedir. Bu nedenle hızlanmış sermaye hareketliliğinin beraberinde bazı riskleri de getirebileceği akılda tutulmalıdır. Çünkü bu kredi genişlemesini doğurabilmekte ve vade uyumsuzluğu ile kur dengesizliklerini artırabilmektedir. Sermaye akımlarının artmasıyla bankalara sunulan ilave kredi imkânı üretime yönelik olmayan, tüketici veya konut kredisi şeklinde kullanıldığında dış borçlanma tetiklenmektedir. Bu süreç, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan son dönemdeki krizleri açıklayabilir (Szpunar, 2012:32).

Çeşitli nedenlerden dolayı döviz kurlarının beklenmedik ve ani şekilde dalgalanmasının işletmelerin ekonomik durumunu olumsuz etkilemesi döviz kuru riski şeklinde tanımlanmaktadır. Ekonomik açıdan bakıldığında, döviz kurundaki dalgalanmalar neticesinde yurtdışındaki yatırımların veya bir işlem değerindeki kâr ya da zarar miktarı da kur riski olarak ifade edilmektedir.

Ekonomik anlamda kur riski döviz kurunda meydana gelen dalgalanmaların bir sonucu olarak, yurt dışındaki yatırımın veya bir işlemin değerindeki kâr veya zarar miktarı olarak tanımlanabilir.

1.2.1. Döviz Kur Riski Etkileri

Döviz kuruna bağlı etkiler çok yönlüdür. Genel olarak bu etkiler, oluşturdukları risklere göre üç temel kategoride sınıflandırılmıştır. Bunlar; işlem etkisi, ekonomik etki ve muhasebe etkisi olarak tanımlanmıştır (Campell ve Kracaw, 1994:630).

1.2.1.1. İşlem Etkisi

İşlem riski olarak da adlandırılan işlem etkisi, vadeli bir ticari sözleşme durumunda, sözleşme yapılmasından vadenin sona ermesine kadar geçen zaman içerisinde döviz kurundaki beklenmeyen değişimlere bağlı nakit akımlarının etkilenmesi şeklinde ifade edilmektedir (Barnet, 1976). Bu nedenle işlem riski olarak da adlandırılmaktadır. Yapılan sözleşmeler sonucunda meydana gelmesi nedeniyle sözleşme riski şeklinde de isimlendirilmiştir. Sözleşme gereği belirlenen vade sonunda döviz ile ödeme yapması gereken işletme, döviz kurundaki değişimler nedeniyle işlem riskiyle karşılaşabilmektedir. Bu durumda işletmenin, yerel para birimi üzerinden daha fazla ödeme yapması gerekmektedir (Duman ve Karamustafa, 1996:26).

İşlem etkisine neden olabilecek durumlar aşağıda sıralanmıştır. Bunlar:

- Yabancı para birimi üzerinden fiyatlandırılan ürün veya hizmetlerin kredi ile alınması veya sayılması. Örneğin Türkiye’de faaliyet gösteren çok uluslu bir işletmenin Amerika’dan 6 ay vadeli ürün alması ve sözleşmeyi dolar üzerinden yapması.
- Borçların yabancı para cinsi üzerinden ödenmesi; Örneğin bir İtalyan firmasının bir Amerikan firmasından dolar cinsinden kredi alması örnek verilebilir.
- Çok uluslu şirketlerde, bağlı işletmelerin ana şirkete yapacağı ödemeler. Bir Alman çok uluslu şirketin Türkiye’deki bağlı işletmesinden yapılacak ödemeleri örnek gösterilebilir.

Döviz kurundaki beklenmeyen değişimler ile işletmelerin öngördüğü nakit akışı veya harcamaları tahmin edilenden daha düşük veya yüksek olabilir. Bu nedenle kâr edileceği düşünülen bir işlem bazen zararlı sonuçlanabilmektedir. Bunun tersi durumlar da söz konusudur. İhracata yönelik faaliyet gösteren firmalar döviz kurlarındaki düşüş nedeniyle zarara uğrarken, ithalat sektöründe ağırlığı olan işletmelerin böyle bir durumda kaybı olmayacaktır.

Döviz kurunun işlem etkisi zaman faktörü ile doğrudan ilişkilidir. Sözleşme esnasında anlaşılan ücretin vade sonundaki döviz kurundaki değişim veya işletmenin bilançosunu değerlendirmek için kullanmış olduğu para birimi dışındaki paralar üzerinden yapmış olduğu cari işlemlerden dolayı nakdi kayıpları işlem riski kapsamındadır. Bu nedenle uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmelerin hemen hepsi işlem riskiyle karşı karşıyadır.

İşletmelerin işlem riski nedeniyle uğradığı zararlar ve para piyasalarındaki dengesizlikler nedeniyle işlem döviz kuruna bağlı işlem etkisinin yönetimi önem kazanmıştır. Bu anlamda işlem riskinin ölçülmesi katkı sağlamaktadır. İşlem riskinin işletmeleri ne düzeyde etkilediğini ölçmek için iki aşamalı bir yaklaşım uygulanmaktadır (Madura, 1995:266). İlk aşamada işletmeye bütün para birimleri üzerinden net nakit giriş ve çıkış tutarları hesaplanır. İkinci aşamada, bütün para birimleri ile yapılan işlemlerin işletme üzerindeki işlem riski belirlenir.

İşlem riski tarafların sözleşme yaptığı anda ortaya çıkar. İşletmeler sözleşme esnasında öngörülen kur değişimlerini dikkate alarak anlaşma yaparlar. Ancak beklenmeyen değişimler ile işlem riski devam eder (Duman ve Karamustafa, 1996:27). Ana şirketler açısından bakıldığında bağlı şirketlerle aralarındaki pozisyon akımı nedeniyle eksi açık pozisyonu olan bağlı şirketlerle artı açık pozisyonu olan bağlı şirketlerin birbirini telafi edeceği ifade edilmektedir. Bununla birlikte iki bağlı şirketin aralarında kredi alışverişi yapmaları ve kur değişimiyle bir tanesinin zarar ederken diğerinin kâr etmesi ana şirket hesaplarında denkleşmiş olarak görülmektedir. Ancak kur değişikliklerinden dolayı zarar eden bağlı işletme, bu zararını vergi matrahından düşebilmekte ve vergi sonrasındaki geliri artmaktadır. Ana şirketin yılsonu hesaplarında bu duruma bağlı etkiler görülebilir.

İşlem riski açısından en riskli durum döviz cinsinden alacak ya da borçlarda görülür. Bu anlamda yerel para birimi üzerinden vadeli bir ürün alan bir işletme sözleşmede belirtilen vade sonunda, döviz kurundaki artış nedeniyle yerel para birimi üzerinden daha az ödeme yapmış olacaktır. Bununla birlikte kurun azalması da satıcı lehine sonuç oluşturacaktır. Her iki durumda da işlem riski mevcuttur. Benzer bir durum kur değişimlerinden dolayı yabancı para birimi üzerinden alınan borçların değerlendirilmesinde de görülmektedir.

İşlem riski genellikle yabancı para birimi üzerinden yapılan sözleşmelerdeki nakit akışlarıyla ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda işletmeler açısından beklenen nakit akışları sözleşme esnasında, beklenen satış veya alışlar iken, teslim zamanında ödemeler veya kabul edişler şeklindeki sözleşmeye ait finansal akışlar halini almaktadır (Oxelheim ve Wihlborg, 1989:35).

- **İşlem Etkisinden Korunma Yöntemleri**

İşletmeler işlem etkilerinden korunmak amacıyla bazı yöntemler kullanmaktadır. Bu yöntemler Sözleşmeye dayalı yöntemler ve sözleşmesiz yöntemler olarak adlandırılırlar. İşlem etkisinden nasıl korunulacağını bu yöntemler belirlemektedir.

- **Sözleşmeli Koruma Yöntemleri**

Bu yöntem ile işletmeler bir finans kurumu ile sözleşme imzalayarak gelecek tarihli yüklendiği bir işlem riskinin tamamını veya bir kısmını

korumaya almaktadır. Sözleşmeli koruma yöntemleri; vadeli sözleşme güvencesi, para piyasası yoluyla korunma, opsiyon piyasası güvencesi, gelecekte işlem piyasasından korunma ve swap anlaşmaları şeklinde tanımlanmıştır.

- **Vadeli Sözleşme Güvencesi**

İşletmelerin yabancı para birimi üzerinden olan alacağını veya vadeli alacağını, önceden yapılacak bir sözleşme ile bir finans kurumu veya bankaya satması işlemidir. Bu işlem, işletmeye beklenenden düşük bir kur üzerinden vadeli işlem yaptırmış olmasına rağmen, vade süresi dolduğunda işletme kur değişimlerine bağlı risklerden korunmuş olur (Seyidoğlu, 1994:150).

- **Para Piyasası Yoluyla Korunma**

İşletmelerin vadeli ve dövizli alacaklarına karşılık, finans kurumu veya bankalardan aynı para birimi üzerinden borç alması ve aldığı dövizli yerel para birimine çevirerek vade süresi boyunca çeşitli para piyasası araçlarına yatırarak, vade süresinin sonunda dövizli alacağını tahsil ederek borcunu ödemesiyle yapılan bir işlemdir. Bu işlemde döviz üzerinden alacağı olan işletme yine döviz üzerinden borçlanacağı için kur riskinden etkilenmeyecektir. Para piyasalarındaki yatırımdan kaynaklanan maliyet ile döviz kuru arasındaki fark önem taşımaktadır (Seyidoğlu, 1994:150).

- **Opsiyon Piyasası Güvencesi**

Bu işlem işletmenin belirli bir tarihte veya tarih aralığında belirlenen kur üzerinden döviz alıp satma yetkisi veren bir sözleşmedir. Sözleşmeye göre işletme, vade tarihinde sözleşme kurunun piyasa kurunun altında olması halinde sözleşmeyi iptal edebilmektedir. Ancak bu iptal etme işlemi ile opsiyon primi maliyetini üstlenmesi gerekecektir. Bu satış işlemi piyasa kuru ile yapılacağı için işletme tarafından ödenen primden daha fazla bir gelir sağlanabilecek veya tersi bir durum olarak piyasa üzerinde bir kur değeriyle satış yaparak ödenecek opsiyon priminden daha fazla gelir sağlayacaktır. Burada, opsiyon priminin miktarı çok önemlidir. Bu miktarın belirlenmesinde en etkili faktör esnekliği büyüklüğüdür. Esnekliğin büyümesi ile birlikte opsiyon priminde de artış görülmektedir (Seyidoğlu, 1994:150).

- **Gelecekte İşlem Piyasasından Korunma**

Geleceğe yönelik döviz işlemleri için bir standart bir sözleşme yapılır veya borsaya bağlı hareket edilir. Bu işlemde, vadeli teslim işlemlerinden farklı olarak bir marj hesabı tutulmaktadır. Bu marj hesabı spot kur değişimleriyle ilişkili olarak her günün sonunda sözleşme değerindeki artış üzerinden alacaklandırılır veya düşüm mevcut ise sözleşme sahibi bu hesaba ek ödeme yapar (Seyidoğlu, 1994:150).

- **Swap Anlaşmaları**

Yerel para birimi dışında döviz ile borçlanan firmalar zaman içerisinde bazı para birimlerinden uzaklaşmaya karar verebilmektedir. Böyle bir durumda bankaya olan borçlarının faizini farklı bir para birimi üzerinden ödemek isteyebilirler. Bu tür değişimler swap olarak isimlendirilmektedir (Seyidoğlu, 1994:150).

- **Sözleşmeye Dayalı Olmayan Yöntemler**

Bu yöntemler firmaların belirlemiş olduğu stratejileri kapsamaktadır. Her işletme kendi durumuna uygun şekilde strateji belirleyebiliriz. Ancak temel prensipler alınacak önlemler açısından önemlidir. Bunlar; ödemelerin öne çekilmesi veya tahsilatların erkene alınması ve kur değişiminden etkilenmesi istenmeyen alacaklar için yerel para birimi üzerinden fatura kesilmesi şeklindedir (Seyidoğlu, 1994:150).

1.2.1.2. Ekonomik Etki

Öngörülen nakit akışındaki değişim riski ekonomik etkiyi yansıtmaktadır (Daniels-Rouderbough, 1998). Döviz kurundaki değişimle beraber işletmenin varlık ve kaynaklarının güncel değeri, ekonomik açıklık olarak adlandırılmaktadır. Döviz kurundaki değişimlerle ilişkili ekonomik riski iki türlüdür. Bunlar işlem riski ve gerçek faaliyet riski olarak tanımlanmıştır (Demirağ ve Goodart, 1994:115). Döviz kurundaki beklenmeyen değişimlerle birlikte ürün fiyatları, girdi maliyetleri ve yatırım yerlerindeki etkilenmesi gerçek faaliyet riski olarak ifade edilmektedir (Daniels ve Rouderbough, 1998:720).

İşletmeler açısından ekonomik riskin ölçülebilmesi ve yönetilmesi güçtür (Cangöz, 1997:20). Diğer riskler kadar kesin olmayan ve işletme değerleriyle doğrudan ilişkili olan ekonomik değerın yönetilmesi son derece önemlidir (Arthur, 2002:745). Kur değışimleriyle ilişkili olarak işletmelerin güncel değeriindeki değışiklikler “PV” olarak, kur değışimi de “E” olarak ifade edildiğinde işletmenin kur değışimlerinden etkilenmemesi için PV/E oranının sifira eşit olması gerekmektedir. Bu oran sağlanamaz ise işletmeler kur değışimlerine bağıli ekonomik riske maruz kalacaklardır. Kur değışiminin işletmeler üzerindeki ekonomik etkisi ise kısa vadede likiditeyi, uzun dönemde finansal yapıyı ve karlılığı etkileyecektir (Çelikkol, 1999:79). Bu yüzden işletmeler, stratejik planlamalarını yaparken ekonomik risk açısından da değeriendirme yapmalıdırlar.

Uluslararası düzeyde faaliyet gösteren işletmeler arasında maliyetlerinin ve gelirlerinin farklı para birimleriyle gerçekleşmesi durumunda ekonomik açıklık söz konusu olup bu işletmeler ekonomik riskle karşı karşıyadırlar. Benzer şekilde yerli ve yabancı pazarlarda uluslararası rakiplerle karşılaşılan işletmelerde de ekonomik açıklık görülmektedir. Euro ile Sterlin kurundaki değışimler Almanya ve İngiltere’deki işletmeler arasındaki rekabette önem arz edecektir. Kurun değışimine göre Almanya veya İngiltere’deki işletmeciler olumlu veya olumsuz yönde etkilenecek ve rekabet güçleri de bununla ilişkili olacaktır.

Ekonomik riske neden olan etkenler şöyle sıralanabilir:

- **İşletme türü:** Ekonomik risk işletmenin çeşidiyle ilişkilidir.
- **Ürün çeşidi:** Mal veya ürünlere yönelik işletmeleri ekonomik riskten daha fazla etkilenmesine rağmen, hizmet sektöründeki işletmeler döviz kurundaki değışimlerden pek etkilenmemektedir.
- **Tek satıcı:** İşletmeler, piyasadaki tekelci güce ulaşarak ekonomik riski azaltmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım işletmeleri ekonomik riske karşı korumaktadır.
- **İşletme büyüklüğü:** Büyük firmaların kaynak zenginliği avantajını kullanarak fiyatlandırma politikalarındaki agresif tutumları rakip işletmeleri piyasada savunmasız bırakmaktadır. Piyasada etkinlik

gösteremeyen küçük orta ölçekli işletmeler bu durumda ekonomik riske maruz kalmaktadırlar (Mengütürk, 1994:131).

Ekonomik riskin ölçülmesinin zorluğu bazı nedenlere bağlıdır. Bunlar; kur hareketlerinin pek çok etkene bağlı olması nedeniyle alınacak ekonomik önlemlerin bireysel görüşlerle sınırlı kalması, işletmelerin performans değerlendirmesinde ekonomik kriterlerden ziyade muhasebe kayıtlarını dikkate alması şeklindedir (Aslan, 2000:9).

1.2.1.3. Muhasebe Etkisi

Muhasebe kayıtları için döviz cinsi üzerinden belirlenen aktif veya pasiflerin yerel para birimine çevrilmesinden doğan risk olarak tanımlanmaktadır. Bu ifadeye göre bağlı işletmelerin bilançolarının değişik kurlara göre dönüştürülmelerinden dolayı ana şirkette meydana gelen kayıp veya kazançlar muhasebe riski olarak belirtilmektedir (Seyidoğlu, 1994:65). Muhasebe riski işlem riskinden farklı olarak fiziksel bir alım satımla ilişkili değildir. Sadece kur değişikliğinin muhasebe kayıtlarındaki değerleri etkilemesi durumu mevcuttur (Briggs, 1987:63).

Yabancı para birimleri arasında geçiş yapılması esnasında işletmenin karşı karşıya kaldığı risk muhasebe riskiyle açıklanabilir. Çokuluslu şirketlerde muhasebe kayıtları sürekli olarak ana şirketin bulunduğu ülkenin yerel para birimi üzerinden takip edilmektedir. Bu nedenle diğer ülkelerde bulunan bağlı şirketlerin yabancı para biriminden olan hesaplarının dönüşümü esnasında kur riski görülebilir (Milletlerarası Ticaret Odası, 1997:9). Ana şirketin bulunduğu ülkedeki kur bu riskin temel belirleyicisidir. Ana şirketin bulunduğu ülke para biriminin değer kazanması ile bağlı şirketler için “muhasebe kur zararı”, tersi durumda “muhasebe kur karı” ortaya çıkar (Yıldız, 1988:33).

Çokuluslu işletmelerin mali tabloları tek bir döviz cinsine göre düzenlenmektedir. Çünkü hemen hemen bütün ülkelerde yasalara göre ana şirketlerin bilançolarını ulusal para birimine göre konsolide etmeleri ifade edilmektedir. Hem yasalar gereği hem de farklı döviz cinsleri üzerinden aktif ve pasifleri bulunan işletmelerin mali tablolarında anlamsızlık olmaması için tüm döviz cinsleri bir döviz cinsine dönüştürülmektedir (Yıldız, 1988). Farklı dönüştürme yöntemleri olmasına rağmen pratikte kullanılan üç çeşit

dönüştürme yöntemi bulunmaktadır. Bunlar cari kur yöntemi, geçici yöntem ve cari/tarihi kur yöntemi şeklinde tanımlanmıştır.

- **Cari kur yöntemi:** Amerikan şirketlerinin 1982 yılından bu yana kullandığı bir yöntemdir (Gitman, 1998:732). Bu yöntem ile öz sermaye dışında kalan bütün bilanço kalemlerine cari kur üzerinden dönüştürme yapılmaktadır. Sermaye hesaplarındaki dönüştürme ise tarihi kurlar esas alınmaktadır.
- **Geçici yöntem:** Çok uluslu Amerikan şirketlerinde 1976-1982 yıllarında kullanılan geçici yöntemin, cari kur yönteminden farkı, işletmelerin sabit varlıklarının ve envanterlerinin tarihi kurlar üzerinden dönüştürülmesidir.
- **Cari/tarihi kur yöntemi:** Bu yöntem Almanya'da ve bazı Avrupa ülkelerindeki işletmeler tarafından kullanılmaktadır. İşletmelerin bütün cari bilanço kalemleri cari kurlar üzerinden dönüştürülmektedir. Cari olmayan kalemlerin dönüştürülmesinde ise tarihi kurlar esas alınmaktadır (Antl ve Ensor, 1982:6).

Döviz kurundaki değişimle birlikte işletmelerin döviz cinsinden bilançolarına kayıtlı alacaklı ve borçlu işlemlerinin cari kur üzerinden ana ülke parasına göre karşılığı da değişmektedir. Böyle bir durumda muhasebe riski gündeme gelmektedir. Ancak bilançoda tarihi kurlara göre yer alan değerlerde böyle bir risk söz konusu değildir (Seyidoğlu, 1994: 167).

İşletmelerin muhasebe etkisinden korunması için kurların dikkate alınarak finansal bilgi sistemini yeniden düzenlemesi gerekmektedir. Mcrae (1996:58) muhasebe riskinden korunmak için bazı önerilerde bulunmuştur. Bu öneriler kapsamında, işletmelerin kuracağı bilgi sistemlerinin geçmişe yönelik olduğu kadar geleceğe yönelik öngörülerini de sağlaması gerekmektedir. Finansal tabloların raporlanma sıklığının kur riskini takip edileceği şekilde tasarlanması ve konuyla ilgili çalışanların Forex (FX) bilgi sistemi avantajlarını bilmesi gerekmektedir. Riskler tamamen yok edilemeyebilir. Ancak belli kabul edilebilirlik sınırlarında tutulması sağlanabilir (Büker, 1997:571). Bu nedenle risk yönetimi kapsamında konunun uzmanları tarafından bazı raporlama standartlarının oluşturulması önemlidir. Örneğin, kur değişimlerinin

oluşturacağı muhasebe riskinin azaltılması için mali tabloların hangi sıklıklarla hazırlanması gerektiğine dair bir raporlama etkili olabilir Mcrae (1996:59) bu tūr bir tablo hazırlamıştır. Bu tablo sayesinde işletmelerin mali tablolarını belirli aralıklarla raporlaması ve kur değişimlerinin mali tablolar izerindeki etkisinin zamanında teşpit edilerek mūdahale edilebilmesi mōmkündür.

2. BÖLÜM

TÜRK VERGİ MEVZUATINDA KUR FARKI VE DEĞERLEMESİ

Dalgalı döviz kur sistemi uygulanan Türkiye gibi ülkelerde kur farkı oldukça önemli bir kavramdır. Çünkü işletmelerin vadeli işlemlerinde sözleşme esnasındaki tutarın döviz karşılığının tahsilat zamanı geldiğinde TL tutarı değişmiş olmaktadır.

Kur farkıyla ilişkili çözülmesi gereken önemli bir durum da geçici vergi dönemlerinde karşımıza çıkmaktadır. İşletmelerin çoğu yabancı para birimi üzerinden borçlarını ve alacaklarını değerlerken geçici vergi dönemlerinde oluşan kur farklarına yönelik fatura düzenlemek yerine tahsilat esnasında fatura düzenlemektedirler. Kur farkına ait bu faturanın KDV matrahı konusu tartışmaya açık bir durumdur. Yani, borç veya alacakların değerlendirilmesi esnasında ortaya çıkan ve fatura düzenlenmeyen vergi matrahı ile tahsilat anında oluşan vergi matrahının faturaya yansımalarının birlikte olup olmayacağı netlik kazanmamıştır.

Maliye Bakanlığı'nın görüşüne göre dövizle yapılması mutlak olan işlemlerin dışındaki işlemlerde Türkiye'de mukim firmalar lehine, alacaklarından dolayı ortaya çıkan kur farkları KDV'ye tabidir. Ancak bu konuda bir yasal dayanak mevcut değildir (Alptürk, 2007:89). Öte yandan kur farklarının KDV'ye tabi olmamasını savunan karşıt görüşler de mevcuttur. Bu görüşü savunanlar, kur farkının tarafların elinde olmayan nedenlerle gerçekleştiğini göstermektedirler (Maç, 1998). Vergi idaresi tarafından yapılan uygulama ve yorumlamalarda kur farkı KDV'ye tabi olarak değerlendirilmektedir (Özbalcı, 1999:117). Ancak, kur farkına bağlı vergilendirmenin ne zaman meydana geleceği yasal düzenlemelerde ele alınmamıştır. Bu nedenle döviz alacağının tahsilinin KDV'yi doğuran olay olarak değerlendirilmesi yaygın bir uygulamadır. Bu bağlamda tahsil aşamasından önceki vergilendirme dönemlerinde kur farkı için fatura düzenlenmemektedir (Ülgen, 2008:70).

2.1. Vergi Usul Kanununa (V.U.K) Göre Değerleme

Vergi Usul Kanununda (V.U.K.) yabancı para birimi üzerinden yapılan işlemlerle alakalı olarak bazı noktalara açıklık getirilmiştir. Yabancı para birimi cinsi üzerinden yapılan işlemlerle alakalı olarak önemli hususların yer aldığı bu maddeleri şu şekilde sıralamak mümkündür. V.U.K. 280. maddesine göre yabancı para birimi üzerinden olan borç ve alacakların borsa rayici ile değerlendirileceği belirtilmiştir. V.U.K. 263. maddesinin ilk fıkrasında borsa rayicinin tanımına yer verilmiştir. Kanun maddesine göre borsa rayicinin tanımı “Borsa rayici, gerek menkul kıymetler ve kambiyo borsasına, gerekse ticaret borsalarına kayıtlı olan iktisadi kıymetlerin değerlemeden evvelki son muamele gününde borsadaki muamelelerin ortalama değerini ifade eder” şeklinde yapılmıştır. Değerlemede kullanılan borsa rayicindeki tutarsızlıklara yönelik bazı önlemler için de kanuni düzenleme yapılmıştır. Bu bağlamda V.U.K. 263. maddesinde "Normal temevvüçler dışında fiyatlarda bariz kararsızlıklar görülen hallerde, son muamele günü yerine, değerlemeye tekaddüm eden 30 gün içindeki ortalama rayici esas olarak aldirmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir." şeklinde ifade yer almaktadır. V.U.K 263. maddenin ikinci fıkrasında da Maliye Bakanlığına yetki verilerek fiyatlardaki normal dalgalanmalar dışında belirgin tutarsızlıklar veya beklenmeyen ve ciddi dalgalanmalar olması durumunda değerlendirme gününden önceki son 30 gün içerisindeki ortalama fiyatların değerlemeye esas alınabileceği belirtilmiştir (V.U.K). Ayrıca borsa rayicinin teşekkül etmesinde anlaşmalı hareket olduğunun anlaşılması halinde borsa rayicinin uygulanması mümkün olmayacaktır. Bu durumda borsa rayici yerine alış bedelinin değerlendirilmesinde esas alınması gerekecektir. Kısaca, borsa rayicinin belirlenmesinde sorun yaşanması halinde alış bedeline göre karar verilmesi önerilmektedir. Borsada rayici olmayan yabancı paralar için Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen kur dikkate alınır. Bununla birlikte V.U.K. 130 ve 380 numaralı Genel Tebliğlerine göre borç veya alacakların değerlendirme günü itibariyle Maliye Bakanlığı tarafından kur ilan edilmemesi halinde T.C. Merkez Bankası tarafından Resmi Gazetede yayınlanan döviz alış kurları dikkate alınmaktadır. 105 Sıra No'lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliği'nde döviz cinsi üzerinden bedeli belirlenen işlemlerde, Bedelin bir kısmının veya tamamının vergiyi doğuran olaydan

sonra ödenmesi durumunda meydana gelen kur farkı matrahın bir kısmı olarak vergilendirilmelidir. Çünkü oluşan kur farkı vade farkı mahiyetini almıştır. Bu bağlamda, ürün veya hizmetin teslim edildiği tarih ile tahsilatın yapıldığı tarih arasında satıcı lehine olan kur farkı için, satıcının fatura düzenlemesi ve faturada belirtilen kur farkına ürünün teslim edildiği veya hizmetin gerçekleştirildiği tarihteki oranı uygulamak üzere KDV hesaplanmaktadır. Bununla birlikte herhangi bir ödeme veya tahsilatın yapılmadığı, yalnızca değerlendirme işleminde, hesaplanan kur farkına yönelik fatura kesilmesine ve KDV hesaplanmasına gerek bulunmamaktadır. Dövizli satış nedeniyle oluşan kur farkına dair faturalandırma işlemi KDV hesaplanarak alacağın tahsili veya borcun ödenmesi esnasında yapılmaktadır (Kızılot, 2008).

2.1.1. Kasa ve Bankaların Kur Farkı

Vergi Usul Kanunu'nun 280. maddesinde yabancı paraların borsa rayici üzerinden değerlendirileceği ifade edilmektedir. Ancak ülkemizde resmi olarak hizmet veren bir yabancı para borsasının bulunmaması nedeniyle değerlendirme kurları farklı bir şekilde belirlenmektedir. Bu anlamda Maliye Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasının efektif döviz alış kurlarını değerlendirme kuru olarak belirlemiştir. Bu yasal düzenlemeler ve uygulamalar neticesinde Bankalarda ve Kasada bulunan dövizlerin değerlendirilmesi Merkez Bankasının açıkladığı kurlar üzerinden değerlendirilmektedir.

Yapılan değerlendirme neticesinde olumlu kur farkının ortaya çıkması durumunda bu fark kambiyo karları hesabında takip edilirken, olumsuz kur farkının ortaya çıkması durumundaki kur farkı da kambiyo zararları hesabında takip edilmektedir. Bununla birlikte, kasa ve bankalar hesabında dövizli işlem yapılması durumunda, bu işlemlere ait muhasebe kayıtları için yapılan işlemlere özgü bir kur olması halinde o kurun kullanılması uygundur. Örneğin bankaya döviz satılması halinde, bankanın uyguladığı alış kuru üzerinden değerlendirme yapılmaktadır.

2.1.2. Dövizli Borç ve Alacakların Kur Farkı

Vergi Usul Kanunu'nun 280. maddesinde yabancı paraların değerlendirilmesi ile ilgili açıklamalara kasa ve bankaların değerlendirilmesi kısmında yer verilmiştir. Dövizli borç ve alacakların değerlendirilmesinde senede bağlı olup olmadığına

bakılmaksızın, tıpkı kasa ve bankalardaki gibi Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan kurlar dikkate alınmaktadır. Aynı şekilde, dövizde endeksli şüpheli alacakların değerlendirilmesinde de Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan kurlar esas alınmaktadır. Bu alacakların karşılık giderinin değerlendirilmesi ile de bilanço tarihi itibarıyla karşılıklarına ulaşılmış olunur (Tunç, 2008:99).

2.1.3. Avansların Değerlenmesi

Gelecek zamanda yapılması için anlaşılan hizmet veya ürün teslimine karşılık peşin olarak alınan veya verilen değerler avans olarak tanımlanmaktadır. Avans işlemi ile taahhütler garanti altına alınabilmekte, güvene dayalı olarak işin devamlılığı sağlanabilmekte ve gelecekteki fiyatların sabit tutulması gibi etkileri bulunmaktadır.

Vergi Usul Kanunu'nun avansların değerlendirilmesine dair bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. Ancak V.U.K.'daki bazı ifadelerle göre çıkarım yapılarak çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bu bağlamda, döviz cinsinden avansların değerlendirilmesine dair üç farklı görüş mevcuttur. Bu görüşlere göre dövizli avansların değerlemeye tabi olması gerektiği, olmaması gerektiği ve değerlemeye tabi olup değerlendirme sonunda ortaya çıkan kur farklarının gelir veya gider hesaplarına yansıtılmadan pasif veya aktifte geçici hesapta tutularak avansın kapanacağı dönemde gelir veya gider hesaplarına yansıtılması gerektiğini savunulmaktadır (Çetin, 2014:183).

Dövizli avansların değerlendirilmeye tabi tutulmaması, 26.01.1993 tarih ve 1993/1 sayılı VUK iç genelgesinde belirtilen avans niteliğindeki alacak senetlerinin reeskonta tabi tutulmayacağı ifadesi dayanak olarak gösterilmektedir. Alınan veya verilen avansların değerlendirilmesinde mukayyet değer esas alınmaktadır. Mukayyet değer V.U.K.'nın 265. maddesinde kıymetin muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeri olarak tanımlanmaktadır. Mukayyet değerlerin esas alınması dönemsellik ilkesi ile açıklanmakta olup, V.U.K.'un 283. ve 287. maddelerinin getirdiği bir zorunluluktur. Avansın döviz veya yerel para birimi üzerinden alınması veya verilmesinde bu durum değişmemektedir. V.U.K.'un 280. maddesine göre döviz cinsinden alınan veya verilen avansların değerlendirilmeye tabi olamayacağı şeklinde bir çıkarım yapılmaktadır. Ayrıca kur farkından doğan zarar veya

karın da hesaplara yansıtılmaması gerektiği hususu üzerinde durulmuştur. Bu görüşte V.U.K.'un 280. maddesine göre, değerlendirme işleminin yapılabilmesi için bir para borcunun olması gerektiğini belirtmesi dayanak oluşturmaktadır. Çünkü sipariş karşılığında alınan avans, sözleşme sürdüğü sürece bir alacak olarak görülmemektedir. Dolayısıyla hukuken de bir borç ilişkisinden bahsetmek mümkün değildir. Benzer şekilde, Gelirler Genel Müdürlüğü'nün 26.01.1993 tarih ve 1993/1 sayılı İç Genelgesinde de avans niteliğinde olan alacak senetlerinin gerçek bir alacak veya borç olmadığı için, reeskonta tabi tutulamayacağı ifade edilmektedir (Demir, 2010).

Dövizli avansların değerlendirilmeye tabi tutulması ile alakalı bir diğer kanun maddesinde ise, dövizli avansların da borç veya alacaklardan farklı olmadığı, dolayısıyla V.U.K.'un 263. maddesinde belirtildiği şekilde değerlemeye tabi olması gerektiği ifade edilmektedir. Nitekim 9.02.2005 tarihli VUK-1/280-11175 No.lu özelge kapsamında dövizli avansların alacak veya borç sayıldığı belirtilmiştir. Bu özelgede avans ödemelerinin alıcı açısından satıcıdan alacağı mal karşılığı olarak bir alacak teşkil ettiği bildirilmektedir (www.hlbsaygin.com.tr/pdf/mktz3.pdf).

2.1.4. Sabit Kıymetlerin Alınmasında Ortaya Çıkan Kur Farkları

Vergi Usul Kanunu, 163 sıra numaralı Genel Tebliğine göre sabit kıymet alınmasında ortaya çıkan kur farkları tıpkı faiz giderinde olduğu gibi kur farklarının aktifleştirme tarihine kadar olan kısmı maliyete dâhil edilmeli, aktifleştirme sonrasındaki döneme yönelik giderler seçimli hak olarak doğrudan gider yazılmak suretiyle maliyete dâhil edilip amortismanına tabi tutulmalıdır. Bununla birlikte, Vergi Usul Kanunu, 334 sıra numaralı Genel Tebliğine göre kur farkından dolayı gelir elde edilmesi halinde aktifleştirme işleminin gerçekleştiği dönem sonuna kadar oluşan kısmı maliyetle ilişkilendirilerek, aktifleştirmeden sonraki döneme yönelik olanların kambiyo geliri şeklinde değerlendirilmesi ya da maliyetten düşülerek amortismanına tabi tutulması gerekir. Sonraki dönemler için uygulama ise, seçimli olarak kullanılan yöntemin devam ettirilmesi şeklindedir (Merdim, 216:2).

2.1.5. Stokların Alınmasında Ortaya Çıkan Kur Farkları

Vergi Usul Kanunu, 262. maddesinde maliyet bedeli tanımına yer verilmiştir. Buna göre maliyet bedeli, iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetiyle ödemelerle bunlara müteferrik bilimum giderlerin toplamını ifade etmektedir. Bu tanıma dayanarak, ürün veya hammaddelerin stoklara girdiği süre öncesindeki kur farklarının maliyetlere yansıtılması zorunluluk olarak belirtilmiştir. Ancak ürün veya hammaddenin stoklara girmesinden sonra oluşacak kur farklarının maliyetlere yansıtılması bireysel tercihlere bırakılmıştır.

2.2. Kur Farkının Dağıtımı

İhracat işlemlerinde aracı firmanın varlığında, fatura kesilme tarihinden ihracat bedelinin ülkeye girişine kadar geçen zamanda meydana gelen kur farkı riskinin imalatçı firmalara yüklenebilmesi mümkündür. Bu noktada, ihracatçı firma ile imalatçılar arasında yapılan anlaşmada, kur farkı riskini kimin karşılayacağı belirlenmektedir. Bu bağlamda sadece komisyon alan ihracatçı firmalar, yapmış oldukları işlemde dolayı kur farkı riskini karşılamayabilirler. İhracatçı, imalatçıdan aldığı fiyat üstünden ürünü birebir ihraç etmektedir. Dolayısıyla bu tür ihracatçı firmalar sipariş ile çalışarak, stok yapmamaktadır. İhracatçı firmaların çalışma şekillerine göre fatura kesilme tarihi ile paranın ülkeye girdiği tarih arasındaki kur değişiminden kaynaklanan fiyat değişimi imalatçı firma veya pazarlama firmasına fatura edilmektedir (Ateş, 2013).

2.2.1. Yurtdışı Alacakların Ay Sonu Değerlendirilmesi

Muhasebenin dönemsellik ilkesi gereğince, yurtdışındaki dövizli alacakların her ay sonunda değerlendirilmesi gerekmektedir. İşlem olarak, ilgili döviz kuruyla döviz bakiyesi çarpılarak değerlendirilmiş TL bakiyesi hesaplanmaktadır. İlgili döneme ait ay sonundaki Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınmaktadır. Bu hesaplama sonunda işletme o ay yurtdışı alacaklarından kaynaklanan kur farkı ortaya çıkmaktadır. Pazarlama şirketinin imalatçı ile yaptığı anlaşmaya göre oluşan kur farkı ilgili taraf tarafından karşılanmaktadır. İhracatçı firmanın anlaşması gereği kur farkının imalatçı firmaya fatura edilebilmesi halinde, kur farkı gideri bazı kriterlere ayrıştırılmalıdır. Bu kriterler (Ataman, 1997:5);

- *Kur farkının imalatçılara göre dağılımı:* Ay sonunda yapılan değerlendirmede meydana gelen kur farkı giderinin imalatçılara göre tasnifi gerekir. Bu tasnife göre kur farkı faturaları düzenlenmektedir.
- *Cari yıl ve geçmiş yıla ait olan miktar:* Bu ayırım iki nedenden dolayı yapılmaktadır. Muhasebe uygulama ilkeleri gereğince cari yıldaki olumlu kur farkı hasıllata dâhil edilirken, olumsuz Kur Farkı kambiyo zararından takip edilmektedir. Çünkü hasılat hesaplarına ters kayıt yapılamamaktadır. Aynı ilkelere göre geçmiş yıla ait kur farkları kambiyo kâr ya da zararlarında takip edilmektedir.
- *İmalatçının kesmiş olduğu faturanın KDV'li olup olmaması:* Kur farkı faturalarında temel prensip asıl fatura ile aynı şartları taşımasıdır. Bu nedenle KDV gerektirmeyen bir mal teslimi için kur farkı faturası da KDV içermemektedir. Eğer KDV gerektiren şekilde bir asıl fatura kesilmiş ise kur farkı faturası da aynı KDV oranına göre düzenlenmelidir.
- *Faturanın KDV oranı:* Yukarıdaki duruma benzer olarak, asıl fatura düzenlenirken geçerli olan KDV oranı kur farkı faturasının kesilmesinde de geçerlidir.

Muhasebe uygulamaları ve ilkeleri gereği, bu dört kritere göre ayırıştırma yapılarak muhasebe kayıtlarının yapılması gerekmektedir. Ancak müşteri sayısının çok olması, kesilen fatura miktarları, imalatçıların sayıları ve KDV oranlarındaki farklılıklar nedeniyle yukarıda bahsedilen dört kriter açısından yapılan değerlendirme bazen kolay olmamaktadır.

2.2.2. Kur Farklarının İmalatçılara Tasnifinde Kullanılan Yöntemler

Kur farkının imalatçılara tasnif edilmesi için üç farklı yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemler (Yıldız, 2006);

- *İhracat Bedeli Geldiğinde Kur Farkının Tespiti:* İhracat bedeli geldiği zaman o gün itibariyle Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden ilgili banka hesabına borç para verilmektedir. Bu arada, gelen fatura bedelinin muhasebede yerel para birimi üzerinden ne kadar olduğu

belirlenir ve yurtdışı satıcıların hesabına bu miktar kadar alacak verilir. İki işlem arasındaki fark satış hasılatına veya kambiyo kâr ve zarar hesabına kaydedilerek muhasebe kaydı yapılır. KUR farkları çeşitli hesaplarda takip edilmektedir. Cari yıla ait olumlu kur farkı 601 Kur Farkı, olumsuz kur farkı 656 Kambiyo Zararları hesaplarında takip edilmektedir. Önceki yıla ait olumlu Kur Farkı 646 Kambiyo Kârları, olumsuz kur farkı ise cari yıldaki gibi 656 Kambiyo Zararları hesaplarında takip edilmektedir. Bu hesaplara ait alt hesaplar açılarak takip edilmelidir. Ay sonunda bu hesaplardaki bakiyelere göre kur farkları, imalatçı firmalara yansıtılmaktadır. Bu yöntem bazı zorluklar içermektedir. İhracat bedellerinin banka hesaplarına kayıt edilmesiyle ilgili muhasebe fişlerinin hazırlanması zaman almaktadır. Bu bedellerin işlenmesinde, gelen bedelin Merkez Bankasının döviz kuru ile çarpılarak TL karşılığının belirlenmesi gerekmektedir. Bu şekilde muhasebe fişinin borç kaydı tutulmaktadır. Alacak kaydının tutulmasında, ilgili faturanın muhasebede TL olarak ne kadar olduğu belirlenmektedir. Bu işlem de zaman almaktadır. Ayrıca muhasebe fişlerinin kesilmesi de gecikebilmektedir. İşlemler esnasında oldukça fazla ayrıntı olması nedeniyle her aşamada hata yapılması mümkündür.

- *Kur Farkının Ay Sonu Topluca Tespiti:* Kur farkının daha pratik ve hatasız yapılabilmesi için toplulaştırılmış yöntem kullanılabilir. Uygulamada ilk aşamada, bankaya gelen ihracat bedeli, Merkez Bankasının o günkü döviz alış kuru üzerinden hem bankalar hesabına hem de yurtdışı alacaklar hesabına yazılır. Bu sayede muhasebe kayıtları daha hızlı ve güvenli şekilde tutulmaktadır. İhracat bedellerinin ayrı ayrı muhasebede kaç TL olarak durduğunun belirlenmesine gerek yoktur. Bununla birlikte fiş kesimi esnasında gerekli olan bazı detayların (imalatçı, fatura yılı, KDV oranı vs.) belirlenmesi gerekmemektedir. İşlem olarak Merkez Bankası döviz alış kuru ve döviz tutarının çarpımı yeterlidir. Yurtdışı alacalardan kaynaklanan bakiye için hazırlanan fatura için bir Excel tablosu hazırlanmaktadır. Bu tabloda belirlenecek bazı formüller sayesinde kur farkı otomatik olarak hesaplanmaktadır. Tabloda faturaların

muhasebedeki tutarlarının belirlenmesinde ilk olarak hangi aya ait olduğu belirlenerek ilgili aya ait döviz kuru esas alınmaktadır. Yani faturanın geçmiş aya ait olması durumunda ilgili ayın döviz kuru ile bakiyedeki döviz çarpılarak muhasebedeki TL karşılığı belirlenir. Cari ayın faturası için, ay sonu değerlendirme yapılmamış olduğundan dolayı aynı bedel yazılacaktır.

- *Kur Farkının Muhasebe Programı Tarafından Tespiti:* Diğer yöntemlere göre daha uygun, kolay ve hızlıdır. Bu işlemin yapılabilmesi için mevcut olan muhasebe programına iş akışları doğru şekilde yapılmalıdır. Program bu akışlara göre çalıştırıldığında oldukça hızlı ve verimli şekilde çalışmaktadır.

2.2.3. Yurtdışı Alacakların Ay Sonu Muhasebesi

Yukarıda bahsedilen yöntemlere göre muhasebe kayıtları yapılmaktadır. İşlemler iki aşamalıdır. İlk aşamada değerlendirme fişleri kesilmektedir. İkinci aşamada ise faturalandırma yapılmaktadır. Ay sonu değerlendirme fişlerinin kesilmesinde cari yıl kur farkı ve yurt dışı alıcıların bakiyesi hesaplanarak fiş kesilmektedir. Ay sonu Kur Farkı Faturalarının Kesilmesi ise hangi işletmenin faturayı keseceği kur farkından kâr veya zarar göreceğine göre belirlenmektedir. Kur farkından dolayı zarar meydana gelmiş ise bu bedel ithalatçı firma tarafından imalatçıya fatura edilir. Kur farkının meydana gelmesi halinde ise kur farkı faturası imalatçı firmalar tarafından ihracatçıya kesilir.

2.3. Türk Muhasebe Standartlarına Göre Kur Farkı

2.3.1. Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı Standardın Amacı ve Kapsamı

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından hazırlanan ve 31.13.2005 tarihinden sonraki hesap dönemlerinde geçerli olmak üzere yayımlanan 13 Sıra No'lu Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 21) Hakkında Tebliğ yayınlanarak kur değişimlerinin etkilerine ilişkin standartların belirlenmesi amaçlanmıştır (TMS 21, 2005:3). Standartta ait amaçlar ilk iki maddede ifade edilmektedir. Bu standartta göre bir işletmenin yabancı faaliyetlerde bulunabilmesi için yabancı

para biriminde işlemler yapması ve yurtdışında işletmeye sahip olması gerekmektedir. Burada bahsedilen yabancı para işlemler, yabancı para birimi üzerinden yapılan işlemler için kullanılmıştır. Yabancı para birimi ise işletmenin faaliyette bulunduğu ekonomik çevredeki geçerli para biriminden olmayan para birimleri şeklinde tanımlanmıştır. Yurtdışındaki işletme, finansal raporları tablolayan firmanın başka bir ülkede faaliyet gösteren bir iştiraki, bağlı ortaklığı veya şubesi için kullanılmıştır.

Bu açıklamalar ışığında standardın genel amacı döviz işlemlerinin ve yurtdışındaki firmaların finansal tablolarının, raporlayan işletmenin finansal tablolarına nasıl işleneceğini ve işlemlerde kullanılan para birimine nasıl dönüştürüleceğini belirlemektir. Bu anlamda, hazırlanan standart ile dövizli işlemlerde ve finansal tablolarda hangi döviz kurunun esas alınacağı ve döviz kurlarının değişiklik göstermesi ile bu değişimin etkilerinin finansal tablolarda nasıl ifade edileceğine açıklık getirilmiştir.

Standart içerisinde hangi durumlarda uygulanacağı da belirlenmiştir. Kapsam başlığı altında standardın uygulanacağı durumlar şu şekilde ifade edilmiştir (TMS 21, 2005:3):

- “TMS 39, Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” Standardının kapsamında olan türev işlemler ve bakiyeler hariç; yabancı para işlemlerin ve yabancı para cinsinden bakiyelerin muhasebeleştirilmesinde
- İşletmenin finansal tablolarına konsolidasyon, oransal konsolidasyon ya da öz kaynak yöntemi uygulanarak dahil edilen yurtdışındaki işletmelerin faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun raporlama para birimine çevrilmesinde
- İşletmenin faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun finansal tablolarda kullanılan para birimine çevrilmesinde uygulanmaktadır.

2.3.2. Geçerli Para Birimi

Standart içerisinde döviz kuru etkilerinin muhasebeleştirilmesinde geçerli olan para birimi üzerinde durulmuştur. Geçerli para biriminin tespit edilmesine göre döviz işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve dövize dayalı

finansal tabloların raporlama para birimine dönüştürülmesinde kullanılacak yöntemler belirlenmektedir.

İşletme için geçerli para biriminin belirlenmesinde dikkate alınan kriterler şu şekildedir:

- İşletmenin satışlarını en çok etkileyen para birimi, o işletme için geçerli birimdir. Ancak bazı durumlarda rekabet koşullarından veya yabancı bir ülkenin yasal düzenlemelerinden dolayı işletmenin satış fiyatları etkilenebilmektedir. Bu durumlarda satış fiyatlarını en fazla etkileyen ülkeye ait para birimin işletme için geçerli para birimi olarak kabul edilmektedir.
- Üretilen ürün veya hizmetlerin maliyetleri de işletmelerin geçerli para birimlerinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standart'ına göre, işletmenin ürün ve hizmetlerine yönelik işçilik, hammadde ve diğer maliyetleri en fazla etkileyen ülkeye ait para birimi işletme için geçerli para birimi olarak kabul edilmektedir.

Belirlenen bu kriterlere rağmen işletmenin geçerli para birimine dair netlik sağlanamaması halinde diğer kriterlere bakılır. Bunlar;

- İşletmenin finansman faaliyetleriyle elde oluşan fonların para birimine bakılır. Bu birim işletme için geçerli para biriminin belirlenmesinde esas alınır.
- İşletmenin faaliyetlerine yönelik tahsilatların tutulduğu para birimine bakılarak işletmenin geçerli para birimine karar verilir. Yani, işletmenin gerçekleştirdiği faaliyetler neticesinde elde etmiş olduğu geliri hangi para birimi ile elinde tuttuğu (yatırım hesabı, devlet tahvili, hazine bonusu, banka mevduatı vs.) dikkate alınır.

Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardında yurtdışında faaliyet gösteren işletmeler için geçerli olan para biriminin belirlenmesi ve bu para birimini raporlayan işletmenin para birimi ile aynı olup olmadığının belgelenmesi için bazı hususlar belirtilmiştir. Bunlar:

- Yabancı işletmenin kendi faaliyetlerini nasıl yürüttüğüne bakılır. Bu faaliyetlerini, mali raporlarını hazırlayan işletmenin bir uzantısı olarak mı gerçekleştirdiği veya bağımsız olarak mı gerçekleştirdiğine bakılarak karar verilmektedir.
- Yabancı işletme tarafından yürütülen faaliyetler arasında raporları hazırlayan işletmenin payının ne oranda olduğuna bakılmaktadır. Mali raporları düzenleyen işletmenin, yabancı işletmenin faaliyetlerinin gerçekleşmesinde belirgin bir payı varsa bu işletmenin para biriminin yabancı işletme için geçerli para birimini etkileyeceği söylenebilir.
- Yabancı işletmenin gerçekleştirdiği faaliyetler neticesinde meydana gelen nakit akımı raporları düzenleyen işletmenin nakit akımını doğrudan etkileyip etkilemediğine bakılır. Bununla birlikte, belirtilen nakit akışının raporları düzenleyen işletmeye kolay bir şekilde aktarılabilmesi de yabancı işletmenin geçerli para biriminin belirlenmesinde önemlidir.
- Yabancı işletmenin gerçekleştirdiği faaliyetler neticesinde elde ettiği gelirin, kendi borç yükümlülüklerini karşılayabilmesinde, raporları düzenleyen işletmenin desteğine ihtiyaç duyup duymaması da geçerli para biriminin belirlenmesinde dikkat edilen bir husustur. Yabancı işletmenin özerkliğini ifade eden bu husus, işletmenin kendi kendine yeterli olup olmadığıyla ilişkilidir.

Yukarıda belirtilen hususlar neticesinde bir yabancı işletmenin geçerli para biriminin belirlenmesinde esas olan, raporları düzenleyen işletmeye olan bağımlılık düzeyidir. Eğer bu yabancı işletme gerçekleştirmiş olduğu faaliyetleri, muhasebe raporlarını düzenleyen işletmenin bir uzantısı olarak yürüttüğü düşünülürse, bu işletmenin para birimi raporları düzenleyen işletmenin para birimiyle aynı olacaktır. Ancak yabancı işletme kendi faaliyetlerini raporlarını düzenleyen işletmeden bağımsız olarak düzenlediği sonucuna varılırsa bu işletmenin geçerli para birimi raporları düzenleyen işletmenin para biriminden farklı olacaktır. Bu sonuca varabilmek için yukarıda sıralanan hususların birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki hususların değerlendirilmesi neticesinde bazen göstergelerin karışık olmasından dolayı işletmenin geçerli para birimi işletmenin takdirine bırakılmaktadır. İşletme yönetimi Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standart'ında belirtilen temel hususları ve ek hususları gözen geçirerek bu karara varabilir.

Bir işletmeyi etkileyen temel olaylar, işlemler ve koşullar değişmediği sürece geçerli para biriminin de değişmesi beklenmez.

2.3.3. Tüm Kur Farklarının Vergi Etkileri

Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardına göre dövizli işlemlerden doğan kur farkı nedeniyle yurtdışındaki işletmeler de dâhil olmak üzere tüm işletmeler için meydana gelen kayıp ve kazançlardan dolayı vergisel etkiler de oluşabilmektedir. Bu etkilerin muhasebeleştirilmesi TMS 12 - Kurum Kazancı Üzerinden Hesaplanan Vergiler Standardı hükümlerine göre yapılmaktadır (TMS 21, 2005:3).

Dövizdeki yükselme ve kur farklarından dolayı şirket bilançoları ve ödemeleri gereken vergiler de etkilenmektedir. Maliye Bakanlığı, vergi uygulamalarına yönelik olarak dövizli işlemlerde esas alınacak kurları yılsonunda açıklamaktadır. Bir önceki yılsonuna göre belirlenen kur farkı nedeniyle, özellikle döviz cinsinden borcu olan işletmelerin giderlerini belirgin olarak artırmaktadır. Bununla birlikte döviz cinsinden alacağı olan işletmeler için de farklı bir problem söz konusudur. Çünkü bu şirketler, henüz elde edemedikleri kur farkının gelirinin vergisini ödemek durumundadırlar (Yıldız, 2006).

Bu durumu bir örnek üzerinde açıklayalım.

XYZ işletmesinin 31 Aralık 2016 tarihi itibarıyla banka hesabında 100 milyon Euro bulunmaktadır. Bu döviz, ilgili tarihten bir gün önce veya 11 ay önce kazanılmış olabilir. Bu durumda işletmenin ödeyeceği vergi hesaplanırken 100 milyon Euro'nun 31 Aralık 2015 tarihli değeri Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen kur dikkate alındığında $3,179 \times 100.000.000$ şeklinde hesaplanmaktadır. 31 Aralık 2016 tarihindeki değeri ise o günkü döviz kuruna bakılarak $3,705 \times 100.000.000$ şeklinde hesaplanmaktadır. İşletmeye ait 2016 yılına ait kur farkı geliri $370.500.000 - 317.900.000 = 52.600.000$ TL olarak hesaplanır. Buna göre işletme bu kur farkı gelirinden dolayı %20'lik bir

vergiyi fazladan ödemek durumundadır. $52.600.000 \times \%20=10.520.000$ TL'dir. Bu örnekteki şirketin, bankada bulunan parası nedeniyle 10.520.000 TL'lik bir vergi ödemesi gündeme gelebilir. Bazen işletmenin banka hesabında döviz olmamasına rağmen, döviz cinsi üzerinden henüz tahsil edememiş olduğu alacağı da olabilir. Bu alacağından dolayı da vergi ödemek durumunda kalabilir. Benzer şekilde, uzun vadeli döviz cinsinden bono veya tahvili olabilir. Yine, bu nedenle vergi ödemek durumunda kalabilmektedir. Mali durumu belirtilen XYZ şirketinin aynı tarihlerde döviz cinsi üzerinde borcu olduğu varsayıldığında, işletmenin 2016 yılı sonu itibariyle 52.600.000 TL'lik bir zararı söz konusudur. Kur değişiminden kaynaklanan bu olumsuz etkiler sadece işletmeleri değil, uzun vadede ülke ekonomisini de bozacaktır (<http://muhasebedr.com/dovizdeki-yukselis-sirket-bilanco-ve-vergilerini-nasil-etkileyecek>, Erişim tarihi: 22.06.2017).

Pratikte, uzun vadeli borç şeklinde bankalardan döviz şeklinde alınan kredilerin değerlemesiyle kur farkında ortaya çıkan artma veya azalmanın değerlendirme yapılan geçici vergi döneminde oluşan kâr ya da zarara göre mi yapılacağı veya kredinin ödeneceği vade zamanındaki kar-zarar hesaplarına mı yansıtılacağı tereddütler içermektedir. V.U.K 262. maddesinde "maliyet bedelinin iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamını ifade ettiği" ifadesi kullanılmaktadır. V.U.K. 280. maddesinde de "yabancı paraların borsa rayici ile değerlendirileceği, borsa rayicinin takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine alış bedeli esas alınacağı ve yabancı paranın borsada rayici yoksa değerlemeye uygulanacak kur Maliye Bakanlığınca tespit olunacağı" belirtilmiştir.

İşletmelerin kur farklarından etkilenmelerine dair bir diğer konu da dönem sonu stoklarının değerlendirilmesiyle ilgilidir. Bu husus V.U.K'da ele alınmıştır. V.U.K. Genel Tebliği'nde " Dönem Sonu Stoklarının Değerlemesi İle İlgili Hususlar" başlığı altında işletme tarafından satın alınmış emtiyanın stoklara girdiği zamana kadar geçen süredeki kur farkının maliyete yansıtılması zorunlu tutulmuştur. Stokta kalan emtiayla ilişkili olan ve daha sonradan oluşacak kur farklarının da ilgili yıllar içerisinde gider yazılabileceği ya da maliyete yansıtılabileceği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, 334 Sıra No.lu Vergi Usul

Kanunu Genel Tebliği'nde yer alan "Kur Farkları" başlığı altında "163 sıra numaralı V.U.K. Genel Tebliği ile yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faiz giderleri ile yurt dışından döviz kredisi ile sabit kıymet ithal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan kur farklarının, aktifleştirme tarihine kadar olan kısmının maliyete intikal ettirilmesi, aktifleştirildikten sonraki döneme ilişkin olanların ise seçimlik hak olarak doğrudan gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmek suretiyle amortismanına tabi tutulması gerektiği, lehe oluşan kur farklarının da aktifleştirme işleminin gerçekleştiği dönemin sonuna kadar oluşan kısmının maliyetle ilişkilendirilmesi, aktifleştirildikten sonraki döneme ilişkin olanların ise kambiyo geliri olarak değerlendirilmesi veya maliyetten düşülmek suretiyle amortismanına tabi tutulması gerekecektir. Ayrıca, daha sonraki dönemlerde, seçimlik olarak hangi hak kullanılmışsa o yönteme göre işlem yapılmasına devam edileceği." belirtilmiştir.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa göre kurumlar vergisi, mükelleflerin cari dönem içerisinde içinde kazandıkları safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacaktır. Bununla birlikte safi kurum kazancı, Gelir Vergisi Kanununun ticarî kazanç hakkındaki hükümlerine göre tespit edilecektir. Gelir Vergisi Kanununda safi kazancın tespit edilmesinde indirilecek giderler belirtilmiştir. Bu giderler arasında ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler ve Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar, safi kazancın tespitinde indirilebilecek giderler olarak belirtilmiştir. Bu açıklama kapsamında işletmelerin bankalardan almış oldukları dövize endeksli uzun vadeli kredileri kullandıkları yere göre, kur farkını gider olarak yazabilecek veya maliyete yansıtmak suretiyle amortisman yoluyla itfa edebilecektir. Bu bağlamda işletmeler için iki ayrı durum söz konusudur. Bunlar:

- Döviz endeksli uzun vadeli kredileri sabit kıymetlerin iktisabında kullanılması halinde, işletme aleyhinde kur farkının meydana gelmesi durumunda sabit kıymetlerin aktifleştirildiği dönem sonuna kadar olan kısmı maliyete yansıtılır. Aktifleştirme sonrasındaki döneme ait olanlar ise seçimlik hak olarak doğrudan gider yazılır ya da maliyete yansıtılır. İşletme lehindeki kur farkları ise sabit kıymetin aktifleştirildiği dönem sonuna kadar olan kısmı maliyetle ilişkilendirilir. Aktifleştirmeden

sonraki döneme ait olanlar kambiyo geliri şeklinde değerlendirilir ya da maliyetten düşülür.

- Dövizde endeksli uzun vadeli kredileri emtianın satın alımında kullanılması halinde, satın alınan emtianın stoklara girdiği zamana kadar oluşan kur farkı maliyete yansıtılır. Bu tarihten sonra oluşan kur farkları ise ilgili yıllar içerisinde gider yazılır veya maliyete yansıtılır.
- Yukarıda belirtilen yöntemlerden seçimlik hak şeklinde uygulanan yöntem takip eden dönemlerde de tercih edilerek işlem tesis edilecektir.

2.4. Kur Farkı Kavramına Vergi Usul Kanunu ve Muhasebe Standartları Açısından Yaklaşım Farklılığı

Muhasebe uygulamalarında temel ilkeler açısından V.U.K. ve TMS'nin genellikle uyuştugu bilinmektedir. Ancak uygulamada bazı farklılıklar görülebilmektedir. Bu bağlamda, bir işletmenin muhasebe sistemine yansıyan finansal tablolar aynı olsa da V.U.K. ve TMS yönünden farklı sonuçlar elde edilebilmektedir. Dolayısıyla bilançoda ve gelir tablosunda belirgin farklılıklar meydana gelebilmektedir. Bazen aynı işletme V.U.K'a göre faaliyet dönemini karlı şekilde kapatırken, TMS'ye göre zararla kapatabilmektedir. Bir sonraki yılda da durumun tam tersi yaşanabilmektedir. Yani bu sefer TMS'ye göre kâr elde edilmiş görünürken V.U.K.'a göre yapılan değerlendirmede işletme zarar etmiş olabilir. Uygulamadaki bu farklılıklardan dolayı işletmenin karlılık durumu ve maddi duran varlık değeri farklı görülebildiği için finansal durum hakkında net bir yorum yapmak güç olabilir.

Özellikle kur farklarına bağlı vergi hesaplamalarında bu farklılık işletmeler açısından önemli bir durumdur. 163 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde, yurtdışından döviz kredisi kullanarak sabit kıymet alınması nedeniyle meydana gelen kur farklarının aktifleştirme tarihinden önceki kısmı maliyete dâhil edileceği, bu tarihten sonraki kısmı seçimlik hak olarak doğrudan gider kısmına eklenebileceği ya da maliyete dâhil edilip amortismanına tabi tutulacağı ifade edilmiştir. Bununla birlikte 334 sıra numaralı V.U.K. genel tebliğinde, döviz kredisi kullanımı sonrasında ortaya çıkan kur farkı geliri halinde aktifleştirme işleminin yapıldığı dönem sonuna kadar olan kısmının maliyetle ilişkilendirilmesi gerektiği, aktifleştirme sonrasındaki

döneme yönelik kısmının kambiyo geliri şeklinde değerlendirilmesi ya da maliyetten düşülerek amortismanına tabi tutulması gerektiği belirtilmiştir. Sonraki dönemlerde de işletmenin tercih ettiği seçimlik yöntemin sürdürülerek aynı yönetime göre işlem tesis edilmesi gerekmektedir (vergialgi.net, 2016).

Aşağıda, kur farkına göre V.U.K. ve TMS yönünden işletmenin bilanço ve gelir tablosundaki farklılığı ortaya koyan bir örnek bulunmaktadır.

MY Ofset ve Baskı A.Ş.'nin muhasebe müdürü dönem sonlarında hem TMS hem de V.U.K. uygulamalarına uygun şekilde finansal tablolar hazırlamaktadır. Dönem başında yönetim kurulunun kararıyla artan baskı siparişlerinin karşılanabilmesi için yeni bir baskı makinesi alınmasına karar verilmiştir. Makine 01.01.2016 tarihinde, 80.000 USD tutarındaki baskı makinesi banka kredisiyle %3 faiz oranıyla 1 yıl vadeli ve vade sonunda anapara + faiz şeklinde ödenmek üzere satın alınmıştır. Dönemin brüt kâr tutarı 35.000 TL olarak hesaplanmıştır. Muhasebe müdürünün düzenleyeceği muhasebe kayıtları ve raporlanacak finans tabloları şu şekilde olacaktır. (1 USD = 2,91 TL olarak belirlenmiştir.)

$$(80.000 * 2,91 = 232.800 \text{ TL})$$

Alınan makinenin faydalı ömrünün 10 yıl olduğu varsayılmıştır. Makina alımından sonra oluşan hesap kalanları aşağıdaki gibidir.

TMS (01.01.2016)		V.U.K. (01.01.2016)	
Makine Hesabı	232.800 TL	253 Tesis Makine ve Cihazlar	232.800 TL
Banka Kredisi Borcu	232.800 TL	300-Banka Kredileri	232.800 TL

Dönem sonu (31.12.2016) itibariyle döviz kuru = 3,02 olduğunu kabul edersek

Dönem sonu faiz giderinin de 2400 \$ tutarında olduğunu belirtirsek; 2400 * 3,02 = 7248 TL tutarında faiz gideri oluşmuştur.

Dönem sonu borç tutarı: 80.000 * 3,02 = 241.600 TL olmuştur.

Kur farkı gideri tutarı ise 241.600 - 232.800 = 8800 TL olmuştur.

• **TMS' YE GÖRE YAPILACAK YEVMİYE KAYITLARI**

31.12.2016	FAİZ GİDERİ	7.248,00	-
	KUR FARKI GİDERİ	8.800,00	-
	BANKA KREDİSİ BORCU	232.800,00	-
	BANKALAR HESABI	-	248.848,00
	AMORTİSMAN GİDERİ	23.280,00	-
	BİRİKMİŞ AMORTİSMAN (-)	-	23.280,00

TMS' ye göre dönemin amortisman gideri $232.800 * 1/10$ (faydalı ömür) = 23.280 TL olmaktadır.

KİSMİ KAR/ZARAR TABLOSU (T.M.S) - 31/12/2006

Brüt Kar	35.000,00
Amortisman Gideri (-)	-23.280,00
Faiz Gideri (-)	-7.248,00
Kur Farkı Gideri (-)	-8.800,00
Net Kar (Zarar)	-4.328,00

• **VUK'A GÖRE YAPILACAK YEVMİYE KAYITLARI**

31.12.2016	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	16.048,00	-
	300 BANKA KREDİLERİ	232.800,00	-
	102 BANKALAR HESABI	-	248.848,00
	730 GENEL ÜRETİM GİDERİ	24.884,80	-
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-	24.884,80

Vergi uygulamalarına göre dönemin amortisman gideri $248.848 * 1/10$ =24.884,80 TL olmaktadır.

KİSMİ KAR/ZARAR TABLOSU (VUK) - 31/12/2006

Brüt Kar	35.000,00
Genel Üreti Gideri (-)	-24.884,80
Faiz Gideri (-)	
Kur Farkı Gideri (-)	
Net Kar	10.115,20

Bu veriler ışığında MY Ofset ve Baskı A.Ş. muhasebe sistemine aynı finansal bilgiler gelmesine rağmen gelir tablosu ve bilanço Vergi Uygulamalarına ve TMS'ye göre farklılık göstermektedir. Vergi uygulamalarına göre işletme faaliyet dönemini 10.115,20 TL karla bitirmiştir. Ancak TMS'ye göre dönem 4.328,00 TL zararla kapanmış görünmektedir. Uygulamadaki bu farklılık nedeniyle işletmenin finansal durumunun algılanması oldukça güç hale gelmektedir.

Maddi duran varlığın değerinin farklı olması, finansal durumun net bir şekilde algılanmasını zorlaştıracaktır. Dolayısıyla, bu uygulama farklılığı sonucunda işletmenin kar etmediği halde yüksek vergi ödeme gerekliliği doğabilirken farklı bir bakış açısına göre yılı kar ile kapatmış olarak algılanabilmektedir.

3. BÖLÜM

UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE DEĞERLEMESİ

Finans literatüründe kaynaklar kısa, orta ve uzun vadeli olarak ayrımları yapılabildiği gibi, sadece kısa ve uzun vadeli kaynaklar şeklinde de sınıflama yapılabilmektedir. Vadesi 10 yıl ve daha fazla olan kaynaklar, finans alanında uzun kaynaklar şeklinde tanımlanmıştır. Bir yıldan az olanlar için kısa, bir ile 10 yıl arasında vadesi olan kaynaklar da orta vadeli kaynaklar şeklinde ifade edilmektedir. Uzun vadeli yabancı kaynaklar çeşitli kredi kurumları, sermaye piyasası veya işletmeyle birlikte çalışan olan üçüncü kişilerden temin edilebilen ve bilanço düzenleme tarihinden itibaren bir yıldan uzun süreli borçları kapsamaktadır (MYO Muhasebe, 2009; Can, 2013: 31).

Uzun vadeli yabancı kaynaklar kapsamındaki hesaplar, işleyiş açısından kısa vadeli yabancı kaynaklara ait hesaplarla aynıdır. Aralarındaki temel fark bir yıldan uzun süreli vade olmasıdır. Kısa süreli yabancı kaynaklar bir yıldan daha kısa sürede veya olağan faaliyet döneminde ödenecek borçlar olması nedeniyle, işletmenin kısa vade kapsamı dışındaki yabancı kaynakların tamamı uzun vadeli borç olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte, bilanço tarihinden itibaren bir yıl içerisinde ödenmesi gereken uzun vadeli borç taksitleri, bilançoda kısa vadeli borçlar arasında gösterilmektedir (Acer, 2010: 149).

Uzun vadeli yabancı kaynaklara ait hesaplar Tek Düzen Hesap Planında 4 numara ile başlamaktadır. Bu hesap grubundaki hesapların vadelerinin bir yıldan düşük hale gelmesi durumunda kısa vadeli yabancı kaynaklara ait hesap gruplarından (3 numara ile başlayan hesaplar) yine aynı isimle anılan hesaba aktarılmaktadırlar (<http://muhasebedr.com/dovizdeki-yukselis-sirket-bilanco-ve-vergilerini-nasil-etkileyecek>, Erişim tarihi: 22.06.2017). Yani her uzun vadeli yabancı kaynaklara hesap grubunun bir yıldan az vadeli olan kısa vadeli yabancı hesap grupları altında aynı isimle bir hesap bulunmaktadır.

Genellikle, uzun vadeli yabancı kaynakların işletmedeki duran varlıkları finanse etmesi öngörülür. Uzun vadeli fonların karşılanması işletme içi veya işletme dışı kaynaklardan temin edilebilmektedir. İşletme içi kaynaklar öz sermaye ve oto finansman kaynakları iken işletme dışı kaynaklardan sağlanan

fonlar, uzun vadeli banka kredileriyle veya tahvil ihracıyla sağlanmaktadır. Bu kaynaklar işletmenin ürettiği mal teslimleriyle veya nakit olarak ödenir. Bu mal ve nakitlerin, işletmenin duran varlıklarının katma değeri ile oluşturulması beklenmektedir. Uzun vadeli yabancı kaynaklarla ilişkili önemli bir durum, uzun vadeli banka kredilerinin ve tahvillerin işletmeler açısından faiz yüküne de neden olacağıdır (Altuğ, 2010:113). Uzun vadeli borçların işletmeler tarafından ödenebilmesi, karlılığı ve yatırım gücüyle ilişkilidir. Ayrıca, uzun vadeli ve kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamının, işletmenin öz kaynaklarından fazla olması istenen bir durum değildir. Çünkü öz kaynaklarının düşük oranda olması işletme mantığına aykırıdır. Bu bağlamda yabancı kaynaklarla tesis edilen bir işletmeden ziyade ortaklara ait sermaye ile tesis edilen bir işletmenin yatırım gücü oldukça etkili olacaktır (Altuğ, 2010:113).

İşletmelere ait uzun vadeli yabancı kaynaklara ait hesap gruplarının özellikleri ve işleyişi kısa vadeli yabancı kaynakların hesap grupları ile benzerlik göstermektedir. Hem kısa hem de uzun vadeli yabancı kaynaklara yönelik aktarım ve arındırma işlemleri aynıdır.

Yukarıda tanımı yapılan uzun vadeli yabancı kaynaklar şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Mali borçlar,
- Ticari borçlar,
- Alınan avanslar,
- Borç ve gider karşılıkları,
- Gelecek yıllara ait gelirler ve gider tahakkukları,
- Diğer uzun vadeli yabancı kaynaklar.

3.1. Mali Borçlar

İşletmenin bankalardan veya farklı finans kurumlarından almış olduğu krediler, borçlanmak amacıyla ihraç edilen, menkul kıymetler mali borçlar altında sayılmaktadır. Bu borçların vadesi bilanço tarihi itibarıyla bir yıldan uzun sürelidir. Mali borçlar grubunda yer alan hesaplar şöyledir:

- 400. Banka Kredileri
- 401. Finansal Kiralama İşlemlerinden Doğan Borçlar
- 402. Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri
- 405. Çıkarılmış Tahviller
- 407. Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler
- 408. Menkul Kıymetler İhraç Farkı
- 409. Diğer Mali Borçlar

Banka kredileri: Bankalardan ya da çeşitli finans kurumlarından alınmış olan uzun vadeli krediler bu hesapta yer almaktadır. Hesabın adı banka kredileri şeklinde olsa da diğer finans kuruluşlarından alınan uzun vadeli krediler de bu hesapta izlenmektedir. Uzun vadeli olarak alınan krediler bu hesaba alacak şeklinde kaydedilirken, ödenmeleri durumunda borç olarak kaydedilmektedir. Kullanılan nakdi krediler bu hesap kapsamındadır. Kabul kredileri, teminat mektupları şeklindeki gayri nakdi kredi miktarları ise nazım hesaplarda takip edilmektedir (Akdoğan ve Sevilengül, 2008:493). Bilanço gününden itibaren bir yıl içerisinde ödenmesi planlanan anaparanın taksit tutarları ve vadesi bir yıla düşmüş olan tutarlar "303 Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri Hesabı"nın alacak kısmına aktarılmakta ve bu hesaba borç olarak kaydedilmektedir. Uzun vadeli banka kredileri hesabı pasif nitelikte bir hesaptır. Bu nedenle her zaman alacak bakiyesi vermesi gerekir.

- **Türk parası kredi hesaplarının değerlendirilmesi:** Alacaklar ve borçların mukayyet değerler ise değerlendirilmeleri gerektiği V.U.K. 281. ve 285. maddeleri ile hüküm altına alınmıştır. Kanuna göre senede bağlı borç ve alacaklar, değerlendirme gününde kıymetine irca olacağı belirtilmiştir. Fakat banka kredileri senetli borç niteliğinde olmadığı için açık hesap borç şeklinde nitelendirilmektedir. Bu yüzden banka kredileri de V.U.K. 285. maddesinde belirtilen "borçlar mukayyet değerleriyle değerlendirilir" hükmü gereğince değerlendirilecektir.
- **Dövizli banka kredilerinin değerlendirilmesi:** Yabancı paraların değerlendirilmesine yönelik yaklaşım V.U.K. 280. maddesinde belirtilen hükümlere göre sağlanacaktır. Kanunda "Yabancı paralar borsa rayıcı

ile değeri. Borsa rayicinin meydana gelmesinde muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine alış bedeli esas alınır. Yabancı paranın borsada rayici yoksa değeri uygulamaya uygulanacak kur Maliye Bakanlığınca tespit olunur." ifadeleri kullanılmıştır (V.U.K). Ayrıca V.U.K. 215. maddesinde "Bu Kanuna göre tutulacak defter ve kayıtların Türkçe tutulması zorunludur. Ancak, Türkçe kayıtlar bulunmak kaydıyla defterlerde başka dilden kayıt da yapılabilir. Bu kayıtlar vergi matrahını değeriştirmeyecek şekilde tasdik ettirilecek diğeri defterlere de yapılabilir" şeklinde hüküm bulunmaktadır. Bu ifadeler birlikte ele alındığında işletmelerin muhasebe kayıtlarını Türkçe tutmalarının mecbur olması nedeniyle, yabancı para cinsinden almış oldukları banka kredileri, değerileme gününde Merkez Bankası cari kuru üzerinden Türk lirasına çevrilerek kayıtlara işlenecektir. Kayıtlara geçen yabancı paralar, cinslerine göre Nazım Hesaplarında izlenecektir. Dönem sonunda bu hesaplarda bulunan yabancı para cinsinden banka kredileri ve bankalar nezdindeki kredilerin mutabakatı sağlanmak suretiyle alınan yabancı paralar cinslerine göre Maliye Bakanlığı tarafından V.U.K. 280. maddesine göre belirlenerek ilan edilen kurlara göre değerileme işlemi yapılacaktır. Bu değerileme işlemlerinin sonunda meydana gelen olumlu farklar "646. Kambiyo Kârları" hesabına, olumsuz farklar "780. Finansman Giderleri" hesabına aktarılacaktır.

Finansal kiralama işlemlerinden borçlar: Kiracılar tarafından, vade süresi bir yıldan uzun olup finansal kiralama işlemi yapan kuruluşlara olan borçların takip edildiği hesaptır. Uzun vadeli olan bu borcun içerisinde ödeme yapılmak suretiyle kısa vadeli duruma düzen yani vadesi 1 yıldan az kalan borçlar, bu hesaptan "301. Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar Hesabına" aktarılmaktadır. Uzun vadeli borçlara yönelik hesaplardan biri olan "401. Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar Hesabı" pasif nitelikte bir hesap olması nedeniyle her zaman alacak bakiyesi vermektedir. Finansal kiralama işlemleri nedeniyle uzun vadeli borç kalmadığı zaman hesap bakiyesi sıfır olur. Asla borç bakiyesi vermemektedir (<http://muhasebedr.com/dovizdeki->

yukselis-sirket-bilanco-ve-vergilerini-nasil-etkileyecek, Erişim tarihi: 22.06.2017).

Ertelenmiş finansal kiralama borçlanma maliyetleri: Finansal kiralama yapılan tarih itibariyle kiralama işleminden doğan ve bir yıldan uzun vadesi olan borçlar ile kiralanan varlığın bugünkü kira bedeli arasındaki farkı gösteren ve henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetleri bu hesapta takip edilmektedir. Bu hesap, bilançoda pasif olarak görölmekle birlikte borçlu şekilde çalışmaktadır. Bu nedenle sürekli olarak borç bakiyesi vermektedir. İşletmenin kısa vadeli ertelenmiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerini olmadığı durumlarda hesap bakiyesi sıfır olmaktadır.

Çıkarılmış tahviller: Vadesi bir yılı aşan ve işletme tarafından çıkarılan tahvillerin izlendiği hesaplardır. Vadesinden önce nakde çevrilebilir veya değiştirilebilir nitelikte tahviller çıkartılması halinde, işletmeler bu tahvillere ait tutar ve özellikleri dipnotlarla belirtmektedir. İşletmeler çıkartılmış tahvilleri nominal değerleri üzerinden bu hesaba alacak olarak kaydeder. Bilanço gününden sonraki bir yıl içerisinde ödenmesi planlanan tahvil, anapara, borç veya tahviller bilanço döneminde "304. Tahvil, Anapara, Borç, Taksit Ve Faizleri Hesabına" aktarılarak bu hesaba borç olarak kaydedilmektedir. "405. Çıkarılmış Tahviller Hesabı" da sermaye şirketlerinin ödünç para bulabilmek için Türk Ticaret Yasasına ve Sermaye Piyasası Yasası Hükümlerine göre çıkarmış olduğu tahviller bu hesapta izlenmektedir. Genellikle bu tahviller iki yıldan uzun vadeli ihraç edildikleri için, ihraç işlemiyle birlikte 405. Çıkarılmış Tahviller Hesabına aktarılmaktadır. Değerleme gününde, bu hesaptaki tahvillere ait anapara ve faiz ödemeleri içerisindeki bir yıldan düşük vadeli olan tahviller ve ilgili tutarlar 304. Tahvil, Anapara, Borç, Taksit ve Faizler hesabına alınmaktadır. İşletmelerin çıkardığı tahviller, Türk Ticaret Yasası 464. maddesinde belirtildiği şekilde, nominal bedelleri üzerinden değerlenmektedirler (Türk Ticaret Kanunu, 2011). Bununla birlikte ihraç edilen Türk Lirası tahviller, yabancı paralı tahviller ve endeksli tahviller ek olarak Nazım Hesaplarda da takip edilmektedir.

Çıkarılmış diğer menkul kıymetler: Bu hesaplarda işletme tarafından çıkarılan ve katılma senedi haricindeki vadesi bir yıldan uzun olan diğer menkul değerler takip edilmektedir. Ayrıca yukarıdaki maddelerde belirtilen

hesaplarda takip edilen menkul değerler dışındaki diğer menkul değerler de nominal bedellerle bu hesap kapsamında takip edilmektedir. Bilanço gününden sonraki bir yıl içerisinde ödenmesi planlanan tahvil, anapara, borç ve taksitleri bilanço döneminde "306. Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler Hesabına" aktarılacak kaydıyla bu hesaba borç olarak kaydedilmektedir. 407. Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler Hesabı pasif nitelikte olduğundan dolayı sürekli olarak alacak bakiyesi verir. Hesapta takip edilecek bir menkul kıymet kalmaması veya olmaması durumunda hesap bakiyesi sıfır olmaktadır.

Menkul kıymetler ihraç farkı: İşletmeler bazı durumlarda ihraç ettiği tahviller, senetler gibi menkul kıymetleri nominal değerlerinden düşük olarak satabilmektedirler. Üzerinde belirtilen değer altında ihraç edilmiş tahvil, senet veya menkul kıymetlerin satış fiyatı ile nominal değerleri arasında kalan farkın gelecek dönemlere ait kısımları *Menkul kıymetler ihraç farkı* hesabında takip edilmektedir. Nominal değer ve satış fiyatının farkı bu hesaba borç olarak kaydedilmektedir. Bu satış farkının gelecek dönemde itfa edilecek bölümü bilanço gününde "308. Menkul Kıymetler İhraç Farkı Hesabına" aktarılıp bu tutar hesaba alacak olarak kaydedilmektedir. 408. *Menkul Kıymetler İhraç Farkı Hesabı pasif düzenleyici nitelikte bir hesap olduğundan dolayı bilançoda pasif tarafta bulunmakla birlikte sürekli borç bakiyesi vermektedir. Bu hesapta takip edilecek uzun vadeli menkul kıymet farkı bulunmadığı durumda hesap bakiyesi sıfır olmaktadır.*

Diğer mali borçlar: Yukarıda tanımlanan hesaplardan herhangi birisinde takip edilmeyen değerler bu başlıkta belirtilmektedir. Bu değerler 409. Diğer Mali Borçlar Hesabında izlenmektedir. Bu hesap pasif karakterde olması nedeniyle sürekli olarak alacak bakiyesi vermektedir. Hesapta takip edilecek bir mali borç kalmaması durumunda hesap bakiyesi sıfır olmaktadır. Asla borç vermemektedir.

3.2. Ticari Borçlar

Bu hesap kalemi altında bilanço tarihi itibarıyla bir yıldan uzun vadesi olan ticari borçlar izlenmektedir. Bu hesap grubu içerisinde takip edilen ve vade süreleri bir yıldan az kalan kısa vadeli ticari borçlar 32. Ticari Borçlar Hesabına aktarılmaktadır. İşletmelerin bağlı ortaklarına veya iştiraklerine olan

ticari borç tutarları bilanço dipnotlarında belirtilmektedir. Finans alanında ticari borçlar başlığı beş ayrı hesap türüne ayrılmaktadır. Bu hesaplar şu şekildedir:

- 420. Satıcılar
- 421. Borç Senetleri
- 422. Borç Senetleri Reeskontu
- 426. Alınan Depozito ve Teminatlar
- 429. Diğer Ticari Borçlar

Satıcılar: İşletmenin faaliyet gösterdiği alana dair bütün ürün ve hizmet alımlarıyla ilişkili olan ve bir yıldan uzun vadesi olan senetsiz bütün borçlar bu hesapta takip edilmektedir. Senetsiz şekilde ticari borç doğması halinde bu hesaba alacak şeklinde kaydedilmektedir. Satıcılar Hesabı pasif özellikte bir hesap olması nedeniyle, sürekli alacak bakiyesi vermesi gerekir. Bununla birlikte, Satıcılar Hesabı içerisinde takip edilen bir satıcı, bu işletme ile ek olarak alıcı (müşteri) pozisyonunda da ilişki halinde olabilir. Böyle bir durumda Satıcılar Hesabında izlenen bir hesap borç bakiyesi verebilmektedir. Böyle bir durumun meydana gelmesi halinde borç bakiyesi veren hesap, vade durumuna bakılarak "220. Alıcılar Hesabına" devir edilmelidir. İlgili satıcıyla alacak-borç ilişkisinin bitmesi durumunda veya bu hesap altında takip edilen bir satıcıya olan borç kısa vadeye dönüştüğünde 320. Hesabına devredildiğinde bakiye sıfır verir. Satıcılar hesabı, işletmeye ürün veya hizmet satan şahıs ya da kuruluşların kestiği faturalar karşılığında ve satıcı bazında alacaklandırılır. İşletmenin satıcıyla yapacağı anlaşmaya göre satışla ilişkili olan masraflar, satıcıya yansıtılacak giderler arasında sayılırsa bu hesaba intikal ettirilir. Hesap, işletmenin satıcıya olan borcu karşılığında nakit, çek ya da senet verilmesi ya da borcun hesaben ödenmesi sonrasında borçlandırılarak kapatılmaktadır. Satıcılara olan dövizli borçların değerlendirilmesi, yabancı paralar cinslerine göre Maliye Bakanlığı tarafından V.U.K. 280. maddesine göre belirlenerek ilan edilen kurlara göre değerlendirilecektir. Bu değerlendirme işlemlerinin sonunda meydana gelen olumlu farklar "646. Kambiyo Kârları" hesabına, olumsuz farklar "780. Finansman Giderleri" hesabına aktarılacaktır.

Borç senetleri: İşletmenin faaliyet gösterdiği alana dair bütün ürün ve hizmet alımlarıyla ilişkili olan ve bir yıldan uzun vadesi olan senetli bütün borçlar bu hesapta takip edilmektedir. Borç senetlerinin tutarları bu hesaba alacak olarak kaydedilir. Bilanço tarihinde vadesi bir yıldan düşük olanlar "321. Borç Senetleri Hesabının" alacağına aktarılır ve borç olarak kaydedilmektedir. İşletmenin faaliyet gösterdiği alan dışındaki borçları nedeniyle verilmiş olan borç senetlerinin uzun vadeleri 43. Diğer Borçlar Hesap grubunda, kısa vadeliyse 33. Diğer Borçlar hesap grubunda takip edilir. Uzun vadeli hesaplardan olan 421. Borç senetleri hesabı pasif karakterli olduğu için her zaman alacak bakiyesi vermesi gerekmektedir. İşletmenin elindeki borç senetleri bittiği zaman bu hesabın bakiyesi sıfır olmaktadır.

Borç senetleri altında incelenen bir diğer senet türü de hatır senetleridir. Hatır senetleri herhangi bir ticari işlemle ilgisi olmamasına rağmen karşılıksız şekilde verilen bir bonodur. Borçlu konumdaki şahıs gerçekte borçlu olmamakla birlikte borçlu şekilde görünmeyi, vadesi geldiğinde de senedi ödemeyi kabul etmektedir. Bu senetler, senedi alan şahıs veya kuruluşun bir finans kuruluşuna kırdırarak senet bedelinin bir kısmını alması amacıyla düzenlenmektedir. Bu yol ile senedin vadesi gelen kadar, kısa vadeli bir finans kaynağı elde edilmektedir (Kumkale, 2002:131). Hatır senedi, işletmenin faaliyet alanındaki bir işlem karşılığı verilmemiş olup, işletmeye ait gerçek bir borçla da ilişkili değildir. Bu nedenle işletme tarafından böyle bir senet imzalanırsa da, kayıtlara geçmemesi gerekir.

Borç senetleri reeskontu: Bilanço tarihinde işletmenin senetli olan borçlarını tasarruf değeri ile değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, borç senetleri için ayrılmış olan reeskont tutarlarını izlemek için kullanılan hesaptır. Pasif düzenleyici karakterli bir hesap olması nedeniyle pasif içinde bulunmasına rağmen sürekli alacak bakiyesi vermektedir. Hesaplanmış olan reeskont tutarları bu hesaba (422. Borç senetleri reeskontu) borç olarak, "642. Faiz Gelirleri Hesabına" alacak olarak kaydedilmektedir. Bilanço dönemini izleyen dönemde bu hesap "652. Reeskont Faiz Giderleri Hesabına" aktarılır ve kapatılır.

Borç senetlerine reeskont uygulamasına dair düzenleme V.U.K. 285. Maddesinde ele alınmıştır. Kanunda "*Borçlar mukayyet değerleriyle*

değerlenir. (...) Vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerlendirme günününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmışsa bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddinde bir faiz uygulanır. Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerlendirme günü kıymetine irca ederler. Alacak senetlerini değerlendirme günününün kıymetine irca eden mükellefler, borç senetlerini de aynı şekilde işleme tabi tutmak zorundadırlar" ifadeleri kullanılmıştır.

Reeskont uygulaması için dikkat edilmesi gereken noktalar şu şekilde sıralanmaktadır (Demir, 2010);

- Borç ve alacak senetlerinin reeskonta tabi tutulması mükelleflere bırakılmıştır. Bununla birlikte, mükellefler alacak senetlerini reeskonta tabi tutmaları durumunda, borç senetlerini de reeskonta tabi tutmalıdırlar (V.U.K. Madde 285). Borç senetlerini reeskonta tabi tutmuş olan mükelleflerin alacak senetlerini reeskonta tabi tutmaları kendilerine bırakılmıştır. Alacak ve borç senetleri kısmen reeskonta tabi tutulamaz. Mükellefler reeskont işlemlerini tüm senetlere yapmalıdır.
- Hatır senetleri reeskonta tabi tutulmaz.
- Alınan veya verilen çeklerin reeskonta tabi tutulması ihtiyaridir. Fakat çeklerin reeskonta tabi tutulmasının yasal olmaması nedeniyle bu çeklere yönelik ayrılan reeskontlara, vergi matrahı hesaplanırken dikkate alınmamalıdır.
- Sermaye Piyasası Kurulu tarafından denetime tabi tutulan şirketlerin reeskont işlemi yapma zorunlulukları vardır. Bu işletmeler aldıkları ve verdikleri çekler için de reeskont işlemi yapmaktadırlar. Yukarıdaki maddede de açıklandığı gibi, denetim altında bulunan işletmeler için de çeklerin reeskonta tabi tutulmasının yasal olmaması nedeniyle bu çeklere yönelik ayrılan reeskontlara, vergi matrahı hesaplanırken dikkate alınmamalıdır.

- Sigorta şirketleri, bankalar ve bankerler alacaklarını Merkez Bankasının resmi iskonto haddi ya da muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile reeskonta tabi tutmalıdırlar.
- Reeskont işlemi vergilendirme döneminin sonunda yapılmaktadır.
- Reeskont işlemi sonunda ayrılan rakamlar hemen sonraki yılın ilk işlem gününde ters işlemle kapatılacaktır.
- Alacak senetlerinin reeskontu, gelir tablosunda gider; borç senetlerinin reeskontu ise gelir kalemi olarak işlem görmektedir. Fakat gelecek dönemin başında bu hesaplar kapatılır ve önceki yılda gidere işlenen kalemler gelire; gelire işlenen kalemler ise gidere alınmalıdır.
- 02.03.1995 tarih ve 22218 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmış olan 238 Sayılı Vergi Usul Yasası Genel Tebliğ ile senetlere uygulanması gereken reeskont işlemleri ele alınmış ve uygulanacak işlemler belirtilmiştir. Bu tebliğde yer alan "Alacak Senetleri
- Borç Senetleri Reeskont İşlemleri" başlıklı C. Bölümü 122.3 Alacak Senetlerine Reeskont Uygulamaları paragrafında ifade edilmektedir.

Alınan depozito ve teminatlar: işletmelerin "326. Alınan Depozito ve Teminatlar" hesabındaki alınma amacı belirtilmiş olan depozito ve teminatların, bir yıldan uzun vadesi bulunan kısımları bu hesapta (426. Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabında) takip edilmektedir. Alınan depozito ve teminatlar bu hesabın alacak kısmına aktarılır. Geri verilen, hesaba sayılan, geri verilmeyip bilanço tarihinde vadesi bir yıldan az kalanlar bu hesabın borcuna işlenir ve "326. Alınan depozito ve teminatlar hesabına" aktarılarak hesap kapatılır. 426. Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı ile işletmenin ticari faaliyet alanında yapmış olduğu işlemler nedeniyle alması gereken depozito ve teminatlar izlenmektedir. Bu depozito ve teminatlar nakit olarak alınabilir veya daha farklı değerlerde olabilir. İşletme teminat olarak banka teminat mektubu alırsa, bu teminat mektubu Nazım Hesaplarda izleneceği için bu hesaba alınmamaktadır.

Diğer ticari borçlar: Yukarıda belirtilen hesap kalemleri içerisinde yer almayan ve bir yıldan uzun vadeli ticari borçlar bu hesapta (429. Diğer Ticari

Borçlar Hesabı) takip edilmektedir. 429. Diğer Ticari Borçlar Hesabı pasif karakterli bir hesap olması nedeniyle her zaman alacak bakiyesi verir. Bu hesaba borç doğması halinde "329. Diğer ticari borçlar Hesabına" aktarılmak suretiyle borç kaydedilmektedir. Bu hesap sıfır bakiye vermektedir.

3.3. Ortaklara Borçlar

İşletmelerin faaliyet gösterdiği alanlar dışında kalan işlemler nedeniyle ortaklara olan uzun vadeli borçlar bu hesapta takip edilmektedir. İşletmenin borçları içerisinde ortaklarla ilişkili olmasına rağmen ticari bir işlem sonucunda meydana gelmesi durumunda bu borç kısa vadeli ise 32. Ticari Borçlar hesap grubunda, uzun vadeli bir borç şeklindeyse 42. Ticari borçlar hesap grubunda takip edilmektedir. Pasif karakterli bir hesap olan 431. Ortaklara borçlar hesabı her zaman alacak bakiyesi verir. Yani borcun doğması durumunda hesaba alacak olarak işlenmektedir. Vadesi bir yıldan az kalanlar "331. No'lu hesaba aktarılmak suretiyle borç olarak kaydedilmektedir. Sermaye şirketlerinde, şirket ortağının şirketten alacaklı olması hali, şirket tarafından kullanılan fonların yani şirket sermayesinin bu ortak tarafından karşılandığı anlamına gelmektedir. Sermaye şirketlerinin kurulması esnasında, ortaklara ait sermaye taahhüdüyle sermaye artırılması esnasında yine ortaklar tarafından artırılan sermayenin taahhüdünde ve ödenmesinde 331. veya 431. ortaklara borçlar hesabı kullanılmaz, 501. Ödenmemiş Sermaye Hesabı kullanılmalıdır (Akbulut, 2011:40).

Bu grup içerisinde yer alan hesaplar şu şekildedir:

- 432. İştiraklere Borçlar
- 433. Bağlı Ortaklıklara Borçlar
- 437. Diğer Borç Senetleri Reeskontu
- 438. Kamuya Olan Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Borçlar
- 436. Diğer Çeşitli Borçlar

İştiraklere borçlar: İşletmelerin faaliyet gösterdiği alanlar dışında kalan işlemler nedeniyle iştiraklerine olan uzun vadeli borçlar bu hesapta takip edilmektedir. Borcun doğması durumunda hesaba alacak olarak

kaydedilmektedir. Vadesi bir yıldan az kalanlar "332. İştiraklere Borçlar Hesabına" aktarılmak suretiyle borç olarak kaydedilmektedir.

Bağlı ortaklıklara borçlar: İşletmelerin sermaye taahhüdünden doğan borçlarının dışında kalan ve faaliyet gösterdiği alanlar dışında kalan işlemler nedeniyle bağlı ortaklıklara olan uzun vadeli borçlar bu hesapta takip edilmektedir. Borcun doğması durumunda hesaba alacak olarak kaydedilmektedir. Vadesi bir yıldan az kalanlar "333. Bağlı Ortaklıklara Borçlar Hesabına" aktarılmak üzere borç olarak kaydedilmektedir.

Diğer borç senetleri reeskontu: bilanço tarihinde işletmenin uzun vadeli borçları arasında yer alan diğer senetli borçların değerlemesinin sağlanması amacıyla borç senetleri için ayrılmış olan reeskont tutarları bu hesapta izlenmektedir. Borcun doğması durumunda hesaba alacak olarak kaydedilmektedir. Bilanço tarihi itibarıyla vadesi bir yıldan az kalanlar "337. Diğer Borç Senetleri Reeskontu Hesabına" aktarılmak suretiyle borç olarak kaydedilmektedir.

Kamuya olan ertelenmiş veya taksitlendirilmiş borçlar: İşletmenin kamuya vergi veya benzer diğer borçlarından vadesinde ödenmeyen, ertelenen ya da taksitlendirilen ve uzun vadede ödenecek olan kısmı bu hesapta takip edilmektedir. Bir yıldan uzun süreli vadeli olarak kamuya olan taksitlendirmeli veya ertelenen borçlar ve "368. Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesabından" vadeleri bir yıldan uzun olan borçlar hesaba alacak olarak kaydedilir. Vadeleri bir yıldan az kalanlar kısa vadeli yabancı kaynaklarda yer alan ilgili hesaplara aktarılarak bu hesaba borç olarak kaydedilmektedir.

Diğer Çeşitli Borçlar: İşletmelerin, ticari olmayan ve yukarıda bahsedilen hesapların kapsamına dâhil edilmeyen diğer borçlar bu hesapta izlenmektedir. Borcun doğması durumunda hesaba alacak olarak kaydedilmektedir. Bilanço tarihi itibarıyla vadesi bir yıldan az kalanlar "339. Diğer Çeşitli Borçlar Hesabına" aktarılmak suretiyle borç olarak kaydedilmektedir.

3.4. Alınan Avanslar

İşletmeler tarafından satış sözleşmeleri gereği veya farklı nedenlerden dolayı aldıkları ve uzun vadeli olan avanslar bu başlık altında toplanmaktadır. Avanslar sipariş avansları ve diğer avanslar olarak ikiye ayrılmaktadır.

- 440. Alınan Sipariş Avansları
- 449. Alınan Diğer Avanslar

Alınan sipariş avansları: İşletmelerin satış sözleşmelerine göre ürün veya hizmet karşılığında, teslimat öncesinde tahsil ettiği ve uzun vadeli avanslar bu hesapta izlenmektedir. Alıcılardan alınan avanslar bu hesaba alacak olarak, vadesi bir yıldan az olanlar "340. Alınan Sipariş Avansları Hesabına" aktarılmak kaydıyla bu hesaba borç olarak kaydedilmektedir.

Alınan diğer avanslar: İşletmenin almış olduğu ve yukarıdaki avanslar dışında kalan uzun vadeli avanslar bu hesapta izlenmektedir. Alıcılardan alınan avanslar bu hesaba alacak olarak, vadesi bir yıldan az olanlar "349. Alınan Diğer Avanslar Hesabına" aktarılmak kaydıyla bu hesaba borç olarak kaydedilmektedir.

3.5. Borç ve Gider Karşılıkları

Bilanço gününde ortaya çıkmakla birlikte tutarın net olarak bilinemediği ya da tutarın bilinmesine rağmen tahakkuk edeceği zamanın bilinemediği uzun vadeli borç ya da giderler için ayrılmış karşılıklar bu hesap grubunda izlenmektedir. Borç ve Gider Karşılıkları hesabında bulunan karşılık hesaplarının aktifi düzenleyici niteliği yoktur (MYO Muhasebe, 2009). Bu hesap grubundaki karşılık hesapları ikiye ayrılmaktadır. Bunlar:

- 472. Kıdem Tazminatı Karşılığı
- 479. Diğer Borç ve Gider Karşılıkları

Kıdem tazminatı karşılığı: İşletmenin belirleyeceği esaslara göre ayrılması planlanan kıdem tazminat karşılıkları bu hesapta takip edilmektedir. Hesaplanan kıdem tazminatı karşılık tutarları ilgili gider hesaplarına borç şeklinde, bu hesaba ise alacak olarak kaydedilmektedir. İşletmeler muhasebe işlemlerini bilanço gününde hesapları kapatacaklarmış gibi hazırlamalıdır. Bilanço ilkeleri arasında, işletmelerin bütün yabancı kaynaklarının kayıt

edilmesi gerekliliğine yer verilmiştir. Bununla birlikte Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği kapsamında yer verilen Muhasebenin Temel Kavramları arasında “ihtiyatlılık” kavramından bahsedilmektedir. Bu bilgiler ışığında işletmelerin bilanço gününde ödenecekmiş gibi hazırlık yaparak ödenmesi muhtemel kıdem tazminatlarını hesaplamaları ve hazır olmak üzere karşılık ayırmaları gerekmektedir. Kıdem tazminatları karşılığı için iki tür hesap kullanılmaktadır. Bir yıllık süre içerisinde ödenmesi öngörülen kıdem tazminatlarına yönelik ayrılmış karşılıklar 372. Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabında takip edilirken, bir yıldan fazla sürede ödenmesi öngörülen kıdem tazminatları 472. Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabında takip edilmektedir. Sermaye piyasasının denetimine tabi olan ortaklıklarda kıdem tazminatının hesaplanması ve karşılığının ayrılmış olması mecburidir. Kıdem tazminatı karşılığının hesaplanması ileriye yönelik olup muhtemel bir giderle ilişkili olması nedeniyle kanuna göre gider olarak nitelendirilemez. Bu yüzden kıdem tazminat karşılıkları "kanunen kabul edilmeyen gider" şeklinde vergi matrahı hesabında ticari kazançta eklenmelidir. Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabı pasif özellikte bir hesap olduğu için sürekli olarak alacak bakiyesi vermektedir.

Diğer borç ve gider karşılıkları: Yukarıda bahsedilen tazminat karşılığı dışındaki uzun vadeli gider ve borç karşılıkları bu hesapta izlenmektedir. Diğer gider karşılıkları veya borcun doğması halinde bu hesaba alacak olarak işlenirken, ilgili gider gruplarına da borç olarak işlenmektedir. Bilanço tarihini izleyen yılda ödenmesi beklenen borç ve gider karşılık tutarları bu hesaba borç olarak kaydedilirken, "379. Diğer Borç Ve Gider Karşılıkları Hesabına" alacak olarak kaydedilmektedir.

3.6. Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları

Bilanço tarihinden sonraki yıldan bir sonraki bilanço dönemine ait peşin tahsil edilen gelirlerden ve faaliyet dönemine ait olmakla birlikte bir sonraki bilanço döneminde ödenmesi planlanan giderleri ifade etmektedir (Atabey, 2006:446). Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkuklarına ait hesaplar şu şekildedir:

- 480. Gelecek Yıllara Ait Gelirler
- 481. Gider Tahakkukları

Gelecek yıllara ait gelirler: Bu hesapta işletmenin gelecek bilanço dönemlerine ait olan ve peşin tahsil edilen gelirlerinin uzun vadeye yayılan kısımları izlenmektedir. Peşin olarak tahsil edilen gelirler bu hesaba alacak olarak kaydedilmektedir. Kısa vadeli nitelik kazanan gelirler bu hesabın borcu karşılığında "380. Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabına" aktarılmaktadır.

Gider tahakkukları: Belgeye dayalı olup, gelecek yıllarda ödenmesi planlanan gider tahakkukları bu hesapta izlenmektedir. Tahakkuk edilen tutarlar ilgili gider ve zarar hesapları karşılığında bu hesaba alacak olarak kaydedilmektedir. Bilanço tarihi itibarıyla vadesi bir yıldan düşük olanlar "381. Gider Tahakkukları Hesabına" aktarılacak suretiyle bu hesaba borç olarak kaydedilmektedir.

3.7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

İşletmelerin kendi bünyelerinde tanımlanmayan ve vadesi uzun olan yabancı kaynaklar bu gruba dâhil edilmektedir. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar kapsamında yer alan hesaplar şu şekildedir:

- 492. Gelecek Yıllara Ertelenen veya Terkin Edilecek KDV
- 493. Tesise Katılım Payları
- 499. Diğer Çeşitli Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Gelecek yıllara ertelenen veya terkin edilen KDV: Bu hesaba işletmelerin teşvikli yatırım mallarını ithal ederken ödemesi gereken ancak ödemeyip, fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar ertelenmiş olan katma değer vergisini, imalatçı teşebbüslerin imal ettikleri ürünlerden ihraç edilmek suretiyle ihracatçılara yapılan teslimler nedeniyle hesaplanan ve düzenlenen fatura ve fatura yerine geçen belgelerde mevzuat gereği ihracatçılardan tahsil edilmeyen ve tamamının indirim konusu yapılmaması nedeniyle gelecek bilanço devrelerine kadar tecil olunan katma değer vergisi kaydedilmekte ve izlenmektedir (Atabey, 2006:448). Bu hesap, bilanço gününde "392. Diğer Katma Değer Vergisi hesabı" ile ilişkilendirilmek kaydıyla kullanılıp aynı hesap gibi işlem görmektedir. (Halk Bankası A.Ş.,2007).

Tesise katılma payları: İşletmenin tesislerinden faydalanmak için üçüncü şahıslar tarafından yatırılan tesis bedellerine katılım payları bu hesaplarda kayıt edilerek izlenmektedir. Katılma paylarının tahsil edilmesinde bu hesaba alacak olarak kaydedilirken, tesisin faaliyet süresine göre belirlenen itfa tutarları "649. Faaliyetle İlgili Diğer Gelir ve Kârlar Hesabına" alınmak kaydıyla bu hesaba borç olarak kaydedilmektedir. Dönem sonunda, alınan paraların deneme ilişkin kısmı gelirlere aktarılmaktadır (Halk Bankası A.Ş., 2007).

Diğer çeşitli uzun vadeli yabancı kaynaklar: Yukarıda belirtilen hesapların dışında kalan diğer yabancı kaynaklar bu hesaplara kaydedilip takip edilmektedir. Tahakkuk eden tutarlar bu hesaba alacak olarak kaydedilmektedir. Bilanço günü itibariyle vadesi bir yıldan az kalanlar "399. Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar Hesabına" aktarılmak suretiyle borç olarak kaydedilmektedir.

4. BÖLÜM

KUR FARKLARININ BİLANÇOYA YANSIMASI VE ÖRNEK UYGULAMA

Bu bölümde uzun vadeli yabancı kaynaklardan alınan borçlardan doğan kur farklarının muhasebeleştirilmesi incelenecektir. Yapılan incelemede hem VUK'a hem de TMS'ye göre ne şekilde değerlendirilmesi ve muhasebeleşmesi gerektiğinden bahsedilerek, bilançoya nasıl yansıdığına bakılacaktır. Bu bağlamda incelenen örnek olayda havayolu firması baz alınacak olup yolcu taşımacılığı yapan firmaların muhasebe kayıtlarından bahsedilecektir.

Havayolu firmalarında muhasebe kayıtları diğer sektörlerde faaliyet gösteren firmalara kıyasla bazı farklılıklara sahiptir. Faaliyet konusu gereği yolculara kesilen uçak bileti, hizmet amaçlı alınan duran varlıklar, firmaya ait duran varlıklara ve satmış oldukları yolcu biletlerine yapılan sigorta bedelleri sürekli olarak tartışmalara konu olmuştur. Bu durumu örneklerle açıklamak gerekirse, havayolu firmasının almış olduğu bir uçağın demirbaş olarak mı kaydedileceği yoksa ticari mal olarak mı görüleceği konusunda tartışmalar yaşanmıştır. Bir diğer sorun ise acenteler tarafından satılan yolcu biletlerinin nasıl muhasebeleştirileceği konusu tartışma konusu olmuştur. Bu durumlara açıklık getirmek amacıyla Vergi Usul Kanununda bazı maddeler eklenmiştir. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- 01.07.2016 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olan 462 Sıra Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile seyahat acenteleri tarafından satışı yapılan yolcu biletlerinin düzenlemesini kapsamaktadır.
- Benzer bir diğer madde ise 257. Maddedir.
- 213. Madde, 227. Madde ve 334. Madde de benzer konuları kapsamaktadır.

Söz konu bu maddeler ve diğer maddeler ile genel olarak uygulamasını kapsayan bir monografi çalışması yapılarak konu 4.1 nolu başlıkta incelenecektir. Çalışmada resmi döviz kuru kullanılmıştır. Çalışmada baz alınan resmi döviz kurları ek-1'de tablo halinde verilmiştir.

4.1. MYC Havacılık Monografi Çalışması

04 Ocak 2010 Tarihinde daha önceden fizibilitesi yapılmış MYC Havacılık AŞ. 856.000.000,00.- TL sermaye ile kurulmuş ve aynı gün Sermaye Taahhüt ödemeleri bankaya yapılmıştır.

4.1.1. MYC Havacılık Sigorta Gideri Muhasebeleştirilmesi

MYC havayolu firmasının yaptırmış olduğu 5 (beş) yıllık sigortanın bedelinin muhasebe kayıtlarını inceleyelim. Firmanın 5 (beş) yıllık sigorta bedeli olarak 6.000 TL, yıllık ise 1.200 TL ödediğini varsayarsak, muhasebe kaydı Tablo 1'deki gibi gerçekleştirilmektedir.

Tablo 1: Sigorta Tahakkuk Kaydı

2017	180-GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	1.200,00 TL	6.000,00 TL
	-2017 yılı (12 Aylık) sigorta gideri		
	280-GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	4.800,00 TL	
	-2018, 2019, 2020 ve 2021 yılları sigorta gideri (48 Ay)		
	329-DİĞER TİCARİ BORÇLAR		
	-Y Sigortacılık		
	Sigorta Tahakkuk Kaydı (60 Aylık)		

Gelecek aylara ve yıllara yönelik olarak yapılan işlemlerde yevmiye kayıtlarında yapılan işlemin hangi aylara ait olduğu veya kaç ayı kapsadığı açıklama kısmında belirtilmelidir. Bu işlemde toplam 60 aylık sigorta bedeli tahakkuk etmiştir. Söz konusu giderin 12 aylık kısmı bu yıla ait olduğu için gelecek aylara, diğer 48 aylık kısmı (2018, 2019, 2020, 2021 yılları) gelecek yıllara yansıtılmıştır.

2018 yılına gelindiğinde ise Tablo 2'de yer alan tahakkuk kaydı gerçekleştirilmektedir. Yine bu işlemde 12 aylık gider tahakkuk ettiği için açıklama kısmında 12 aylık olduğu belirtilmiştir.

Tablo 2: 2018 Sigorta Tahakkuk Kaydı

2018	180-GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	1.200,00 TL	1.200,00 TL
	-2018 yılı sigorta gideri (12 Aylık)		
	280-GELECEK YILLARA AİT GİDERLER		
	-2018 yılı sigorta gideri (12 Aylık)		
	2018 yılı Sigorta Tahakkuk Kaydı (12 Aylık)		

Muhasebenin dönemsellik ilkesi doğrultusunda söz konusu 12 aylık giderlerin ayları yani dönemleri geldiğinde aylık olarak muhasebeleştirilmektedir (virman yapılmaktadır). Firmanın yapmış olduğu bu sigorta gideri 3 (üç) aylık dönemlerde geçici vergi matrahına eklenmektedir. Firmamız hava yolu firması olduğu için yani hizmet sektöründe faaliyet gösterdiğinden dolayı sigorta gideri 740 nolu Maliyet Hizmet Üretim hesabına aktarılmaktadır. Muhasebenin dönemsellik ilkesi gereği dönemi gelen sigorta yapılan aylık kayıtları Tablo 3'teki gibi gerçekleşmektedir.

Tablo 3: 2018 Sigorta aylık kaydı örneği

31.03.2018	740-HİZMET ÜRETİM MALİYETİ	100,00 TL	
	180-GELECEK AYLARA AİT GİDERLER		100,00 TL
	2018 Sigorta aylık kaydı		

Hava yolu firmaları için bir diğer önemli konu ise almış oldukları hava taşıtlarıdır. Muhasebeleştirme konusunda tartışma konusu olan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Hava yolu firmalarının satın almış oldukları uçakları 153- Ticari Mallar Hesabında takip etmek mümkün değildir. Bunun nedeni ise hava yolu firmaları almış oldukları uçakları satmamakta ve ticari faaliyetleri kapsamında kullanmaktadırlar. Ancak bu durumu başta yer hizmetlerinde ve benzer birçok işlemde kullanılan araçlarla aynı kategoride de düşünmemek gerekmektedir. Bir hava yolu şirketi için uçak aslında üretimin gerçekleştirildiği yerdir, tıpkı üretim yapılan bir fabrika gibi değerlendirilmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde 253 nolu Tesis Makine ve Cihazlar Hesabında takip etmek daha doğru görünmektedir. Fakat kullanım amaçlarına göre bölümlendirildiğinde 254 nolu Taşıtlar Hesabı için yaptığı açıklamaya bakıldığında ise *“Ulaştırma sektöründe hizmet üretimi amacıyla kullanımda olan tüm taşıt araçları da bu hesapta izlenir.”* ibaresi açıkça görülmektedir. Ayrıca yine aynı tebliğde *“Ancak, ulaştırma sektöründe ana üretimde kullanılan taşıt araçlarının toplam tutarı bilanço dipnotlarında gösterilir.”* ibaresi kullanılmıştır. Bu durum da ise 254 nolu Taşıtlar Hesabında takip edilmesi daha doğru kabul edilmektedir. Benzer durum gemicilik ve karayolu yolcu taşımacılığı için de geçerlidir.

Bu duruma örnek vermek gerekirse, X hava yolu firmasının 150.000.000 TL (KDV dâhil) değerinde bir uçak aldığını ve bedelini peşin ödediğini varsayarsak, muhasebe kayıtları Tablo 4’de verilmiştir (KDV oranı %18’dir)

Leasing sözleşmesi ile kiralanan hava taşıtlarındaki durum ise, sözleşmeye dayalı sağlanan yabancı kaynak vade durumuna göre bilançonun pasifinde uzun ve kısa vadeli yabancı kaynaklar kısmında yer almakta olup, kiralanan varlık ise bilançonun aktifinde duran varlıklar sınıfında 260 Haklar kaleminde yer alır. Satın alma durumunda KDV oranı % 18 iken kiralama durumunda KDV oranı % 1’dir.

Tablo 4: X Havayolu Uçak Alış Kaydı

254- TAŞITLAR HESABI	127.118.644,00TL	
191-İNDİRİLECEK KDV	22.881.356,00 TL	
102-BANKALAR HESABI		150.000.000,00 TL

Kanunlar kapsamında nakit oran sınırı 7.000 TL’ye sabitlenmiştir. 7.000TL ve üzeri işlemlerde yapılan ödemelerin nakit yerine diğer ödeme yöntemlerinden (banka havalesi, çek vb.) birinin tercih edilmesi gerekmektedir. Örneğimizdeki toplam tutar150.000.000 TL (KDV dâhil) olduğu için ödeme şekli Bankalar olarak kullanılmıştır.

4.1.2. MYC Havacılık Demirbaş Alım Kaydı ve Fizibilite Çalışması

Türkiye, havayolu ulaştırma hizmetlerinde payını giderek büyüyen bir ülkedir. Havacılık ulaştırma hizmetlerinde, orta ve uzun vadede beklenen gelişmeler dikkate alınarak uygun politikaların oluşturulması ve sektörün sağlıklı faaliyetini sağlayacak ortamın hazırlanması gerekmektedir. Yolcu taşıma şirketlerinin sektörde öncü durumundaki kuruluşları, sınırlı sermayelerini verimli kullanmak amacıyla maddi duran varlıklarında yer alan araç tedariklerinde çoklukla kiralama (leasing) yolunu tercih etmektedirler (Önder, 2007). Türk Hava Yolları (THY) gibi kiralama işlemi yapmayan firmalar satın alma yolunu tercih etmektedirler.

Daha önceden ön sözleşmeleri yapılmış olan 7 adet BOEING (B737-800 tipi) yolcu uçağı tanesi 70.000.000,00.-USD bankadan nakit ödeme

yapılarak teslim alınmış ve firma 04 Ocak 2010 tarihi itibariyle faaliyetlerine başlamıştır. (04/01/2010 - 1,4800TL / USD Kuru)

Not: Her bir uçak 24 saatte 4 sefer yapacak şekilde 7 ayrı iç hat üzerinden uçuş yapacak ve 30 gün/AY esasına göre uçuşlar planlanmış 1 uçak 189 yolcu kapasiteli olup ortalama %90 doluluk oranı ve ortalama 150 TL bilet fiyatı ile fizibilite çalışması ve organizasyon planlaması yapılmıştır.

04 Ocak 2010 tarihi itibariyle MYC HAVACILIK AŞ.'nin Açılış / Faaliyet başlangıcı Bilançoları Tablo 5 ve Tablo 6'daki gibidir.

Tablo 5: Açılış Bilançosu-2010 (VUK'a göre)

V.U.K. - 04.01.2010 - AÇILIŞ BİLANÇOSU			
AKTİF		PASİF	
VARLIKLAR		KAYNAKLAR	
Dönen Varlıklar		Kısa Vad.Yabancı Kaynaklar	
Nakit Ve Benzerleri	264.000,00		0,00
KDV	130.536.000,00		
Duran Varlıklar		Uzun Vad. Yabancı Kaynaklar	
Maddi Duran Varlıklar	725.200.000,00		0,00
		ÖZKAYNAKLAR	
		Sermaye	856.000.000,00
Toplam	856.000.000,00	Toplam	856.000.000,00

Tablo 6: Açılış Bilançosu-2010 (TMS'ye göre)

T.M.S. - 04.01.2010 - AÇILIŞ BİLANÇOSU			
AKTİF		PASİF	
VARLIKLAR		KAYNAKLAR	
Dönen Varlıklar			
Nakit Ve Benzerleri	264.000,00	Kısa Vad.Yabancı Kaynaklar	0,00
KDV	130.536.000,00		
Duran Varlıklar			
Maddi Duran Varlıklar	725.200.000,00	Uzun Vad. Yabancı Kaynaklar	0,00
		ÖZKAYNAKLAR	
		Sermaye	856.000.000,00
Toplam	856.000.000,00	Toplam	856.000.000,00

31/12/2010 tarihinde firma % 85 doluluk oranı ortalama 135TL bilet fiyatı ile faaliyetlerini tamamlamış olup gelir tablosu ve Bilançoları aşağıdaki gibidir. (31/12/2010 1,5365 TL / USD Kuru)

Tablo 7: Yılsonu Gelir Tablosu-2010 (VUK'a göre)

GELİR TABLOSU (V.U.K) - 31/12/2010			
Satış Gelirleri	437.225.040,00		
Satışların Maliyeti (-)	292.940.776,80		
Brüt Kar	144.284.263,20	33%	
Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid. (-)	36.071.065,80		
Genel Yönetim Gid. (-)	81.537.766,45		
Faaliyet Karı	26.675.430,95	6%	
Yeniden Değerleme	0,00		
Finansman Gid. (-)	0,00		
Vergi Öncesi Kar	26.675.430,95		
Ertelenmiş vergi			
Vergi Yükümlülüğü %20	5.335.086,19		
Net Kar	21.340.344,76	5%	
Not :	% 10 normal amortisman uygulanmıştır. dönem amortisman gideri 72.520.000,00 TL' dir.		

Tablo 8: Yılsonu Gelir Tablosu-2010 (TMS'ye göre)

GELİR TABLOSU (T.M.S) - 31/12/2010		
Satış Gelirleri	437.225.040,00	
Satışların Maliyeti (-)	292.940.776,80	
Brüt Kar	144.284.263,20	33%
Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid. (-)	36.071.065,80	
Genel Yönetim Gid. (-)	83.230.716,45	
Faaliyet Karı	24.982.480,95	6%
Yeniden Değerleme	16.929.500,00	
Finansman Gid. (-)	0,00	
Vergi Öncesi Kar	41.911.980,95	
Ertelenmiş vergi	3.047.310,00	
Vergi Yükümlülüğü %20	5.335.086,19	
Net Kar	33.529.584,76	8%
Not :	% 10 normal amortisman uygulanmıştır. dönem amortisman gideri 74.212.950,00TL'dir.	

Maddi Duran Varlıklar' ın net bugünkü değeri hesaplanmıştır.

7 uçak	69.000.000 USD	483.000.000,00	USD
	1 USD = 1,5365	742.129.500,00	TL
	Değerleme farkı	16.929.500,00	TL
	Amortisman	74.212.950,00	TL

Tablo 9: Kapanış Bilançosu-2010 (VUK'a göre)

V.U.K. - 31.12.2010 - KAPANIŞ BİLANÇOSU		
AKTİF	PASİF	
VARLIKLAR	KAYNAKLAR	
Dönen Varlıklar	Kısa Vad.Yabancı Kaynaklar	0,00
Nakit Ve Benzerleri	94.124.344,76	
KDV	130.536.000,00	
Duran Varlıklar	Uzun Vad. Yabancı Kaynaklar	0,00
Maddi Duran Varlıklar	725.200.000,00	
Birikmiş Amortisman(-)	-72.520.000,00	
Toplam	877.340.344,76	
	ÖZKAYNAKLAR	
	Sermaye	856.000.000,00
	Dönem Karı	21.340.344,76
	Toplam	877.340.344,76

Tablo 10: Kapanış Bilançosu (TMS'ye göre)

T.M.S. - 31.12.2010 - KAPANIŞ BİLANÇOSU			
AKTİF		PASİF	
VARLIKLAR		KAYNAKLAR	
Dönen Varlıklar		Kısa Vad.Yabancı Kaynaklar 0,00	
Nakit Ve Benzerleri	94.124.344,76		
KDV	130.536.000,00		
Duran Varlıklar		Uzun Vad. Yabancı Kaynaklar 0,00	
Maddi Duran Varlıklar	742.129.500,00	Ertelenmiş vergi	3.047.310,00
	-74.212.950,00	ÖZKAYNAKLAR	
		Sermaye	856.000.000,00
		Dönem Karı	33.529.584,76
Toplam	892.576.894,76	Toplam	892.576.894,76

Dipnot: V.U.K ve T.M.S' ye göre hazırlanmış olan bilanço toplamı arasında bulunan 15.236.550,00 TL'lik fark Değerleme farkı - değerleme farkının amortismanından kaynaklanmaktadır.

16.929.500,00-1.692.950,00=15.236.550,00.-TL şeklinde hesaplanmaktadır.

31.12.2010 dönemine müteakip şirket yönetim kurulu 02/01/2011 Pazar günü 2010 yılı faaliyetlerini değerlendirmek üzere şirket merkezinde toplanmışlardır. MYC HAVACILIK A.Ş. Ceo'su Alper Bey, Firma Sahibi olan Bekir Beye, VUK'na göre 21.340.344,76 TL TMS' ye göre ise 33.529.584,76 TL net kâr ettiklerini mevcut durum itibariyle de banka hesaplarının bakiyesinin 94.124.344,76 TL olduğunu aktarmıştır. Bekir Bey ise resmi olarak ne kadar net kar elde ettiklerini anlayamamıştır. Ancak şirket sermayesinin %10'undan daha fazla meblağın banka hesaplarında olduğunu anlamıştır. Bu duruma istinaden yeni yatırım kararları alarak piyasadaki paylarını büyütme amacıyla çalışmalar yapmak için adımlar atmışlardır. Firma sahibi Bekir Bey en büyük rakipleri olan XYZ Havacılığın sektörden çekilmek üzere olduğunu bilmektedir. Ayrıca bu firmanın elinde bulunan 7 (yedi) adet aynı marka ve model olan uçaklarını satmak istediklerini bilmektedir. Fakat MYC Havacılığın 7 (yedi) adet uçak daha alabilecek yeterli sermayesi mevcut değildir.

Yeni alınacak bu uçaklar için yeni uçuş hatları hazırdır. Firma Sahibi Bekir Bey ve Firma Ceo'su Alper Bey, rakip firmanın 7 (yedi) adet uçağını almak için yeni finansman yollarını düşünmeye başlamışlardır. Piyasada TL faiz oranları %14'tür. (TCMB 2014 reeskont oranı %)

Boeing (B737-800) uçak 69.000.000,00.- USD x 7 Adet = 483.000.000,00

483.000.000,00- USD x döviz kuru 1,5365 = 742.129.500,00 TL

742.129.500,00 TL + % 18 KDV = 875.712.810,00.-TL.

Firmanın toplam 875.712.810,00.-TL Finansman ihtiyacı oluşmaktadır.

875.712.810,00 TL' nin piyasa koşullarına göre 1 yıllık faizi (%14) 122.599.793,40 TL etmektedir. Firma mevcut yapısı ile bulunacak finansmanın faizini bile ödeyecek finansal yapıda değildir. Bekir Bey firmasının mevcut faiz yükünü kaldıramayacağını düşünmektedir ancak, Firmanın CEO'su Alper Bey, yakın zamanda Yurtdışı bir finans kuruluşunun 10 adet uçağa kadar LIBOR +2 USD faiz oranı ile kredi verdiklerini bilmektedir.

LIBOR %1 + 2 =3% faiz oranı ile 10 yıl vadeli kredi için hesaplama koyulurlar, Boeing (B737-800) uçak 69.000.000,00.- USD x 7 Adet = 483.000.000,00.-USD,

483.000.000,00.- USD + %18 KDV = 569.940.000,00.- USD

569.940.000,00.- USD % 3 yıllık faiz tutarı

17.098.200,00 USD x 1,5365 = 26.271.384,30 TL yapmaktadır.

Firmanın filosuna 7 uçak daha eklemesi durumunda mevcut cirosu ve kârlılığı 2 katına çıkacaktır. MYC HAVACILIK AŞ. Hem bu faiz yükünü kaldırabilecek hem de 10 yıl vade ile anapara ödemelerini yapabilecektir.

Bekir Bey telefona sarılır ve rakip firma ile telefonda görüşerek prensipte 7 adet uçağı almak için anlaşılır. 3.1.2011 Pazartesi Günü firma Ceo'su Alper Bey ihtiyacı olan finansman için X finans kurumundan talep ettiği kredi geri ödeme planı aşağıdaki gibidir.

Tablo 11: X Finans Kurumu - 2 Yıl Anapara Ödemesiz 12 Yıl Vadeli %3 Yıllık Faiz Oranlı USD Kredi Geri Ödeme Planı (\$)

YIL	TARİH	ANAPARA (USD)	FAİZ	TOPLAM	ANAPARA ÖDEMESİ	FAİZ ÖDEMESİ	KALAN
KREDİ AÇILIŞ	3 Ocak 2011 Pazartesi	569.940.000	0,00	0,00	0,00	0,00	569.940.000
2011 YILI	31 Aralık 2011 Cumartesi	569.940.000	17.098.200	587.038.200	0,00	17.098.200	569.940.000
2012 YILI	31 Aralık 2012 Pazartesi	569.940.000	17.098.200	587.038.200	0,00	17.098.200	569.940.000
2013 YILI	31 Aralık 2013 Salı	569.940.000	17.098.200	587.038.200	56.994.000	17.098.200	512.946.000
2014 YILI	31 Aralık 2014 Çarşamba	512.946.000	15.388.380	528.334.380	56.994.000	15.388.380	455.952.000
2015 YILI	31 Aralık 2015 Perşembe	455.952.000	13.678.560	469.630.560	56.994.000	13.678.560	398.958.000
2016 YILI	31 Aralık 2016 Cumartesi	398.958.000	11.968.740	410.926.740	56.994.000	11.968.740	341.964.000
2017 YILI	31 Aralık 2017 Pazar	341.964.000	10.258.920	352.222.920	56.994.000	10.258.920	284.970.000
2018 YILI	31 Aralık 2018 Pazartesi	284.970.000	8.549.100	293.519.100	56.994.000	8.549.100	227.976.000
2019 YILI	31 Aralık 2019 Salı	227.976.000	6.839.280	234.815.280	56.994.000	6.839.280	170.982.000
2020 YILI	31 Aralık 2020 Perşembe	170.982.000	5.129.460	176.111.460	56.994.000	5.129.460	113.988.000
2021 YILI	31 Aralık 2021 Cuma	113.988.000	3.419.640	117.407.640	56.994.000	3.419.640	56.994.000
2022 YILI	31 Aralık 2022 Cumartesi	56.994.000	1.709.820	58.703.820	56.994.000	1.709.820	0,00
		TOPLAM	128.236.500		569.940.000	128.236.500	0,00

03/01/2011 günü uzun vadeli yabancı para biriminden oluşan kredi kullanımı yapılır, 7 adet uçak için aynı gün satıcı firmaya para transferi yapılır, USD/TL kuru 1,5465' tir. 03/01/2011 tarihi itibariyle MYC HAVACILIK AŞ.'nin 7 adet maddi duran varlık alımı sonrası, Açılış / Faaliyet başlangıcı Bilançoları Aşağıdaki Gibidir.

Tablo 12: Banka Kredisi Tahakkuk Kaydı

Tarih	102-BANKALAR	881.412.210,00 TL
	180- GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	26.442.366,30 TL
	280- GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	171.875.380,95 TL
	400-UZUN VADELİ BORÇLAR	881.412.210,00 TL
	400-UZUN VADELİ BORÇLAR	198.317.747,25 TL
569.940.000,00.-USD 1,5465 KUR Kredi Kullanım Tahakkuk Kaydı		

Tablo 13: Açılış Bilançosu-2011 (VUK'a göre)

V.U.K. - 03.01.2011 - AÇILIŞ BİLANÇOSU			
AKTİF		PASİF	
VARLIKLAR		KAYNAKLAR	
R		Kısa Vad.Yabancı Kaynaklar	
Dönen Varlıklar			
Nakit Ve Benzerleri	94.124.344,76		0,00
KDV	264.988.710,00		
Gelecek Aylara Ait Faiz	26.442.366,30		
Duran Varlıklar		Uzun Vad. Yabancı Kaynaklar	
Maddi Duran Varlıklar	1.472.159.500,0		
Birikmiş Amortisman(-)	0	X Finans Kurumu USD- Anapara	881.412.210,00
Gelecek Yıllara Ait Faiz	-72.520.000,00	X Finans Kurumu USD-Faiz	198.317.747,25
	171.875.380,95		
ÖZKAYNAKLAR			
Maddi Duran Varlıklar	0	Sermaye	856.000.000,00
Birikmiş Amortisman(-)	-72.520.000,00	Geçmiş Yıl Karları	21.340.344,76
Gelecek Yıllara Ait Faiz	171.875.380,95	Dönem Karı	0,00
Toplam	1.957.070.302,01	Toplam	1.957.070.302,01

Tablo 14: Açılış Bilançosu-2011 (TMS'ye göre)

T.M.S. - 03.01.2011 - AÇILIŞ BİLANÇOSU			
AKTİF		PASİF	
VARLIKLAR		KAYNAKLAR	
R		Kısa Vad. Yabancı Kaynaklar	
Dönen Varlıklar			
Nakit Ve Benzerleri	94.124.344,76		0,00
KDV	264.988.710,00		
Gelecek Aylara Ait Faiz	26.442.366,30		
Duran Varlıklar		Uzun Vad. Yabancı Kaynaklar	
Maddi Duran Varlıklar	1.489.089.000,0		
Birikmiş Amortisman(-)	0	X Finans Kurumu USD- Anapara	881.412.210,00
Gelecek Yıllara Ait Faiz	-74.212.950,00	X Finans Kurumu USD-Faiz	198.317.747,25
	171.875.380,95	Ertelenmiş Vergi	3.047.310,00
ÖZKAYNAKLAR			
Maddi Duran Varlıklar	0	Sermaye	856.000.000,00
Birikmiş Amortisman(-)	-74.212.950,00	Geçmiş Yıl Karları	33.529.584,76
Gelecek Yıllara Ait Faiz	171.875.380,95	Dönem Karı	0,00
		Y.değerleme farkları	
Toplam	1.972.306.852,01	Toplam	1.972.306.852,01

2011 faaliyet döneminin sonuna gelindiğinde filoya yeni katılan 7 uçak ile beraber toplamda 14 uçak benzer aynı hatlarda uçuşlarını gerçekleştirmiş olup, doluluk oranları %90'a çıkmış bilet satış fiyatları da ortalama %10 artış göstererek 148,50 TL olarak gerçekleşmiştir. (2011 yılı TÜFE oranı % 10,45'tir). 30/12/2011 tarihinde TL/USD kuru bir önceki yıla göre %22,85 artış göstermiş ve 1 USD = 1,8876 TL olmuştur.

Tablo 15: Gelir Tablosu-2011 (VUK'a göre)

GELİR TABLOSU (V.U.K) - 31/12/2011		
Satış Gelirleri	1.018.477.152,00	
Satışların Maliyeti (-)	682.379.691,84	
Brüt Kar	336.097.460,16	33%
Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid. (-)	84.024.365,04	
Genel Yönetim Gid. (-)	168.222.041,26	
Faaliyet Karı	83.851.053,86	8%
Yeniden Değerleme	0,00	
Finansman Giderleri (-)		
Faiz Gideri	26.442.366,30	
Kur Farkı Zararı	238.148.004,15	
Vergi Öncesi Kar	-180.739.316,59	
Ertelenmiş vergi		
Vergi Yükümlülüğü %20	0,00	
Net Zarar	-180.739.316,59	-
		18%
Not:	% 10 normal amortisman uygulanmıştır. dönem amortisman gideri 147.215.950,00 TL'dir.	

Tablo 16: Gelir Tablosu-2011 (TMS'ye göre)

GELİR TABLOSU (T.M.S) - 31/12/2011			KUR FARKI HES. TABLOSU	TUTAR
Satış Gelirleri	1.018.477.152,0 0		Kredi anapara USD	569.940.000,00
Satışların Maliyeti (-)	682.379.691,84		USD	1,8876
Brüt Kar	336.097.460,16	33%	Kur	
			TL	1.075.818.744,00
			TUTAR	
Pazarlama Satış ve			Anapara Bilanço değeri	881.412.210,00
Dağıtım Gid. (-)	84.024.365,04		Anapara Kur farkı zararı	194.406.534,00
Genel Yönetim Gid. (-)	216.342.421,26		kredi faiz	
Faaliyet Karı	35.730.673,86	4%	USD	128.236.500,00
			USD kur	1,8876
			TL	242.059.217,40
Yeniden Değerleme	307.906.200,00		TUTAR	
Finansman Giderleri			Faiz Bilanço değeri	198.317.747,25
(-)	0,00		Faiz Kur Farkı zararı	43.741.470,15
Faiz Gideri	26.442.366,30		Toplam kur zararı	238.148.004,15
Kur Farkı Zararı	238.148.004,15			
Vergi Öncesi Kar	79.046.503,41			
Ertelenmiş vergi	15.809.300,68			
Vergi Yükümlülüğü %20	0,00			
Net Kar	63.237.202,73	6%		
Not:	% 10 normal amortisman uygulanmıştır. dönem amortisman gideri 195.336.330,00 TL' dir.			

Maddi Duran Varlıklar'ın net bugünkü değeri hesaplanmıştır.

14 uçak	68.000.000 USD	952.000.000,00	USD
	1 USD = 1,8876	1.796.995.200,00	TL
	Değerleme farkı	307.906.200,00	TL
	Amortisman	195.336.330,00	TL

Önemli Not: İşletme Kullanmış olduğu krediyi eğer nakit ihtiyacında değil de varlık alımlarından dolayı kullandığı durumda ilk yıl finansman maliyetleri varlığın maliyetine eklenmesi gerekmektedir. Diğer dönemlerde ise dönemin finansman maliyetine kaydedilebilmektedir. Bu örnekte ki asıl vurgulanmak

istenen konu yıllara sair yabancı kaynakların kur farklarının yansımaları olduğundan dolayı bu husus dikkate alınmamıştır.

Tablo 17: Kapanış Bilançosu-2011 (VUK'a göre)

V.U.K. - 31.12.2011 - KAPANIŞ BİLANÇOSU			
AKTİF		PASİF	
VARLIKLAR		KAYNAKLAR	
Dönen Varlıklar		Kısa Vad. Yabancı Kaynaklar	0,00
Nakit Ve Benzerleri	255.007.512,17		
KDV	264.988.710,00		
Gelecek Aylara Ait Faiz	0,00	Uzun Vad. Yabancı Kaynaklar	
		X Finans Kurumu USD-Anapara	1.075.818.744,00
		X Finans Kurumu USD-Faiz	209.784.655,08
Duran Varlıklar		ÖZKAYNAKLAR	
Maddi Duran Varlıklar	1.472.159.500,00	Sermaye	856.000.000,00
Birikmiş Amortisman (-)	219.735.950,00	Geçmiş Yıl Karları	21.340.344,76
Gelecek Yıllara Ait Faiz	209.784.655,08	Dönem Karı	0,00
		Dönem Zararı	-180.739.316,59
Toplam	1.982.204.427,25	Toplam	1.982.204.427,25

Tablo 18: Kapanış Bilançosu-2011 (TMS'ye göre)

T.M.S. - 31.12.2011 - KAPANIŞ BİLANÇOSU			
AKTİF		PASİF	
VARLIKLAR		KAYNAKLAR	
Dönen Varlıklar		Kısa Vad. Yabancı Kaynaklar	0,00
Nakit Ve Benzerleri	255.007.512,17		
KDV	264.988.710,00		
Gelecek Aylara Ait Faiz	0,00	Uzun Vad. Yabancı Kaynaklar	
		X Finans Kurumu USD-Anapara	1.075.818.744,00
		X Finans Kurumu USD-Faiz	209.784.655,08
		Ertelemiş Vergi	18.856.610,68
Duran Varlıklar		ÖZKAYNAKLAR	
Maddi Duran Varlıklar	1.796.995.200,00	Sermaye	856.000.000,00
Birikmiş Amortisman(-)	0	Geçmiş Yıl Karları	33.529.584,76
Gelecek Yıllara Ait Faiz	-269.549.280,00	Dönem Karı	63.237.202,73
		Toplam	2.257.226.797,25
Toplam	2.257.226.797,25	Toplam	2.257.226.797,25

2011 dönem sonu itibariyle, MYC HAVAYOLU AŞ.'nin VUK ve TMS'ye göre hazırlanmış olan, gelir tabloları ve Bilançoları incelendiğinde,

- VUK'a göre 180.739.316,59.- TL zarar ettiği ve kurumlar vergisi tahakkuk etmediği,
- TMS göre ise 63.237.202,73.- TL kar ettiği gözlenmektedir.

Ancak Kurumlar vergisi tarhi VUK esaslarına göre yapıldığı için yine kurumlar vergisi tahakkuk ettirilmemiştir. Her iki bilançoya bakıldığında ise nakit ve benzeri 255.007.512,17 TL dönen varlık olduğu ve her iki gelir tablosuna da bakıldığında Faaliyet kârı olduğu gözlemlenmektedir. İki tablo arasındaki zıt olan kâr/zarar durumunun sebebi kullanılan uzun vadeli döviz kredisinin kur artışından kaynaklanan değerlendirme zararından meydana geldiği görülmektedir. Her iki gelir tablosunda da kur zararı olmasına karşın, VUK bilanço ve gelir tablosunda kanun gereği duran varlıklar değerlendirilmemiş TMS bilanço ve gelir tablosunda duran varlıklar değerlemeye tabi tutulduğu için TMS gelir tablosu ve bilançosunda kur zararları ve pozitif değerlendirme farkları birbirini nötrler durumdadır.

Uzun vadeli kaynak kullanımlarından doğan kur farklarından ötürü faaliyet karları pozitif olan ticari işletmeler negatif veya pozitif yönde kur farklarının VUK gereği gelir tablosu ve bilançolara kâr ya da zarar olarak yansıtıldığında ya aşırı zarar ederek hiç vergi ödememekte ya da aşırı kar ederek planlanmayan yüksek bir vergi yükü ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Türkiye'de geçmiş yıl kur seyirlerine bakıldığında ara dönemlerde kur düşüşleri olsa dahi uzun vadeli bakıldığında gözde para birimleri (Avrupa ve Amerika) hep yükseliş trendinde olup faaliyetler olarak karlı olan firmaların kur zararı ettiğinden aslında tarh etmesi gereken vergilerin de tarh etmediği ve hazinenin vergi ziyanına uğradığı da tespit edilmektedir.

Bu tezin öneri konusu olarak ise daha önceki sigorta (5 yıl süreli) gideri muhasebe kaydını hatırlatarak aynı mantığın kur değerlendirme yönteminde de kullanılabileceğini, yıllara yaygın uzun vadeli kredilerin gelecek yıllara ait anapara ve faizlerinin kur farklarının yine hesaplanmasını fakat sadece içinde bulunulan yılın gelir tablosuna kar/zarar yazılmasını ve gelecek yıllara ait kur zararlarının sigorta giderlerinde olduğu gibi bilançonun aktifinde duran varlıkların altında 280 nolu hesap gurubu içerisinde Gelecek Yıllara ait Gider'in altında, gelecek yıllara ait kur karlarının ise 480 nolu hesap gurubu içerisinde Gelecek Yıllara ait Gelir' in altında izlenip Muhasebenin

dönemsellik ilkesi gereği, ilgi dönemler geldiğinde gelir tablolarına kar veya zarar durumuna göre yansıtılarak kur farklarından doğan kar/zararlarında yıllara yaygınlaştırılması önerilmektedir. Yasal mevzuatın bu uygulamaya imkân vermesi dâhilinde bu tezde anlatılmaya çalışılan aksaklıkların önüne geçilmiş olur.

Aynı veriler ışığında oluşan kur farkı aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır.

Tablo 19: Kur Farkı Tablosu (2011-2022)

ÖDEME TARİHİ	ANAPARA USD	KULLANIM GÜNÜ	FAİZ USD	KULLANIM GÜNÜ	DÖNEM SONU	DÖNEM SONU	ANAPARA	FAİZ
YIL		ANAPARA TL		FAİZ TL	ANAPARA TL	FAİZ TL	KUR ZARARI	KUR ZARARI
2011 YILI	0,00	0,00	17.098.200,00	26.442.366,30	0,00	32.274.562,32	0,00	5.832.196,02
2012 YILI	0,00	0,00	17.098.200,00	26.442.366,30	0,00	32.274.562,32	0,00	5.832.196,02
2013 YILI	56.994.000,00	88.141.221,00	17.098.200,00	26.442.366,30	107.581.874,40	32.274.562,32	19.440.653,40	5.832.196,02
2014 YILI	56.994.000,00	88.141.221,00	15.388.380,00	23.798.129,67	107.581.874,40	29.047.106,09	19.440.653,40	5.248.976,42
2015 YILI	56.994.000,00	88.141.221,00	13.678.560,00	21.153.893,04	107.581.874,40	25.819.649,86	19.440.653,40	4.665.756,82
2016 YILI	56.994.000,00	88.141.221,00	11.968.740,00	18.509.656,41	107.581.874,40	22.592.193,62	19.440.653,40	4.082.537,21
2017 YILI	56.994.000,00	88.141.221,00	10.258.920,00	15.865.419,78	107.581.874,40	19.364.737,39	19.440.653,40	3.499.317,61
2018 YILI	56.994.000,00	88.141.221,00	8.549.100,00	13.221.183,15	107.581.874,40	16.137.281,16	19.440.653,40	2.916.098,01
2019 YILI	56.994.000,00	88.141.221,00	6.839.280,00	10.576.946,52	107.581.874,40	12.909.824,93	19.440.653,40	2.332.878,41
2020 YILI	56.994.000,00	88.141.221,00	5.129.460,00	7.932.709,89	107.581.874,40	9.682.368,70	19.440.653,40	1.749.658,81
2021 YILI	56.994.000,00	88.141.221,00	3.419.640,00	5.288.473,26	107.581.874,40	6.454.912,46	19.440.653,40	1.166.439,20
2022 YILI	56.994.000,00	88.141.221,00	1.709.820,00	2.644.236,63	107.581.874,40	3.227.456,23	19.440.653,40	583.219,60
TOPLAM	569.940.000,00	881.412.210,00	128.236.500,00	198.317.747,25	1.075.818.744,00	242.059.217,40	194.406.534,00	43.741.470,15
KREDİ KULLANIM KURU		1,5465				ANAPARA KUR ZARARI	194.406.534,00	
2011 DÖNEMSONU KURU		1,8876				FAİZ KUR ZARARI	43.741.470,15	
						TOPLAM KUR ZARARI	238.148.004,15	

Tablo 20: Kur Değerleme Tahakkuk Kaydı (Öneri) 31.12.2011

31.12.2011	180	2011 YILI KUR FARKI	5.832.196,02	-	
	280	2012 YILI KUR FARKI	5.832.196,02	-	
	280	2013 YILI KUR FARKI	25.272.849,42	-	
	280	2014 YILI KUR FARKI	24.689.629,82	-	
	280	2015 YILI KUR FARKI	24.106.410,22	-	
	280	2016 YILI KUR FARKI	23.523.190,61	-	
	280	2017 YILI KUR FARKI	22.939.971,01	-	
	280	2018 YILI KUR FARKI	22.356.751,41	-	
	280	2019 YILI KUR FARKI	21.773.531,81	-	
	280	2020 YILI KUR FARKI	21.190.312,21	-	
	280	2021 YILI KUR FARKI	20.607.092,60	-	
	280	2022 YILI KUR FARKI	20.023.873,00	-	
		400	UZUN VADELİ Y.K. ANAPARA	-	194.406.534,00
		400	UZUN VADELİ Y.K. FAİZ	-	43.741.470,15
		31/12/2011 USD Kredi Kur Farkı Tahakkuku			

Tablo 21: İlgili Dönem Kur Zararı Giderleştirme Kaydı (Öneri) 31/12/2011

31.12.2011	780	Kur farkı Zararı	5.832.196,02	-
	180	2011 YILI KUR FARKI	-	5.832.196,02
		31/12/2011 Dönem Kur Farkı Zararı		

Tablo 22: Gelir Tablosu (Öneri)

GELİR TABLOSU (ÖNERİ) - 31/12/2011			
Satış Gelirleri	1.018.477.152,00		
Satışların Maliyeti (-)	682.379.691,84		
Brüt Kar	336.097.460,16	33%	
Pazarlama Satış ve			
Dağıtım Gid. (-)	84.024.365,04		
Genel Yönetim Gid. (-)	168.222.041,26		
Faaliyet Karı	83.851.053,86	8%	
Finansman Giderleri (-)			
Faiz Gideri	26.442.366,30		
Kur Farkı Zararı	5.832.196,02		
Vergi Öncesi Kar	51.576.491,54		
Vergi Yükümlülüğü %20	10.315.298,31		
Net Kar	41.261.193,23	4%	
Not :	% 10 normal amortisman uygulanmıştır. dönem amortisman gideri 147.215.950,00 TL' dir.		

Tablo 23: Kapanış Bilançosu (Öneri)

ÖNERİ - 31.12.2011 - KAPANIŞ BİLANÇOSU			
AKTİF		PASİF	
VARLIKLAR		KAYNAKLAR	
Dönen Varlıklar		Kısa Vad. Yabancı Kaynaklar	
Nakit Ve Benzerleri	255.007.512,17	Ödenecek Vergi (Kurumlar)	10.315.298,31
KDV	264.988.710,00		
Gelecek Aylara Ait Faiz			
Duran Varlıklar		Uzun Vad. Yabancı Kaynaklar	
Maddi Duran Varlıklar	1.472.159.500,00	X Finans Kurumu USD- Anapara	1.075.818.744,00
Birikmiş Amortisman (-)	-219.735.950,00	X Finans Kurumu USD-Faiz	209.784.655,08
Gelecek Yıllara Ait Faiz	209.784.655,08		
Gelecek Yıllara Ait Kur Farkı	232.315.808,13		
2012 Yılı	5.832.196,02		
2013 Yılı	25.272.849,42		
2014 Yılı	24.689.629,82		
2015 Yılı	24.106.410,22		
2016 Yılı	23.523.190,61		
2017 Yılı	22.939.971,01		
2018 Yılı	22.356.751,41		
2019 Yılı	21.773.531,81		
2020 Yılı	21.190.312,21		
2021 Yılı	20.607.092,60		
2022 Yılı	20.023.873,00		
Toplam	2.214.520.235,38	Toplam	2.214.520.235,38

TMS'ye göre yabancı para işlemlerden doğan kazanç ve kayıpları ile işletmenin (yurtdışındaki işletme dâhil) faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun farklı bir para birimine çevrilmesinden doğan kur farklarından kaynaklanabilecek vergi etkilerinin muhasebeleştirilmesinde TMS 12 Standardı hükümleri uygulanmaktadır. Ayrıca işletme kamuya şu bilgileri açıklar:

(a) TMS 39'a göre finansal araçların gerçeğe uygun değere göre ölçülmesinden kaynaklanan ve kâr veya zararda muhasebeleştirilen kur farkları hariç olmak üzere, kâr veya zararda muhasebeleştirilen kur farkları tutarı,

(b) Öz kaynakların bir unsuru olarak ayrıca sınıflandırılan net kur farkları ile dönem başındaki ve dönem sonundaki bu tür kur farkları tutarlarının mutabakatı.

Özetle TMS'ye göre yapılan kur farkı muhasebe kayıtlarında ise ortaya çıkan kur farkı uçak maliyetine eklenmektedir. TMS'ye göre tüm farklar aynı anda gider veya gelir olarak yazılmaktadır. Söz konusu durumda muhasebenin dönemsellik ilkesine göre usulsüzlük yapılmış olurken diğer taraftan aynı dönemde hem gider hem gelir yazılmış olduğu için kur farkı birbirini nötrlemiş olmakta dolayısı ile anlamsız bir durum ortaya çıkmaktadır.

Hem VUK'a hem de TMS'ye göre yapılacak işlemleri değerlendirdiğimizde söz konusu kur farkı kayıtlarının VUK esas alınarak yapılması uygundur.

Ancak yılsonu kayıtlarında kur farkı ile alakalı olarak dikkat çeken bir husus bulunmaktadır. Yılsonu kayıtlarında toplam dövizli borcun tamamına ait kur farkı hesaplanmaktadır. Bu durum Vergi Usul Kanununda;

- VUK 258. ve 259'u. maddelerine göre değerlendirme; vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili olarak iktisadi kıymetlerin değerlerinin takdir ve tespitidir. Değerlemede, iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda (dönem sonlarında) haiz oldukları kıymetler esas alınır. Vergi Usul Kanununun 280. maddesine göre ise; yabancı para cinsinden alacaklar ve borçlar borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayicinde muvazaa olduğu anlaşılırsa, bu rayiç yerine alış bedeli esas alınır. Yabancı paranın borsada rayici yoksa değerlendirme kuru Maliye Bakanlığınca tespit olunur.
- Dövizli alacak ve borçların değerlendirilmesi VUK 280. maddeye göre yapılır.
- 130 seri nolu VUK Genel Tebliği ile değerlemelerde Bakanlık tarafından herhangi bir belirleme yapılmadığı sürece, TCMB tarafından tespit ve ilan olunan döviz alış kurlarının mezkûr ilan tarihlerinden itibaren geçerli olması kuralı getirilmiştir.

- Geçici Vergi dönemlerinde değerlendirme yapma zorunluluğundan dolayı özellikle kurların dalgalandığı dönemlerde yüksek tutarlı kur farkı gelirleri / zararları oluşmaktadır. Geçici Vergi dönemlerinde yapılan değerlemeler geçici olduğundan, değerlendirme kaydının izleyen günde geri çekilmesi uygun bir yöntem olacaktır.
- 334 seri nolu VUK Genel Tebliği ile aktifleştirmeyi izleyen yıllarda, seçimlik olarak hangi hak kullanılmışsa o yönteme göre işlem yapılması hususundaki görüşünü sürdürmektedir. Maliye Bakanlığının kabul ettiği temel kural; sabit varlık edinimi amacıyla kullanılan krediler dolayısıyla edinim yıllarında ortaya çıkan faiz, vade farkı, komisyon ve kur farkı gibi giderlerin maliyet bedeline eklenmesi, sonraki yıllarda ortaya çıkanların ise doğrudan gider kaydedilmesidir. Bu konuda Danıştay'ın vermiş olduğu bu kararlar tercih hakkının her yıl farklı bir şekilde kullanılabileceğini kabul etmiştir.
- 238 nolu VUK Genel Tebliği ile satın alınan emtianın maliyet bedelinin tespitinde, emtianın satın alınıp işletme stoklarına girinceye kadar oluşan faiz ve kur farkı giderlerinin emtianın maliyet bedeline eklenmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir.

TMS'de ise;

- TMS'nin 12 numaralı "Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi" standardına göre; işlem günü ile ödeme veya tahsilatın yapıldığı gün arasında kur değişiklikleri varsa ortaya bir kur farkı çıkar. Bu kur farkı işlem günü ile ödeme veya tahsilatın aynı hesap döneminde veya bunların farklı dönemlerde olmasından kaynaklanır. Her iki durumda da ortaya çıkan kur farkı gelir veya gidere yansıtılır. İşlem meydana geldiği hesap döneminde sonuçlanıyor ise, tüm kur farkı o dönemde tahakkuk ettirilir.
- Ancak, işlem ile ilgili ödeme veya tahsilat işlemlerinin gerçekleştiği dönemler farklıysa, her bir dönemde oluşan kur farkı ilgili olduğu dönemde tahakkuk ettirilir.
- TMS'de; vergilendirmede dönemsellik ilkesinin sonucu olarak ortaya çıkan kur farkı gelir veya giderlerinin ait oldukları dönemde kayıt altına

alınması öngörülmüştür. Vergi kanunlarında, Muhasebe Uygulama Genel Tebliğlerinde, Tek Düzen Hesap Planında da benzeri düzenlemeler mevcuttur. Gelir tablosu düzenleme ilkelerine göre, gelir tablosundaki kalemlerin gayrisafi tutarlar üzerinden kayıtlara alınması ve kur farkı gelir ve giderleri dâhil, gelir ve gider hesapları arasında mahsup işlemi yapılması esastır.

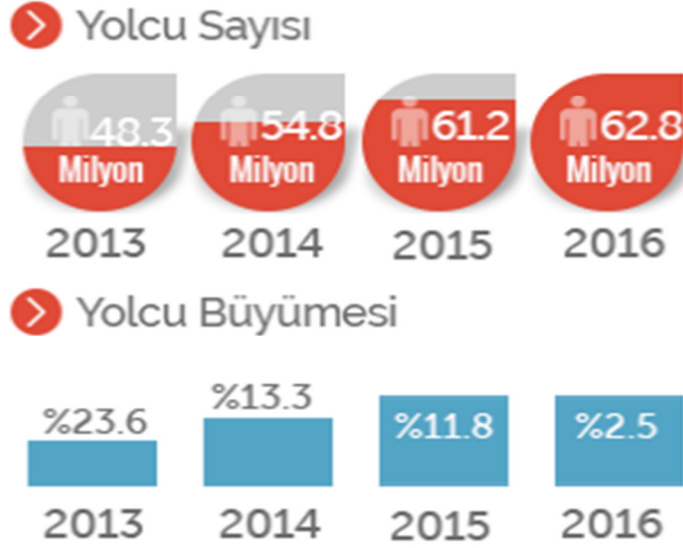
319 sıra numaralı VUK Genel Tebliği'nde kur farkları ve faiz giderleri ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Finansal kiralama işlemlerinde, iktisadî varlığı kiralayın şirketler tarafından iktisadi kıymetin satın alınması sırasında Türk Lirası veya döviz cinsinden kredi kullanılmış ise, ilk yıl için ödenen kur farkları ve faiz giderleri, sözleşme yapılmadan önce iktisadi kıymetin maliyetine ilave edilebilecek olması halinde maliyete ilave edilir. Eğer maliyete ilave edilemezse diğer yıllarda gider kaydedilir (Gökgöz, 2013).

Özetle bu maddeler ışığında bilançoda vadesi gelmemiş olan dövizli borcun dönem sonu değerlemeleri yapılarak güncel durumu takip edilmektedir. Ancak muhasebenin dönemsellik ilkesi gereği geçici vergi ve kesin vergi döneminde ise dönemde üstlenilen kur farkı kadar beyanda bulunulmaktadır.

Detaylı bir şekilde açıklamak gerekirse; aylık olarak yapılan ödemelerde kur farkı tahakkukları işlenmekte olup vergi dönemlerinde ise maruz kalınan bu kur farkları toplanarak vergi matrahına gelir/gider olarak eklenmektedir. Vadesi gelmemiş olan söz konusu bu dövizli borcun değerlendirme sonucu çıkan kur farkının vergi matrahına eklenmesi beraberinde birçok sorunu getirmektedir. Bunun birinci nedeni ise vadesi gelmeyen borcun kur farkının beyan edilmesi muhasebenin dönemsellik ilkesine aykırıdır. Diğer bir nedeni ise söz konusu dövizli borcun vadesi geldiğinde tekrardan kur farkının beyan edilmesi durumunda mükerrer beyanda bulunulmuş olacaktır.

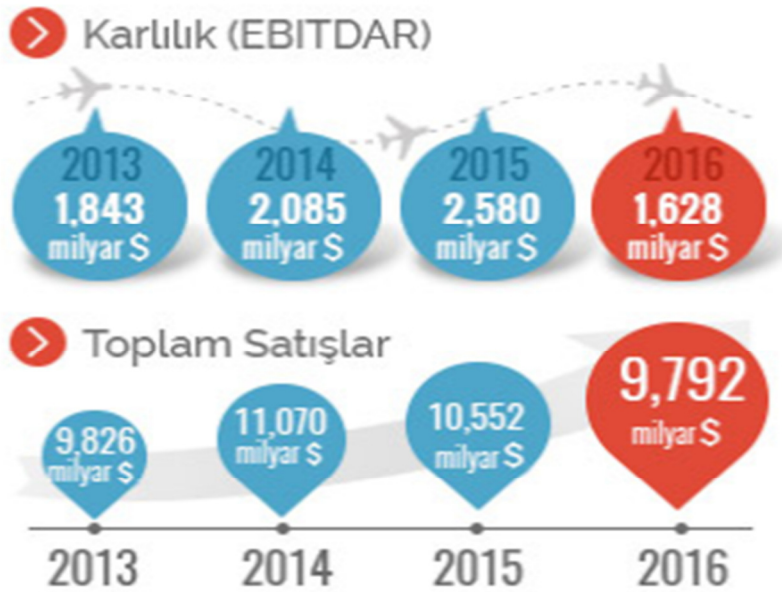
Bu nedenle yukarıda bahsi geçen VUK maddelerinden yola çıkarak alınan duran veya finansal varlık finansmanında kullanılan dövizli kredilerde katlanılan kur farklarının ilk iki yılda alınan varlığın maliyetine eklenmesi durumunda diğer yıllarda ortaya çıkan kur farkları gider beyan edilebilmektedir.

Yapılan bu çalışmanın uygulama kısmında Türkiye'nin en büyük havayolu firması THY A.O.'nun resmi web sitesindeki yayımlanan raporlar ve kamu aydınlatma platformuna yaptığı özel durum açıklamaları baz alınmış olup monografik uygulamada yer alan veri ve kişiler tamamen kurgudur. Görüntü 4.1 ve Görüntü 4.2'de THY A.O.'ya ait mali veriler yer almaktadır.

Görüntü 4.1: THY Yolcu Verileri (2013-2016)

Kaynak: THY A.O. Resmi Web Sitesi

Görüntü 4.2: THY Kârlılık ve Satış Verileri (2013-2016)

Kaynak: THY A.O. Resmi Web Sitesi

Görüntü 4.1 ve Görüntü 4.2'den açıkça görüldüğü üzere THY A.O.'nun 2013-2016 mali verilerinde sürekli büyüme olmuştur. 2016 yılında meydana gelen kur artışından dolayı döviz karşılığında bir düşüş olduğu gözlemlenmektedir. Ancak firmanın TL bazındaki mali verileri yine de yukarı yönlü gerçekleşmiştir.

Bu durumu THY örneği üzerinden değerlendirmeye devam edersek, THY'ye ait 2013-2016 bilanço dönemlerine ait kar dağıtımına ilişkin kamu aydınlatma platformuna yaptığı yönetim kurulu kararlarının bildirimleri aşağıdaki gibidir.

- **2013 Yılı Kar Payı Dağıtımına İlişkin Yönetim Kurulu Kararı**

Ortaklığımız tarafından Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: XI, No:29 sayılı Tebliği hükümleri çerçevesinde Türkiye Muhasebe/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS)'na uygun olarak hazırlanan ve Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik A.Ş. tarafından denetlenen 01.01.2013-31.12.2013 hesap dönemine ait konsolide finansal tablolara göre 682.707.427 TL net dönem karı elde edilmiş olup, yasal kayıtlarda (Vergi Usul Kanunu'na göre tutulan kayıtlarda) ise 1.023.653.930 TL net dönem *zararı vardır*. Ortaklığın 27.03.2014 tarihinde yapılacak Olağan Genel Kurul toplantısında hissedarların görüş ve onayına arz edilmek üzere; Ortaklığımız yasal kayıtlarında bulunan 1.023.653.930 TL net dönem zararının geçmiş yıllar zararlarına transfer edilmesi, yasal kayıtlarda kar dağıtımına konu edilecek kaynak bulunmadığından, Türkiye Muhasebe/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS)'na uygun olarak hazırlanan mali tablolara göre elde edilmiş olan 682.707.427 TL net dönem karının geçmiş yıllar karlarına transfer edilmesi uygun olup 2013 yılı Kar Dağıtım Tablosu ekte sunulmaktadır (<https://www.kap.org.tr/tr/Bildirim/343282>).

- **2014 Yılı Kar Payı Dağıtımına İlişkin Yönetim Kurulu Kararı**

Ortaklığımız tarafından Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: XI, No:29 sayılı Tebliği hükümleri çerçevesinde Türkiye Muhasebe/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS)'na uygun olarak hazırlanan ve Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik A.Ş. tarafından denetlenen 01.01.2014-31.12.2014 hesap dönemine ait konsolide finansal

tablolara göre 1.819.259.536 TL net dönem karı elde edilmiş olup, yasal kayıtlarda (Vergi Usul Kanunu'na göre tutulan kayıtlarda) ise 818.203.579 TL net dönem karı vardır. Ortaklığın 6 Nisan 2015 tarihinde yapılacak Olağan Genel Kurul toplantısında hissedarların görüş ve onayına arz edilmek üzere Yönetim Kurulumuz'ca;

“2014 yılına ilişkin olarak, Ortaklığımız yasal kayıtlarında bulunan 818.203.579 TL net dönem karının 1.023.653.930 TL geçmiş yıllar zararlarına mahsup edilmesi neticesinde kalan 205.450.351 TL geçmiş yıl zararı nedeniyle, yasal kayıtlarda kar dağıtımına konu edilecek kaynak bulunmadığından, Türkiye Muhasebe/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS)'na uygun olarak hazırlanan mali tablolara göre elde edilmiş olan 1.819.259.536 TL net dönem karının geçmiş yıllar karlarına transfer edilmesine karar verilmiştir.” 2014 yılı Kar Dağıtım tablosu ekte sunulmaktadır. (<https://www.kap.org.tr/tr/Bildirim/421040>)

- **2015 Yılı Kar Payı Dağıtımına İlişkin Yönetim Kurulu Kararı**

Ortaklığımız tarafından TTK ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: II, 14.1 No'lu Tebliği hükümleri çerçevesinde Türkiye Muhasebe / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS)'na uygun olarak hazırlanan ve Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik A.Ş. tarafından denetlenen 01.01.2015-31.12.2015 hesap dönemine ait konsolide finansal tablolara göre 2.993.000.000 TL net dönem karı elde edilmiş olup, yasal kayıtlarda (Vergi Usul Kanunu'na göre tutulan kayıtlarda) ise 413.851.522 TL net dönem zararı vardır. Ayrıca yasal kayıtlarda 205.332.466 TL geçmiş yıllar zararları bulunmaktadır. TTK ve Sermaye Piyasası mevzuatı gereğince yasal kayıtlarda dağıtılabılır kar olmadığından kar dağıtımını yapılamayacağından, Olağan Genel Kurul toplantısında hissedarların görüş ve onayına arz edilmek üzere

Yönetim

Kurulumuzca;

Ortaklığımız yasal kayıtlarında bulunan net dönem zararının geçmiş yıllar zararlarına transfer edilmesi, yasal kayıtlarda kar dağıtımına konu edilecek kaynak bulunmadığından, Türkiye Muhasebe / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS)'na uygun olarak hazırlanan mali tablolara göre elde edilmiş olan 2.993.000.000 TL net dönem karının da geçmiş yıllar karlarına

transfer edilmesine karar verilmiş olup 2015 yılı Kar Payı Dağıtım Tablosu ekte sunulmaktadır. (<https://www.kap.org.tr/tr/Bildirim/514989>)

- **2016 Yılı Kar Payı Dağıtımına İlişkin Yönetim Kurulu Kararı**

Ortaklığımız tarafından TTK ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: II, 14.1 No'lu Tebliği hükümleri çerçevesinde Türkiye Muhasebe/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS)'na uygun olarak hazırlanan ve Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik A.Ş. tarafından denetlenen 01.01.2016-31.12.2016 hesap dönemine ait konsolide finansal tablolara göre 47.000.000 TL net dönem zararı elde edilmiş olup, yasal kayıtlarda (Vergi Usul Kanunu'na göre tutulan kayıtlarda) ise geçici vergi beyannamesine göre 6.467.842.402 TL net dönem zararı vardır. Ayrıca yasal kayıtlarda 639.770.079 TL geçmiş yıllar zararları bulunmaktadır. TTK ve Sermaye Piyasası mevzuatı gereğince yasal kayıtlarda dağıtılabılır kar olmadığında kar dağıtımını yapılamayacağından, Olağan Genel Kurul toplantısında hissedarların görüş ve onayına arz edilmek üzere;

Ortaklığımız yasal kayıtlarında bulunan net dönem zararının geçmiş yıllar zararlarına transfer edilmesi, yasal kayıtlarda kar payı dağıtımına konu edilecek kaynak bulunmadığından, Türkiye Muhasebe/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS)'na uygun olarak hazırlanan mali tablolara göre elde edilmiş olan 47.000.000 TL net dönem zararının da geçmiş yıllar zararlarına transfer edilmesi uygun olup 2016 yılı Kar Payı Dağıtım Tablosu ekte sunulmaktadır. (<https://www.kap.org.tr/tr/Bildirim/593560>)

Tablo 24: THY 2013-2016 Dönem Bilanço Net Kârı

	2013	2014	2015	2016	TOPLAM
VUK'a göre Kar / Zarar	-1.023.653.930	818.203.579	-413.851.522	-6.467.842.402	-7.087.144.275
TMS'ye göre Kar / Zarar	682.707.427	1.819.259.536	2.993.000.000	-47.000.000	5.447.966.963

Pozitif rakamlar kar, Negatif rakamlar zarar ifade etmektedir. (TL)

Görüntü 4.1, Görüntü 4.2 ve Tablo 24' ü kümülatif olarak değerlendirdiğimiz zaman, Yolcu sayısı, ciro, karlılık ve TMS' ye göre karlılık hep pozitif yönlü iken, VUK' a göre karlılık negatif yönde seyir etmektedir.

Zarar eden bir ticari işletme eğer gerçekten zarar ediyor ise orta ve uzun vadede batmaya mahkûmdur, eğer o firma batmıyor ise o zaman zarar da etmiyordur. Yaklaşım farklılıklarından dolayı aynı veriler üzerinden yapılan raporlamaların sonucunda karşımıza çıkan bu tezat durum bu tezin öznesinde bulunan uzun vadeli yabancı kaynakların kullanım amacı her ne olursa olsun, kur farklarının yine uzun vadeli olarak gelir tablosuna yansıtılması ile ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacaktır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ticari işletmelerin yerli ya da yabancı finans kuruluşlarından sağlayacakları kaynaklar işletme ihtiyaçları için olmalı ve sağlanan kaynağın vadesi ve geri ödeme planı işletmenin sağlayacağı nakit akışı ve karlılıkla orantılı olmalıdır.

Ülkemizde olan öz sermaye sıkıntısı ticari işletmelerde de mevcuttur. Ticari işletmelerimiz karşılaştıkları finansal bir sıkıntıda yahut yapacakları yeni bir yatırımda veya ekstradan ihtiyaç duydukları işletme sermayesini sağlama konusunda dış kaynak kullanmak zorunda kalmaktadır. Küresel ticaretin giderek sıkılaşması, gelişen teknoloji ile alıcı ve satıcının birbirlerini kolayca bulabilmesi aracı ticari kuruluşları yok etmekte iletişim ve bilgi paylaşımı hızlandıkça da rekabet artmakta ve ticari firmaların karlılıkları azalmaktadır. Buna karşın sıcak para uzaklaşmakta maliyeti de aynı hızda artmaktadır. Zorlu piyasa şartlarında işletmelerimiz ayakta kalmak için dış kaynağı güçte olsa bulabilmekte fakat TL maliyetlerin yüksek olmasından ötürü ve de uzun vadeli TL kaynakların maliyetleri mevcut karlılıklarla ve nakit akışları ile karşılanması neredeyse imkânsız olduğundan dolayı işletmeler kur riskini de göze alarak başka bir bakış açısı ile de mecbur kalarak yabancı para birimlerinden oluşan uzun vadeli yabancı kaynakları zaruri olarak tercih etmek durumunda kalmaktadırlar.

Ülkemizde uygulanmakta olan, ticari firmaların mali verilerinin sunulmasına yönelik farklı yaklaşımlar olsa da (VUK-TMS) sonuç itibarıyla vergilendirme ve tarhiyat VUK'na göre yapılmaktadır. VUK Uzun Vadeli Yabancı Kaynak kullanımı ile edinilen duran varlıkların faiz, vade farkı, komisyon ve kur farkı gibi giderlerinin ilk yıl duran varlığın maliyetine eklenmesi, ikinci yıl ve sonrasında duran varlığın maliyetine eklenmesine ya da direkt dönem gideri olarak vergi matrahından indirilmesine imkan tanımaktadır. Ticari firmalarımız ise genel olarak bu imkanı direkt dönem gideri olarak göstermeyi tercih etmekte vergi matrahından indirme yoluna gitmemektedirler. Ayrıca kullanılan uzun vadeli yabancı kaynağın karşılığı bir aktif değer her zaman olmamakta işletmeler daha önceden gelen borçlarını da yapılandırarak veya düştüğü finansal darboğazdan kurtulmak adına borçlarını uzun vadeye yaymaları sonucu karşılaştıkları kur farklarını da bir manada

direkt ilgili dönemin gideri olarak vergi matrahından indirmek zaruretinde de kalabilmektedirler. Sağlanan kaynağın meblağı yüksek ve vadesi yıllara yaygın olduğundan ve kaynak kullanılırken ödemesi yıllara yaygın olarak planlandığından tek bir dönemde elde edilen kar bu maliyetleri kaldırmakta güçlük çekmekte ve çoğu zaman dönem sonu gelir tabloları zarar ile sonuçlanmaktadır.

TMS yaklaşımı ise bilançonun pasifinde yer alan uzun vadeli yabancı kaynağın güncel değerini hesaplarken, bilançonun aktifinde yer alan duran varlığında anılan tarihteki güncel değerini hesaplamakta tüm farklar aynı anda gider veya gelir olarak yazılmaktadır. Söz konusu durumda muhasebenin dönemsellik ilkesine göre usulsüzlük yapılmış olurken diğer taraftan aynı dönemde hem gider hem gelir yazılmış olduğu için oluşan farklar birbirini nötrlemiş olmakta, dolayısı ile tamda bu noktada her iki yaklaşım arasındaki tezat farklılık ortaya çıkmaktadır.

Uzun vadeli kaynak kullanımlarından doğan kur farklarından ötürü faaliyet karları pozitif olan ticari işletmeler negatif veya pozitif yönde kur farklarının VUK gereği gelir tablosu ve bilançolara kâr ya da zarar olarak yansıtıldığında ya aşırı zarar ederek hiç vergi ödememekte ya da aşırı kar ederek planlanmayan yüksek bir vergi yükü ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Türkiye’de geçmiş yıl kur seyirlerine bakıldığında ara dönemlerde kur düşüşleri olsa dâhi uzun vadeli bakıldığında kur seviyelerinin hep yükseliş trendinde olduğu gözlenmektedir. Faaliyetsel olarak kârlı olan firmaların yıllara sair uzun vadeli yabancı kaynakların, kur zararlarını ilgili dönemde dönem zararı yazmaları neticesinde aslında tarh etmesi gereken vergilerin de tarh etmediği ve hazinenin vergi ziyanına uğradığı da tespit edilmektedir.

Bu çalışmanın uygulama bölümünde yabancı para birimi cinsinden yıllara sair borçların muhasebeleştirilmesi ve borçtan doğan kur farklarının muhasebeleştirilmesi üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda yapılan monografi çalışmasında yıllara sair borçtan doğan kur farkı gelirinin ve kur farkı giderinin muhasebeleştirilmesi hem VUK’a hem de TMS’ye göre nasıl olması gerektiği gösterilmiştir. Ayrıca söz konusu bu durumun hem bilanço hem de gelir tablosuna nasıl yansıtıldığından bahsedilmiştir.

Yapılan monografi çalışması sonucunda elde edilen verilere ek olarak reel bir örnek olarak THY A.O.'nın son dört yılına ait TMS ve VUK' na göre hazırlanmış verileri birlikte incelendiğinde paralel bir sonuç ortaya çıktığı gözlenmekte olup, TMS yaklaşımında bilançolar kar raporlamış, VUK yaklaşımında ise bilançolar zarar raporlamıştır. Karşımıza çıkan zıt durum her iki yaklaşımında kendine münhasır olan değerlendirme, giderleştirme yöntem ve tekniklerinden kaynaklanmaktadır.

Bu tezin öneri konusu olarak ise daha önceki sigorta (5 yıl süreli) gideri muhasebe kaydını hatırlatarak aynı mantığın hesaplanan kur farklarının gider kaydedilmesi veyahut ta gelir kaydedilmesi yönteminde de kullanılabileceğini, yıllara yaygın uzun vadeli kredilerin gelecek yıllara ait anapara ve faizlerinin kur farklarının yine hesaplanmasını fakat sadece içinde bulunulan yılın gelir tablosuna kar/zarar yazılmasını ve gelecek yıllara ait kur zararlarının sigorta giderlerinde olduğu gibi bilançonun aktifinde duran varlıkların altında 280 nolu hesap gurubu içerisinde Gelecek Yıllara ait Giderler Hesabında, gelecek yıllara ait kur karlarının ise 480 nolu hesap gurubu içerisinde Gelecek Yıllara ait Gelirler hesabında izlenip Muhasebenin dönemsellik ilkesi gereği, ilgi dönemler geldiğinde gelir tablolarına kar veya zarar durumuna göre yansıtılarak kur farklarından doğan kar/zararlarında borcun ifa dönemine göre yıllara yaygınlaştırılması önerilmektedir. Yasal mevzuatın bu uygulamaya imkân vermesi dâhilinde bu tezde dikkat çekilmeye çalışılan uzun vadeli yabancı kaynakların kur farklarından kaynaklanan yaklaşım farklılıkları nedeniyle oluşan tezat sonuçların önüne geçileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, R. (2011). İMKB'de imalat sektöründeki işletmelerde işletme sermayesi yönetiminin karlılık üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik bir araştırma. Istanbul University Journal of the School of Business Administration, 40(2).
- Acer, A. (2010). Ticari Kredi Talebi Değerlendirme Sırasında Bankalar Tarafından Yapılan Mali Analiz Çalışmaları ve Bilanço Aktarma-Arındırma Politikaları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Akdoğan, N. ve Sevilengül, O. (2008). Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması, Gazi Kitabevi, 12. Baskı, Ankara.
- Akkan, N.A. (2007). Son dönem finansal krizlerinin bilanço etkisi yaklaşımı kapsamında bir değerlendirmesi. İktisat, İşletme ve Finans. 22, 49-65.
- Alex, O.W. (1982). International Trade and Investments: A managerial Approach, John Wiley and Sons, Toronto.
- Altuğ, F. (2010). Mali Analiz Sürecinde Sistemik Bir Yaklaşım ve Öneriler. Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Alptürk, E. (2007). Borcun Vadesinde Ödenmemesi Sonucunda Oluşan Vade ve Kur Farklarının KDV Boyutu. Maliye Postası. 29.655, 89.
- Antl, B.ve Ensor, R. (1982). The Management of Foreign Exchange Risk. Euromoney Pub.
- Apak, T. YMM, Mal veya Hizmet Teslimine Bağlı Olarak Lehe veya Aleyhe Oluşan Kur Farkının KDV Açısından Değerlendirilmesi. Erişim tarihi: 13.06.2017. <http://www.alomaliye.com>.
- Arthur, K., Martin, J., Petty, W, Scott, D. (2002). Financial Management Principles and Applications. 9t Edition, Person Education.
- Aslan, S. (2000). Kur Riski Yönetimi. Uzmanlık Tezi, Hazine Daire Başkanlığı, Ankara.

- Atabey, N. A. (2006). Genel Muhasebe & Dönem Sonu İşlemleri, Atlas Kitabevi, Konya.
- Ataman, Ümit. Muhasebe Dönem sonu İşlemleri, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 1997, sf.5.
- Ateş, K. (2013). İhracatta Kur Farkı Değerlemesi ve Muhasebesi, <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/koray/060/>
- Barnet, J.S. (1976). Composite Foreign Exchange: Strategy Formulation. The Columbia Journal of World Business, 11.4, 94.
- Bordo, M.D. ve Meissner, C. M. (2006). The role of Foreign Currency Dept İn Financial Crises:1880-1993 versus 1972-1997. Journal of Banking and Finance. 30,3299-3329.
- Bordo, M. D., Meissner C.M. ve Stuckler, D. (2010). Foreign Currency Dept, Financial Crisis And Economic Growth: A Long-Run View. Working Papers, University Of California, Department Of Economics. 29,642-665.
- Büker, S., Aşıkoğlu, R. ve Sevil G. (1997), Finansal Yönetim, Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi, Eskişehir.
- Briggs, W.P. (1987). Foreign Currency Exposure Management. London, Butterworths Inc.
- Chang, R. ve Velasco, A. (1998). Financial Crisis in Emerging Markets: A Canonical model. NBER working paper, No.7606. Erişim tarihi 23.02.2014. <http://www.nber.org/papers/w6606.pdf>
- Campell, S. T. ve W. (1994). Financial Institutions and Capital Markets, Harper Collins College Pub., New York.
- Can, Ö. G. G. (2013). Muhasebe Dersi Derleme Notları. Sendikacılık Akademisi, 31.
- Chang, Y. (2002). The pricing of foreign exchange risk around the Asian financial crisis: evidence from Taiwan's stock market. Journal of Multinational Financial Management. 12.3,224.

- Cangöz, M.C. (2007). Company Risk Management Under International Uncertainties. Hazine Müsteşarlığı. Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Combes, J.L., Kinda, T. ve Plane, P. (2012). Capital Flow, Exchange Rate Flexibility, and Real Exchange Rate. Journal of Macroeconomics. 34, 1034-1043.
- Çelikkol, H. (1999). Sektörel dış ticaret şirketlerinde döviz kuru riskinden korunma teknikleri. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Çetin, Ş. (2014). Yabancı Para ile Yapılan İşlemlerde Oluşan Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi, Mali Çözüm Eylül - Ekim 2014
- Daniels, J.D. ve Roderbaugin, L. H. (1998). International Business. 9th Edition, USA.
- Demir, Ş. (2010). Reeskont İşlemlerinin Muhasebesi ve Vergisel Denetimi, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Ankara SMMMO, muvu/2010-3
- Demir, Ş. (2010). Reeskont İşlemlerinin Muhasebesi ve Vergisel Denetimi. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi (MUVU)/Journal of Accounting & Taxation Studies (JATS), 3(3).
- Demirağ, İ. ve Goodart, S. (1994). Financial Management for International Business, McGraww Hill Companies Edt, USA.
- Duman, M. ve Karamustafa, O. (1996). Kur Riski Türleri ve Türk Firmaları Açısından Önemine İlişkin Bir Saha Araştırması. Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, 3, 26.
- Fırat, A. ve Tatar, K. (2009). Bankalardan Kullanılan Kredilerin Muhasebe Kayıtları, www.MuhasebeTR.com, Son Erişim Tarihi: 15.09.2017.
- Fukuda, S.S. (2012). Market specific and currency specific risk during the global financial crisis: Evidence from the interbank markets in Tokyo and London. Journal of Banking & Finance. 36, 3185-3196.
- Gitman, J.L. (1988). Principles of Managerial Finance, Harper & Row Pub.

- Halk bankası A.Ş., Proje Değerlendirme, Mali Tahlil ve İstihbarat Daire Başkanlığı, Uygulama Talimatı, 2007. Erişim tarihi: 11.06.2017. <https://www.halkbank.com.tr/channels/1.asp?id=2107>
- Karlık, R. (2007). Uluslararası Ekonomi, Teori ve Politika, Beta Basım Yayın Dağıtım, Genişletilmiş 7. sayı.
- Kara, A.H. (2012). Küresel Kriz Sonrası Para Politikası. İktisat, İşletme ve Finans. 27,9-36.
- Kızıltan, A., Yılmaz, Ö., Kaya, V. (2005). İktisadi Kriz Kuramları, Finansal Küreselleşme ve Para Krizleri. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 24, 77-96.
- Kızılot Ş. (2008). Katma Değer Vergisi Kanunu ve Uygulamaları. Yaklaşım Yayınları, Ankara.
- Korinek, A. (2011). Foreign Currency Dept. Risk Premia and Macroeconomic Volatility. European Economic Review. 55, 371-385.
- Krugman, P. (1979). A model of Balance-of-Payments Crisis. Journal of Money, Credit and Banking, 11, 311-325.
- Krugman, P. (1998). What happened to Asia. Cambridge Massachusetts Institute of Technology. Erişim tarihi: 22.02.2014. <http://web.mit.edu/krugman/www/DISINTER.html>.
- Krugman, P. (1999). Balance sheets, the transfer problem and Financial Crisis. International Tax and Public Finance. 6, 459-472.
- Kumkale, R. (2002) Hukuki ve Mali Yönleriyle Fatura. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Levich, R.M. (2012). FX counterparty risk and trading activity in currency forward and futures markets. Review of Financial Economics, 21, 102-110.
- Maç, M. (1998). KDV Uygulaması, Denet Yayıncılık, İstanbul.
- Madura, J. (1989). International Financial Management, second edition, St. Paul, Minnesota: West Publishing Company.

- McRae, T. W. (1996). International Business Finance: A Concise Introduction. John Wiley & Sons.
- Mengütürk, M. (1994). International Finance. Literatür Yayıncılık, İlk Baskı:1994, İkinci Baskı:1995.
- Merdim İM. Vergi Usul Kanunu ve Türkiye Muhasebe Standartları Açısından Sabit Kıymet Alımında Katlanılan Faiz Giderinin Ve Kur Farkının Değerlendirilmesi. Erişim tarihi: 10.07.2017. <https://vergialgi.net/vergi/vergi-usul-kanunu-ve-turkiye-muhasebe-standartlari-acisindan-sabit-kiymet-aliminda-katlanilan-faiz-giderinin-ve-kur-farkinin-degerlendirilmesi/>
- Milletlerarası Ticaret Odası Türkiye Milli Komitesi Yayınları (1987). Kur Riskinin Kontrolü, Yayın No: 442, Ankara.
- Moffet, M.H. ve Karlsen, J.K. (1994). Managing foreign Rate Economic Exposure. Journal of International Financial Management and Accounting. 5.2, 157.
- MuhasebeDr Resmi Web Sitesi. Dövizdeki Yükseliş Şirket Bilanço ve Vergilerini Nasıl Etkileyecek? Erişim tarihi: 22.06.2017. <http://muhasebedr.com/dovizdeki-yukselis-sirket-bilanco-ve-vergilerini-nasil-etkileyecek>.
- MYO Muhasebe Resmi Web sitesi. Erişim tarihi: 13.06.2017. <http://myomuhasebe.tr.gg/Uzun-Vadeli-Yabanc%26%23305%3B-Kaynaklar-Hesaplar%26%23305%3B.htm>
- Nguyen, H., Faaf, R. ve Marshall A. (2003). Can the Use of Foreign Currency Derivatives Explain Variations in Foreign Exchange Exposure? : Evidence from Australian Companies. Journal of Multinational Financial Management. 13.3,1.
- Oxelheim, L. ve Wihlborg, C.G. (1989). Macroeconomic Uncertainty, John Wiley and Sons, Great Britain, 1989.
- Özbalcı, Y. (1999). Katma Değer Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Oluş Yayıncılık, Ankara.

- Obstfeld, M. (1994). The logic of currency crises. NBER working paper. No.4640.
- Obstfeld, M., (1996). Models of currency crises with self-fulfilling features. European Economic Review. 40, 1037-1047.
- Önder, C. (2007). Lojistik Sektörü Ve Kargo Şirketlerinde Finansal Raporlama, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı (Muhasebe), Yüksek Lisans Tezi Şubat 2007, Eskişehir.
- Pesenti, S. ve Tille, C. (2000). The Economics Of Currency Crisis And Contagion: An introduction. Economic Policy Review. 6, 4-16.
- Radalet, S. ve Sachs, J.D. (1998). The East Asian Financial Crisis: Diagnosis, Remedies, Prospects. Brookings Papers on Economic Activity. 29.1, 1-90.
- Rees, W. ve Unii, S. (1999) Exchange rate exposure among European firms: evidence from France, Germany and the UK. Accounting & Finance, 45.3, 479-97.
- Seyidoğlu, H. (1994). Uluslararası Finans, Güzem Yayınları No:8, İstanbul.
- Szpunar P. J. (2012). System risk lessons from FX loans in Central and Eastern Europe. Central Banking Journal. 12, 24-36.
- Türk Ticaret Kanunu (2011). Erişim tarihi: 16.06.2017. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf>
- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu. Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 21) Hakkında Tebliğ Sıra No:13. Erişim tarihi: 03.06.2017. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/12/20051231-52.htm>, sf.3
- Tunç A. T.C. Kur Farkının İhracatçı Firmalar Üzerine Etkileri Ve Muhasebesi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2008;101

Ülgen, S. (2008). Vade Farkı Kur Farkı ve Ciro Primi Gibi Ödemelerin KDV ve ÖTV Karşısındaki Durumu, Maliye Postası, 656, 70.

Vergialgi Net resmi web sitesi. Erişim tarihi: 12.07.2017.
<http://vergialgi.net/vergi/vergi-usul-kanunu-ve-turkiye-muhasebe-standartlari-acisindan-sabit-kiymet-aliminda-katlanilan-faiz-giderinin-ve-kur-farkinin-degerlendirilmesi/>

Vergi Usul Kanunu, Erişim tarihi: 03.06.2017. www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.213.pdf

Yıldız, A. M. (2006). Dönem Sonu İşlemlerinin Vergisel Boyutu, TESMER&TURMOB Aralık 2006 Sunum, Yeminli Mali Müşavir.

Yıldız, R. (1988). Bankacılıkta ve Dış Ticarete Döviz Pozisyonlarının Kur Riskine Karşı Korunması, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No:23, Ankara.

EKLER

EK-1

Tablo A.1: Resmi Döviz Kurları

YIL	TARİH	KUR (EFEKTİF Alış)	+ / - %	+ / - %
2007	4 Ocak 2007 Perşembe	1,4076	-	
	31 Aralık 2007 Pazartesi	1,1585	-	-17,70%
2008	2 Ocak 2008 Çarşamba	1,1618	-17,46%	
	31 Aralık 2008 Çarşamba	1,5207	31,26%	30,89%
2009	2 Ocak 2009 Cuma	1,5282	31,54%	
	31 Aralık 2009 Perşembe	1,4863	-2,26%	-2,74%
2010	4 Ocak 2010 Pazartesi	1,4800	-3,15%	
	31 Aralık 2010 Cuma	1,5365	3,38%	3,82%
2011	3 Ocak 2011 Pazartesi	1,5465	4,49%	
	30 Aralık 2011 Cuma	1,8876	22,85%	22,06%
2012	2 Ocak 2012 Pazartesi	1,8755	21,27%	
	31 Aralık 2012 Pazartesi	1,7764	-5,89%	-5,28%
2013	2 Ocak 2013 Çarşamba	1,7696	-5,65%	
	31 Aralık 2013 Salı	2,1289	19,84%	20,30%
2014	2 Ocak 2014 Perşembe	2,1703	22,64%	
	31 Aralık 2014 Çarşamba	2,3253	9,23%	7,14%
2015	2 Ocak 2015 Cuma	2,3433	7,97%	
	31 Aralık 2015 Perşembe	2,9161	25,41%	24,44%
2016	4 Ocak 2016 Pazartesi	2,9401	25,47%	
	30 Aralık 2016 Cuma	3,5167	20,60%	19,61%
2017	2 Ocak 2017 Pazartesi	3,5313	20,11%	
	29 Aralık 2017 Cuma	-	-	-100,00%

ÖZGEÇMİŞ

Murat YÜCE

+90 (532) 416 58 44

yuce.murat@hotmail.com

Cennet Mah. İbrahim Müteferrika Sok.

Lagün Konakları Fulya Apt. 8/5 Küçükçekmece / İSTANBUL

Murat YÜCE 1977 Yozgat doğumlu olup, Evli ve 2 çocuk babasıdır. İlk Orta ve Lise eğitimini Yozgat' ta almış çalışma hayatına 1995 yılında Yimpaş Holding AŞ.' de başlamıştır.

Lisans eğitimini İşletme, Muhasebe ve Finansman alanında yapmış, Askerlik görevin de ifa ederek, 2001 yılındaki Finansal Kriz dönemi sonrasında İstanbul' da ikamet etmeye başlamıştır.

İş hayatında sırası ile Yimpaş Holding AŞ. İnsan kaynakları ve muhasebe departmanlarında farklı grup şirketlerinde yönetici olarak, İstanbul' da ikamet etmeye başladıktan sonra Kombassan Holding AŞ. Muhasebe Yöneticisi, Adco Gıda AŞ. Muhasebe Müdürü, İstanbul Bilişim AŞ. Muhasebe Müdürü, Eksen Yayıncılık AŞ. Muhasebe Finans Müdürü / İcra Kurulu Üyesi / Üretim Planlama ve Lojistik Müdürü, Alfa Tekstil Promosyon Ltd. Şti. Muhasebe ve Finans Müdürü, Sulfert Kimya AŞ. Mali İşler ve Muhasebe Müdürü pozisyonlarında 2013 yılına kadar devam etmiştir.

Bu süreç zarfında mesleki birikim, tecrübe ve donanımlarının ışığında; İç Denetim ve Muhasebe Bilgi Sistemleri üzerine yoğunlaşmış, işletmelerde Entegre Muhasebe Bilgi Sistemleri' nin ihtiyaca göre planlanması, altyapı çalışmalarının yapılması ve kurulması süreçlerinden sonra piyasada kullanılan bir çok Muhasebe yazılımlarına entegre çalışacak özel gereksinimlere göre dizayn edilen sistemlerden SQL (Structured Query Language) yazılımları ile

yine isteğe göre dizayn edilmiş online raporlama (Üretim, Planlama, Denetim, Gelir/Gider Bütçe ve Gerçekleşmeleri, Mikro/Makro Karlılık Maliyet Analizleri, Nakit Akım Tabloları, bunlara bağlı detaylı analiz çalışmaları vb.) yazılımları üretmekte ve danışanlarının hizmetine sunmaktadır.

2013 yılından bu yana bağımsız danışman olarak çalışmakta olup, Halen Sulfert Kimya AŞ.' de Mali İşler ve Finans Koordinatörü, Frosta Gıda Ltd. Şti.' nde Genel Koordinatör olarak çalışma hayatına devam etmektedir.

Bunun yanı sıra birkaç tane yerli ve yabancı firmaya' da Entegre Bilgi Sistemleri Kurulumu, Raporlama ve ara yazılımları, Ekonomik, Mali, Finansal, Yatırım ve Denetim alanlarında danışmanlık yapmaktadır.

01.01.2016 tarihinden bu yana İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına kayıtlı Serbest Muhasebeci Mali Müşavir adayıdır.

Yüksek Lisans (Master) eğitimine 2015/2016 bahar döneminde İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde başlamış olup, Muhasebe ve Denetim alanında 'UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLARDAN DOĞAN KUR FARKLARININ BİLANÇOYA YANSIMASI' konulu Tezini hazırlayarak Master eğitimini tamamlamıştır.